

BUURT SPORT COACH.

NR. 5

VITALE AANBIEDERS

*sport-
aanbieders*

verbinden

*cultuur-
aanbieders*

versterken

*beweeg-
aanbieders*

verenigen

Voor en door de buurtsportcoaches

Ontmoeten en samen zorgdragen voor kwaliteit en professionaliteit

Buurtsportcoaches... doen er toe! En dat hebben we in de afgelopen tien jaar keihard met elkaar bewezen. Toen ruim tien jaar geleden de Impuls brede scholen, sport en cultuur in het leven werd geroepen, was de opdracht duidelijk: de verbinder tussen onderwijs, sport en cultuur. Maar wat we toen nog niet goed wisten, was welke resultaten we zouden behalen. Wat onze impact zou zijn in het werkveld. Hoe werkgevers en gemeenten dat zouden gaan organiseren.

We zijn ruim tien jaar verder en de impuls is omgezet in een regeling, de 'Brede Regeling Combinatiefuncties', met een verbreding in doelgroepen en sectoren. Een erkenning voor iedereen die vanuit deze regeling werkzaam is. De impact is enorm! Wij hebben met elkaar een nieuwe beroepsgroep gecreëerd, die de kracht van sport en bewegen optimaal weet te benutten voor verschillende beleidsterreinen. Wij zijn de spil, de aanjager, de verbinder, de expert, die een leven lang sporten en bewegen voor iedere Nederlander mogelijk maakt.

Vanuit de behoefte aan en vraag naar kwaliteitsontwikkeling is Wij Buurtsportcoaches ontstaan. Een netwerk van buurtsportcoaches dat de gemeenschappelijke stem van de beroepsgroep landelijk vertegenwoordigt, zodat er ook mét de buurtsportcoaches wordt gesproken en vraag en aanbod wordt afgestemd op de wensen en behoeften.

Samen weten en kunnen we meer. Wij Buurtsportcoaches jaagt regionale buurtsportcoachontmoetingen en samenwerkingen aan, zorgt voor landelijke zichtbaarheid van lokale resultaten en good practices, legt op landelijk niveau verbindingen en laat hierin de stem van de beroepsgroep horen.

Samen, de opdrachtgevers, de werkgevers en de professionals, hebben we de afgelopen tien jaar ingekleurd. Laten we zorgen dat we de komende tien jaar ook die kleuring doen. Laten we er met elkaar voor zorgen dat het volgende Sportakkoord mede onderkend wordt door jou, door jullie, door ons, samengebracht in het landelijke netwerk Wij Buurtsportcoaches.

Sluit je aan, denk mee, praat mee. Laat je stem horen!

Sportieve groet namens Wij Buurtsportcoaches,

Arno de Swart

Bas de Wit

Sigrid Schweitzer

wijbuurtsportcoaches.nl

info@wijbuurtsportcoaches.nl

Met buurtsportcoaches bedoelen we alle professionals die werkzaam zijn vanuit de 'Brede Regeling Combinatiefuncties', dus ook beweegmakelaars, verenigingsadviseurs, combinatiefunctionarissen, cultuurcoaches, et cetera.

We winnen veel met sport!

Vooral dankzij de buurtsportcoaches...

Wat zou dat mooi zijn, honderd procent sportdeelname in 2030.

Deze doelstelling neem ik graag mee uit een van mijn eerdere functies in de sport, die van voorzitter van de Stichting Werkgever Sportclubs Den Haag. Deze organisatie is gericht op het opbouwen van waardevolle arbeidsrelaties tussen ervaren en deskundige sportprofessionals en sportclubs. Die sportclubs kunnen met deze professionals nog beter maatschappelijk actief worden. In de praktijk levert dat ook nieuwe en vooral voor de jeugd uitdagende sportvarianten op. Alles gericht op het vergroten van de sportdeelname.

Ook als voorzitter van NOC*NSF ben ik er op gericht dat werkelijk iedereen uiteindelijk aan sport kan doen. In het Nationaal Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' hebben wij samen met de sportbonden, de rijksoverheid en de Nederlandse gemeenten afgesproken er alles aan te doen om iedere Nederlander een leven lang plezier te laten beleven aan sport en bewegen. Ongehinderd door leeftijd, lichamelijke of geestelijke gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie. Dat zou vanzelfsprekend moeten zijn vinden wij. Alleen dan kan iedereen met recht zeggen: 'Ik heb veel gewonnen door te sporten.'

Belemmeringen die mensen nu nog ervaren gaan we wegnemen. In mijn ogen spelen buurtsportcoaches daar een grote rol bij. Het zijn de buurtsportcoaches die een verbinding leggen tussen sport- en beweegaanbieders, scholen,

Anneke van Zanen-Nieberg
Voorzitter NOC*NSF

zorg- en welzijnsinstellingen en het bedrijfsleven. De buurtsportcoaches zijn uiterst veelzijdig en verbinden sportverenigingen met hun omgeving.

Ik ben er blij mee dat op 1 januari 2019 mede vanwege het sportakkoord de regeling is aangepast. De nieuwe 'Brede Regeling Combinatiefuncties' krijgt een bredere focus en er is meer budget beschikbaar. Vanaf nu kunnen de buurtsport- en cultuurcoach nog beter lokale sport-, beweeg- en cultuuraanbieders versterken en ondersteunen, ook bij het ontwikkelen van innovaties. Zodat er voor iedereen in de buurt een passend en makkelijk toegankelijk aanbod is.

Binnen deze regeling is ook volop ruimte voor cultuurcoaches. Waar de sport specifiek voor de fysieke en sociale ontwikkeling van de Nederlandse jeugd van groot belang is, heeft de cultuur die betekenis naar mijn mening voor de ontwikkeling van fantasie en voorstellingsvermogen. Zowel sport als cultuur hebben bovendien een grote invloed op de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden, de persoonsvorming en ieders identiteit. De 'Brede Regeling Combinatiefuncties' maakt effectieve samenwerking tussen alle lokale maatschappelijke partners mogelijk. En dat is in mijn ogen een voorwaarde voor een gezonde ontwikkeling van mens en maatschappij.

VITALE AANBIEDERS

3 We winnen veel met sport!
▶ Voorwoord Anneke van Zanen-Nieberg

6 Inleiding
▶ De buurtsport- en cultuurcoach
bewijzen hun waarde

12 Cultuur in krimpregio's
▶ Cultuurcoaches brengen kunst en cultuur
naar de klas en verzorgingshuis in
plaats van andersom

18 Schuldgevoel
▶ Column Frank van Eekeren

19 Ondersteuning Rabobank
▶ Samen doen is belangrijk
in de maatschappij

26 Multifunctioneel gebruik
▶ Op sportpark Galecop is voor iedereen
altijd wat te doen

32 Cultuur@CruyffCourts
▶ Op Cruyff Courts kennismaken met
culturele activiteiten

38 Gezondere sportomgeving
▶ Rookvrije sportterreinen en gezonde
keuzes in de kantine

06

26

32

44 Cijfers over sport en cultuur

46 Samenwerking sport en cultuur
▶ Samenwerking tussen sport- en cultuurcoaches als vanzelfsprekendheid

52 Gemeenten en verenigingsondersteuning
▶ Verenigingsondersteuning Hilversum als showcase van het Nationaal Sportakkoord

58 Commerciële aanbieder
▶ De kracht van lokaal

64 Sport Platform Huizen
▶ In Huizen is de buurtsportcoach klaar voor de volgende stap

70 Inclusief sporten en bewegen
▶ Choku Gym zorgt voor levenslange verbondenheid in Zaandam

76 Clubkadercoach
▶ Profiteren van een nieuw type buurtsportcoach

82 Verbinding
▶ Column Henk Oosterling en Johan Wakkie

38

64

76

colofon

Uitgave van
Vereniging Sport en Gemeenten

In het kader van
Brede Regeling Combinatiefuncties

In samenwerking met
Kenniscentrum Sport, NOC*NSF
en LKCA

Hoofdreductie
Frans Oosterwijk

Redactie
Ingrid Wijntjens, Joep van Lankveld,
Marloes Aalbers, Josefiene Poll, Fenna van
Hout, Robert Barreveld, Kim de Bruijn en
Karljin de Jonge (eindreductie)

Realisatie
Arko Sports Media
Wiersedreef 7
3433 ZX Nieuwegein
Tel 030 707 30 00
info@sportsmedia.nl
www.sportsmedia.nl

Fotografie
FLICKR CC/ML_Duong, Jonas Photography,
Marco Apeldoorn, Wim Meijer, Arend
Bloemink, C@CC Utrecht, Michel Groen,
Sportservice Doetinchem, FLICKR CC/Ted
van Aanholt, Hollandse Hoogte/Leo
Vogelzang

Journalisten
Tessa de Wekker, Ernst Bouwes,
Eddy Veerman, Leon Janssen Lok en
Mark van der Heijden

Ontwerp/DTP
Marco Reijnen, Home of the brave
www.homeofthebrave.nl

Drukwerk
PreVision
www.pre-vision.nl

© 2019 Arko Sports Media
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand of
openbaar gemaakt in enige vorm of op
enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, in fotokopie of anderszins
gereproduceerd door middel van
boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm
of welke andere methode dan ook, zonder
schriftelijke toestemming van de uitgever.

e buurtsport- en cultuurcoach bewijzen hun waarde

Sport en cultuur mogelijk maken voor iedereen; sport- en cultuuraanbieders duurzaam sterker maken. Dat zijn de doelstellingen die de cultuur- en buurtsportcoach waar moeten maken. De verenigingen zijn positief. “Hij kijkt verder dan alleen de vereniging en legt verbindingen die de vereniging werkelijk verder helpen.” Vier verenigingen – Pasveerkorpsen uit Leeuwarden, SPIN uit Utrecht, Roef! uit Moergestel en de Jouster Fanfare uit Joure – spreken zich uit over het functioneren van de vaak onontbeerlijke cultuur- en sportcoach. “We hebben nu iemand die zich echt voor ons inspent.” MARK VAN DER HEIJDEN

“Als je niet openstaat voor leden uit andere groeperingen, schilder je op den duur in een steeds kleiner hoekje”

– Bas Hut

Groter en beter. Zo kunnen de veranderingen in de ‘Brede Regeling Combinatiefuncties’ die de Brede Impuls Combinatiefuncties vervangt, worden samengevat. Per 1 januari 2019 kreeg de regeling een andere, bredere focus (niet alleen meer onderwijs) en wordt er ook meer geld voor beschikbaar gesteld. Zo kan het aantal cultuur- en buurtsportcoaches worden uitgebreid en kunnen de bestaande en nieuwe functionarissen breder worden ingezet.

Bij een nieuwe start horen ook nieuwe doelstellingen. De regeling wil het voor iedereen mogelijk maken een leven lang te sporten en te bewegen en deel te nemen aan cultuur. Zeker mensen die in armoede leven of voor wie door andere beperkingen (leeftijd, fysieke gezondheid, sociale achtergrond, et cetera) sport of cultuur minder voor de hand liggend is, moeten worden bereikt.

Nieuwe doelstellingen

Ook de verenigingen moeten profiteren. Deze moeten sterker worden door onder meer een breder bestuur, meer vrijwilligers en vraaggericht handelen. Meer en betere lokale verbindingen met het bedrijfsleven en organisaties als zorg, onderwijs en kinderopvang, doen de rest. Dat zal de diversiteit in de verenigingen en het bestuur ervan ook ten goede komen.

De verenigingen onderschrijven het belang van de nieuwe doelstellingen. Daar is allereerst een praktisch argument voor. “Als je niet openstaat voor leden uit andere groeperingen, schilder je op den duur in een steeds kleiner hoekje”, zegt Bas Hut, voorzitter van Pasveerkorpsen Leeuwarden. “Wij stellen ons dus open voor alle lagen in de maatschappij. Als je enkel een jongenskorps bent, kom je in de problemen als er niet genoeg jongens meer zijn om een korps te vullen.”

Bovendien: jong geleerd is oud gedaan. Voor verenigingen als de Joster Fanfare uit Joure is dat van levensbelang. “De fanfare is een hobby voor iedereen die kan spelen”, zegt voorzitter Sandra Meesters. “Maar je kunt er het best jong mee beginnen. Je moet het spelen en de bewegingen erin slijten. Die snelheid krijg je niet als je pas met je dertigste gaat blazen.”

Afspiegeling

Diversiteit in bestuur en kader maakt de vereniging zelf ook sterker. “Verschillende groepen met verschillende achtergronden brengen

verschillende kwaliteiten, opvattingen en ideeën met zich mee”, zegt Ruud Hekker, lid van de technische commissie honkbal bij omnisportvereniging Roef! in Moergestel. “Als er alleen maar wordt gepraat en gedacht vanuit het perspectief van de oudere, blanke bestuurder, wordt niet iedereen bediend. Het ledenbestand bestaat immers ook uit verschillende groepen.”

En dan is er ook nog de maatschappelijke verantwoordelijkheid voor verenigingen. Hut ziet diversiteit als een opdracht voor Pasveer. “Het is belangrijk te laten zien dat je als vereniging maatschappelijk bezig bent. Als je een afspiegeling wilt zijn, móet je je voor iedereen open stellen. De maatschappij van nu is breder dan ooit. Dat geven we onze leden ook mee: bij ons is iedereen welkom en heeft iedereen een plaats. De acceptatie is groot, ik vind het bijna raar daar nog over te moeten praten.”

Jeugdfonds Sport & Cultuur

De wil om diversiteit toe te laten, is er dus zeker bij verenigingen. Sommige verenigingen, zoals bijvoorbeeld boardsportsvereniging voor studenten SPIN uit Utrecht, hebben diversiteit in hun eigen regelgeving vastgelegd: studenten moeten loten om lid te kunnen worden. “SPIN is een inclusieve vereniging. Utrecht is een vrouwenstad, maar we nemen elk jaar precies de helft mannen en de helft vrouwen aan. Ook het bestuur bestaat uit drie mannen en drie vrouwen”, zegt Miriam Bakker, verantwoordelijk voor de communicatie bij SPIN.

De vereniging is daarmee een mooie afspiegeling van de diversiteit binnen studenten. “Leden zijn van verschillende leeftijden, volgen verschillende studies. Er zijn studenten uit het eerste jaar van hun bachelor en studenten die bezig zijn met hun master. Elk jaar melden zich ook internationale studenten aan. Het ledenbestand is heel divers. We besteden er verder geen aandacht aan, juist omdat diversiteit zo normaal is.”

De luxe dat aspirant-leden moeten loten om lid te kunnen worden, hebben de meeste verenigingen niet. Zelfs de kosten van een lidmaatschap kunnen al een drempel zijn. “We vinden het belangrijk dat iedereen lid bij ons kan worden – het jongetje of meisje uit een gezin dat leeft van een minimum net zo goed als het zontje van de dokter” zegt Hut van Pasveerkorpsen. “Daarom werken we samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Een aantal kinderen is via het fonds lid geworden van Pasveer.”

Diversiteit

Pasveerkorpsen tikkert danig aan de weg en laat overal in Nederland van zich horen. Het korps speelde in 1995 bij de opening van de (toen nog) Amsterdam ArenA, stond op het podium bij de concerten van Guus Meeuwis in het PSV-stadion en werkte afgelopen augustus nog mee aan het RTL4-programma *Chantals Pyjama Party*.

FOTO: FLICKR CC/M.L. DUONG

De Jouster Fanfare is vooral geworteld in Joure zelf en heeft via de dirigent goed contact met de scholen in de Friese gemeente. Meesters: "Onze dirigent geeft op de basisscholen buiten schooltijd les aan enkele groepjes kinderen om ze in aanraking te brengen met blaasinstrumenten. Er zijn steeds meer mogelijkheden voor kinderen, zowel op sport- als op cultuurgebied. Voor ze daaruit een keuze maken, moeten ze in ieder geval leren dat de fanfare er is."

Die samenwerking met de scholen is lang geleden ontstaan, maar staat nu onder druk. "Eerst kregen groepjes kinderen zelfs onder schooltijd les. Nu willen scholen ook andere dingen laten zien en maken ze andere keuzes. Bovendien stopt onze dirigent binnenkort. Hopelijk krijgt de nieuwe dirigent de kans om op dezelfde voet door te gaan."

Ook het vinden van bestuursleden met verschillende achtergronden is lastig. Nog moeilijker eigenlijk. Roef! heeft in het bestuur van alle commissies een vrouw, maar dat is eerder per ongeluk dan dat daar bewust naar is gezocht. "We zijn al blij als we iemand vinden die enigszins in het profiel past", zegt Hekker. "Mochten we de luxe hebben dat we een keuze kunnen maken, dan kiezen we beslist voor diversiteit."

Als de Brabantse vereniging weer trainers en coaches voor de basisschooljeugd nodig heeft, kijkt ze eerst naar de eigen leden van achttien tot twintig jaar. "Dat bevordert de diversiteit én die groep heeft vaak ook wat meer tijd", aldus Hekker. "Ook kijken de jongeren iets meer tegen ze op. Dat hun trainer op zondag in het eerste team speelt, bevordert het enthousiasme van het kind."

Vers bloed

Alleen SPIN heeft geen problemen het kader aan te vullen. Dat komt deels doordat de vereniging geen teams of trainers heeft. Activiteiten

vinden plaats op eigen initiatief of op voorstel van de commissie binnen elk van de vijf boardsporten. Dat een bestuursfunctie nuttig is voor het cv van de studenten, helpt bij het vinden van vrijwilligers. Maar het zit hem ook in de invulling van het bestuur. Elk jaar worden nieuwe leden voor het bestuur en de verschillende commissies gekozen. "Dat zorgt telkens voor vers bloed en voor nieuw elan en een frisse kijk. Gemotiveerde mensen komen altijd met nieuwe ideeën. En het is niet zo dat als het bestuur wordt overgedragen, al het oude wordt weggegooid", zegt Bakker. "SPIN is een hechte vereniging. Hier ontstaan vriendschappen. Men vindt het leuk om SPIN levend te houden."

Aanjager

Alle verenigingen – nou ja, SPIN redt het dus zelf wel – zijn blij met de steun van een buurtsportcoach – die ze in Friesland 'aanjager' noe-

**“Als er alleen maar wordt
gepraat en gedacht vanuit het
perspectief van de oudere,
blanke bestuurder, wordt niet
iedereen bediend”**

– Ruud Hekker

men, een rol die vergelijkbaar is met die van de cultuurcoach. Ze helpen de verenigingen vooral met het bereiken van kinderen, het vinden van subsidies en bij het verbreden van het zakelijk netwerk.

“Sociale diversiteit is belangrijk, en paradoxaal genoeg juist ook niet belangrijk als het gaat om de toekomstbestendigheid van sportverenigingen”

– Agnes Elling

“Elke keer dat we aanspraak kunnen maken op de buurtsportcoach helpt dat”, zegt Hekker van Roefl. “Hij brengt de club bijvoorbeeld in contact met de scholen. Vaak pakt hij daar gymlessen op en gaat hij met de leerlingen honkballen op het clubterrein. Ook zijn er sportkennismakingsdagen waarin alle sportverenigingen in Moergestel en buurdorp Oisterwijk hun sport mogen komen showen. De buurtsportcoach is op zo’n dag de verbinder en laat iedereen kennismaken met de verenigingen. Vooral bij jonge kinderen werkt dat heel erg goed.”

De buurtsportcoach is voor Hekker daarnaast een goede sparringpartner. “Hij weet vaak wat binnen de gemeente speelt, wat andere verenigingen doen en waarop we kunnen aansluiten. Dankzij hem zitten we nu bijvoorbeeld in een verenigingsondersteuningstraject met Rabobank en NOC*NSF”

In Friesland helpt de aanjager (die op de loonlijst staat van de Organisatie van Muziekverenigingen in Fryslân) de muziekverenigingen door middel van project ‘Van krimp naar groei’. “We hebben nu iemand die zich echt voor ons inspannt”, vertelt Hut. “Hij weet waar de pijnpunten liggen, zoekt nieuwe contacten bij het bedrijfsleven en kan workshops organiseren.”

Pepernoten verkopen

Pasveer kon dankzij de inspanningen van de aanjager in september jl. op tournee door Duitsland. “Dankzij de aanjager hebben we daar subsidie voor kunnen krijgen”, zegt Bas Hut. “Bij het aanvragen daarvan komt veel kijken, je moet de regeltjes weten. Onze vereniging bestaat uit vrijwilligers, het feit dat we iemand hebben die met ons meekijkt, hielp enorm. Het was de eerste keer dat we voor een project subsidie hebben aangevraagd.”

“Toen de aanjager begin dit jaar werd aangesteld heb ik direct contact met hem gezocht”, zegt Sandra Meesters van de Jouster Fanfare. “De Fanfare krijgt geen subsidie meer en moet dus zelf het hoofd boven water zien te houden. Met hulp van de aanjager zijn we een partnership met een bedrijf aangegaan om te kijken of er een win-winsituatie kan ontstaan.”

Dankzij de aanjager kijkt de fanfare nu ook heel anders naar haar inkomsten. “Om aan geld te komen, bedachten we vroeger altijd acties als pepernoten verkopen en zo. Nu willen we geld verdienen met muziek maken. Zo geven we op de kerstmarkt een concert, maar vragen daarvoor wel geld van de winkeliersvereniging. Dat idee komt van de

aanjager en hij weet vervolgens ook hoe je contact met lokale bedrijven zoekt en een goede band opbouwt.”

Speeddate

De kwaliteiten van een cultuur- of buurtsportcoach sluiten goed aan op de wensen van verenigingen. “Hij veroordeelt niet, maar denkt met je mee”, stelt Meesters. “Hij is creatief en heeft mooie ideeën. En, heel belangrijk, hij heeft een netwerk en weet hoe je dat netwerk moet bewerken.”

“Contacten”, is het eerste woord dat Bas Hut te binnen schiet om de rol van aanjager te duiden. Hij vertelt dat de aanjager eens een speeddate organiseerde waarbij hij namens Pasveer op één avond met een aantal fondsen kon praten. “Hij slaagt er ook heel goed in om je net een tikkelkje anders te laten denken.”

Voor Ruud Hekker van Roef! is de buurtsportcoach de spin in het web geworden van zijn vereniging. “Hij kijkt verder dan alleen de sporttak en legt verbindingen die de vereniging werkelijk verder helpen. Daarnaast is hij belangrijk als procesbegeleider, als coach die anderen bij de les houdt.” Ook voor Hut persoonlijk is de buurtsportcoach onmisbaar geworden. “Hij is professioneel bezig met sportontwikkeling en weet als de beste wat de landelijke en gemeentelijke beleidsontwikkelingen zijn op dat vlak en hoe we daar als vereniging op in kunnen spelen.” ■

Diversiteit als opdracht

Sociale diversiteit in het bestuur en overige kaderfuncties (trainers, arbitrage, managers, et cetera) is nog geen vanzelfsprekendheid bij sportbonden en -verenigingen. Slechts de helft van de bonden en maar één op de vijf verenigingen zegt hierop beleid te voeren. De dagelijkse praktijk blijft daar nog verder bij achter.

Kort gezegd bestaan bestuur en overig kader bij bonden en verenigingen voor een groot deel nog uit oudere mannen van Nederlandse afkomst – vaak een groter deel dan je op basis van het ledenbestand (laat staan van de samenleving in zijn geheel) mag verwachten. Dat blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut.

Scheve verhoudingen

Zo sporten vrouwen ongeveer evenveel als mannen, maar is slechts grofweg een derde van de leden van bij NOC*NSF aangesloten bonden vrouw. Het aandeel vrouwen in kaderfuncties is nog lager, zeker bij de bonden. Nog niet twee op de tien leden van bondsbesturen is vrouw, bij verenigingen is dat net geen drie op de tien. Trainers? Elf procent van de bondstrainers is vrouw, tegen 26 procent van de clubtrainers.

Ook zijn bestuursleden bij verenigingen relatief oud. Twee op de drie clubbestuurders heeft Abraham al gezien, bijna de helft daarvan is zelfs al ouder dan 65 jaar – en de vergrijzing binnen het bestuur neemt al jaren toe. De verhoudingen bij bonden zijn grofweg hetzelfde.

En wie kijkt naar migratieachtergrond ziet dat de verhoudingen daar nog schever zijn. Twee op de drie sportverenigingen hebben leden met een achtergrond buiten Nederland (bij voetbalverenigingen zelfs 98%), maar negen van de tien verenigingsbesturen bestaan volledig uit leden met een Nederlandse achtergrond.

“Sociale diversiteit is belangrijk, en paradoxaal genoeg juist ook niet belangrijk als het gaat om de toekomstbestendigheid van sportverenigingen”, zegt Agnes Elling, een van de onderzoekers van het Mulier Instituut die het rapport schreven. “Veel verenigingen bestaan juist bij de gratie van hun sociale homogeniteit, waardoor de sociale binding, het ons-kent-onskarakter en daarmee ook de betrokkenheid van leden en vrijwilligers, groot is.” Ook deze clubs hebben maatschappelijke betekenis.

Morele verantwoordelijkheid

Maar dat is maar één kant van het verhaal. “Een belangrijke vraag is: Voor wie heb je die maatschappelijke betekenis? Een positieve, inclusieve waarde voor de ene groep kan gepaard gaan met – al dan niet bedoelde – uitsluiting van andere sociale groepen. Voor sportverenigingen in het algemeen en voor grote clubs in het bijzonder is het belangrijk te reflecteren op de vraag of de georganiseerde sport wel voor iedereen maatschappelijke betekenis heeft. Zeker van verenigingen die gesubsidieerd worden, mag verwacht worden

dat ze hun vereniging en accommodatie actief openstellen voor verschillende sociale groepen en eventueel ook nieuwe of aangepaste activiteiten aanbieden.”

Het is volgens Elling niet eenduidig aangevoeld dat een meer diverse vereniging beter presteert, maar dat is ook niet de reden om te werken aan sociale diversiteit. “Ik zie het als een morele verantwoordelijkheid om gelijke kansen en mogelijkheden voor iedereen na te streven. Ook zouden grote sportorganisaties een afspiegeling moeten zijn van de bevolking. Bonden helemaal, zij vertegenwoordigen meer dan alleen de leden. Ook als vooral jongens lid zijn van een vereniging, moeten er vrouwen in het bestuur zitten. Zij maken immers deel uit van de omgeving van jongeren.”

Ze voegt eraan toe dat verenigingen wel moeten willen en kunnen en bij het divers worden ondersteuning moeten kunnen krijgen, bijvoorbeeld van buurtsportcoaches met specifieke expertise en competenties. Verder zijn er geen excuses meer. “Het is gek dat in het voetbal alle clubs etnisch divers zijn qua spelers, maar dat dit in het kader veel minder het geval is. Laat staan op het hoogste bestuursniveau, zoals bij de KNVB. De druk om daar serieus werk van te maken wordt met de dag groter.”

Cultuurcoaches brengen kunst en cultuur naar klas en verzorgingshuis in plaats van andersom

In krimpregio's draaien ze het gewoon om

Het is 13 juli 2018 en de grote zaal van theater Geert Teis in Stadskanaal zit bomvol. De 628 rode stoelen zijn bezet door ouders, opa's en oma's van de leerlingen van basisschool De Poolster in Nieuw-Buinen, een dorp vlakbij. Op het toneel schitteren leerlingen samen met leden van opera-ensemble Frizzare Roderwolde in de opera 'De Mikado'. "Door veel partijen samen te brengen, hebben we dit ambitieuze project voor elkaar gekregen", zegt cultuurcoach Jacolien Quarré.

TESSA DE WEKKER

Ze glimlacht als ze denkt aan die dag. "De meeste kinderen en ouders waren nog nooit in een theater geweest. Die ervaring neemt niemand hen meer af. Het begon met het idee van het operagezelschap om een les over opera te geven op de school. Maar De Mikado is zoveel meer geworden dan dat [zie kader, red.]", vertelt ze trots.

Quarré is cultuurcoach in de gemeente Borger-Odoorn in Drenthe. De gemeente heeft ruim 25.000 inwoners en bestaat uit 25 dorpskernen. De grootste is Nieuw-

Buinen met bijna vijfduizend inwoners. De kleinste is Ellertshaar (29 inwoners). "Het is een uitgestrekt landelijk gebied. Er zijn best veel voorzieningen, maar die zijn versnipperd. De gemeente heeft mij in 2015 gevraagd om de partijen op gebied van kunst, cultuur en educatie met elkaar te verbinden."

Netwerken

Haar collega Floor Haanstra knikt. Zij is cultuurcoach in drie Groningse gemeenten: Veendam, Pekela en Oldambt. Ook Oldambt

Floor Haanstra.

Jacolien Quarre.

566 fte aan cultuurcoaches

In Nederland zijn voor 566 fte aan cultuurcoaches actief. Zij zijn in dienst van gemeenten, culturele instellingen, bibliotheken of welzijnsorganisaties. Het rijk en de gemeenten financieren de cultuurcoach. Sinds 1 januari 2019 is er meer budget beschikbaar gekomen en zijn de doelstellingen van de cultuurcoach verbreed. Naast het onderwijs wordt de inzet verbreed naar zorg, welzijn en het mbo.

Een leven lang sporten en bewegen en de deelname aan cultuur mogelijk maken voor iedereen, dat is een van de nieuwe doelstellingen. Daarnaast komt de nadruk te liggen op het tot stand brengen van lokale verbindingen en het uitbouwen en duurzaam sterker maken van de sport-, beweeg- en cultuur aanbieders.

Net als in de sport bestaan cultuurcoaches sinds 2008 toen de 'Impuls brede scholen sport en cultuur' van start ging. De ministeries van VWS, OCW en SZW (sinds 2019) stelden middels de regeling geld beschikbaar voor gemeenten om combinatiefunctionarissen aan te stellen. Het LKCA, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, ondersteunt de combinatiefunctionarissen cultuur.

bestaat naast een grotere kern uit kleine dorpen en kernen. "Ik werk in eerste instantie voor het basisonderwijs. Mijn taak is om de 23 basisscholen en de leerkrachten te informeren wat er allemaal te doen is op het gebied van kunst- en cultuuronderwijs." Dat is veel. De vier gemeenten waar Quarré en Haanstra werken kennen kwvvcmvunste-naarscollectieven, theaters, musea, historische verenigingen, het Hunebedcentrum, muziekverenigingen en nog veel meer. "Dat aanbod moeten we als cultuurcoaches op het netvlies zien te krijgen van de leerkrachten. Wij willen de lokale kunst- en cultuurwereld dichterbij de kinderen en leerkrachten brengen. Dit lukt steeds beter."

Het belangrijkste woord daarin is netwerken. Beiden hebben een netwerk opgericht met daarin onderwijsinstellingen, muziekverenigingen, kunstenaars, lokale (horeca)onderne-

mers en nog veel meer partijen die iets met kunst, cultuur of erfgoed te maken hebben. Quarré: "We hebben twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst. Daaruit ontstaan ontzettend leuke initiatieven tussen verschillende culturele partijen. Als cultuurcoach bied ik de ondersteuning die nodig is. Ik kan helpen een subsidie aan te vragen of contact te leggen met andere organisaties."

Krimpregio

Haanstra en Quarré werken in een landelijk gebied met sociale uitdagingen. De dorpen zijn voor een groot deel voormalige veenkolonien, die ontstonden doordat arbeiders naar een gebied werden gehaald waar hoogveen werd afgegraven voor de productie van turf. Al sinds het ontstaan van de veenkolonien was er veel sociale ongelijkheid, tussen veenbazen, boeren, veenarbeiders en

“Kunst is een middel om mensen met elkaar in contact te brengen en van elkaar te leren”

– Jacolien Quarré

rijk om activiteiten en lessen dicht bij school te organiseren. Het liefst in de school of het eigen dorp”, zegt Quarré.

Het project ‘Culturele Mobiliteit’ lost een deel van de vervoersproblemen op. Hierin werken culturele en historische instellingen zoals bijvoorbeeld het Drents Museum, Westerbork en het Groninger Museum samen met Kunst en Cultuur om de leerlingen tegen een gereduceerd tarief een excursie aan te bieden. De provincies Drenthe en Groningen en de gemeenten in Groningen financieren mede het busvervoer, waardoor de school grofweg tussen de vijf en zeven euro kwijt is per leerling voor museumbezoek en vervoer samen.

De Rijdende Popschool

Het kan ook andersom. De Rijdende Popschool is een innoverend initiatief dat ontstaan is uit de gedachte om de muziekschool naar de kinderen te brengen in plaats van de kinderen naar de muziekschool. Twee inwoners van het dorp Garmerswolde (vierhonderd inwoners) zijn in 2011 begonnen met muzieklessen voor kinderen in het dorps-huis. Ze kozen voor popmuziek en schaften instrumenten zoals een drumstel en gitaren aan. Al snel bleek in andere dorpen zonder muziekschool dezelfde behoefte en daaruit ontstond de Rijdende Popschool. De instrumenten, versterkers en microfoons worden

scheeps knechten. Bij een deel van de inwoners is armoede nog steeds een probleem. Daarnaast spelen thema's als eenzaamheid en laaggeletterdheid. Haanstra: “Er wonen hier veel mensen die niet met hun kinderen naar het theater of naar een museum gaan. Omdat ze daar het geld of de belangstelling niet voor hebben. Daarom is er vanuit de gemeenten besloten om dat binnen het onderwijs te brengen. Zodat ieder kind hier kennis mee maakt.” “Daarom was De Mikado zo'n mooi project”, voegt Quarré toe. “We organiseerden een opera, maar op de achtergrond speelde zoveel meer. We hebben de productie als middel gebruikt om sociale vraagstukken aan te pakken.”

De regio Zuidoost-Groningen/Noord-Drenthe is een krimpregio. In veel kernen verdwijnen voorzieningen. Dat heeft als resultaat dat inwoners verder moeten reizen om

bij bijvoorbeeld een bioscoop, theater of muziekschool te komen. In de plaats Veendam zelf zijn veel voorzieningen. Aan het Veenkoloniaal Museum is vijftien jaar geleden het Cultuurcentrum Van Beresteyn gebouwd, met daarin een theaterzaal, bibliotheek, foyerpodium, muziek-, dans- en theaterschool en een grand café. Er zit ook een commerciële partij in het gebouw, waardoor het eenvoudiger is de exploitatie rond te krijgen.

Voorzieningen

In de dorpen in de omgeving neemt het aantal voorzieningen juist af omdat ze niet meer te bekostigen zijn. “Voor scholen is het niet eenvoudig om op excursie te gaan. Altijd moet vervoer worden geregeld. Maar ouders kunnen niet altijd rijden. Ze werken of hebben geen auto beschikbaar. En elke keer een bus huren is te duur. Het is daarom belang-

Financiering kunst en cultuur op basisscholen

Elke basisschool krijgt van het rijk 15,22 euro per leerling per schooljaar voor cultuureducatie. Deze subsidie krijgen de scholen via de zogenaamde prestatiebox. Het geld is echter niet geoordeeld, wat Quarré en Haanstra erg jammer vinden. Scholen kunnen daarvoor het geld ook uitgeven aan andere zaken dan cultuur. Naast de prestatiebox is er voor het basisonderwijs de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Daarvoor konden penvoerders samen met scholen en culturele instellingen een subsidieaanvraag doen. Voor de scholen die Quarré en Haanstra begeleiden, betekent deze regeling zo'n negen euro per leerling per jaar. "Daarnaast stelt de gemeente Oldambt vijf euro per leerling per schooljaar beschikbaar, met de voorwaarde dat dit bedrag in de eigen gemeente wordt uitgegeven", zegt Haanstra.

in een busje geladen en een professionele bandcoach gaat bij de verschillende dorpshuizen en scholen langs voor de lessen. In Oldambt en Pekela bemiddelde Haanstra tussen de Rijdende Popschool, gemeente en de scholen. Op diverse scholen en in dorpshuizen is de Rijdende Popschool actief.

Follow a Muse

Naast de Rijdende Popschool zijn er meer voorbeelden van activiteiten waarbij de cultuurcoaches de kunstenaars, film of theater in de klas halen. Zo wordt er op veel scholen inmiddels gewerkt met de apps van uitgeverij Follow a Muse. "Dat is een landelijk initiatief. Ik sprak de oprichter daarvan op een congres. Zij vertelde dat de meeste gebruikers tot dan toe in de Randstad zaten. Ik heb haar uitgenodigd om te komen praten op een netwerkbijeenkomst in Midwolda en meteen waren veel scholen enthousiast", zegt Haanstra.

Follow a Muse (followamuse.nl) maakt educatieve apps vol interactief materiaal voor op het digibord of de iPad. De initiatiefnemers willen zo veel mogelijk kinderen met kunst en cultuur kennis laten maken. Follow a Muse werkt samen met bijvoorbeeld het Koninklijk Concertgebouw Orkest, het Rijksmuseum van Oudheden en het Nederlands Dans Theater. Haanstra: "Door het gebruik van die apps komen leerlingen in aanraking met deze instellingen en hun aanbod, zonder dat ze zelf naar Amsterdam, Leiden of Rotter-

zaamheid onder ouderen bijvoorbeeld. In het project 'Voor Altijd Jong' gingen ouderen van een verzorgingshuis samen met kinderen van de tegenovergelegen basisschool met kunst aan de slag. Ze schreven samen gedichten. Posters met de gedichten hingen in de etalage van lokale ondernemers.

Op de slotdag van het project legden de ouderen en de kinderen samen de gedichtenroute af. Onderweg lezen kinderen de gedichten voor. Daarna was er een presentatie van de gedichten en muziek in cultuurpodium VanSlag

dam hoeven. Bovendien is het gebruik van de apps voor scholen gratis. We proberen ook weer de samenwerking te zoeken met een lokale dansschool of muziekvereniging voor een praktijkles erbij."

Voor Altijd Jong

De cultuurcoaches zijn een aantal jaar aan de slag in hun gemeenten. Het gaat goed met het cultuuronderwijs in de streek. "Scholen en andere partijen weten elkaar steeds beter te vinden. Er is inmiddels heel veel op het gebied van cultuureducatie en scholen weten na al die jaren steeds beter de weg, ook met de subsidiestromen die er zijn. Wij zijn steeds minder nodig, missie geslaagd", zegt Quarré. Maar dat betekent niet dat het werk van de cultuurcoach erop zit. Net als bij de buurtsportcoaches eerder al het geval was, verschuiven de werkzaamheden naar het sociale domein. Kunst en cultuur worden middelen om sociale vraagstukken aan te pakken. Een-

in Borger. "Voor Altijd Jong is een heel mooi lokaal initiatief van de basisschool en het woonzorgcomplex waarbij kunst een middel is om mensen met elkaar in contact te brengen en van elkaar te leren. Nu cultuureducatie op scholen goed loopt, gaat de aandacht uit naar het inzetten van kunst als middel voor persoonlijke sociale ontwikkeling, taalontwikkeling en sociale cohesie. Het idee is om zang, muziek, literatuur en theater in te zetten voor de ontwikkeling van jong en oud en het versterken van de gemeenschap", zegt Quarré.

Verbinden

Inmiddels vindt Voor Altijd Jong op nog twee scholen plaats en werkt Quarré samen met de sociale (wijk)teams, welzijnsorganisatie Andes en combicoaches sport om diverse culturele activiteiten voor jongeren tot stand te laten komen.

Ook Haanstra merkt een verschuiving naar het sociale domein. "Het LKCA, Landelijk

“Door het gebruik van apps komen leerlingen in aanraking met deze instellingen en hun aanbod”

– Floor Haanstra

Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, is bezig met een herijking van de functie van cultuurcoach. Juist met het oog op die sociale component. Jacolien en ik zijn betrokken bij dit proces.”

Of ze nu werken voor het onderwijs of in het sociale domein, één ding zal niet veranderen. De taak van Quarré en Haanstra is het verbinden van verschillende partijen die iets te maken hebben met kunst, cultuur of erfgoed

met elkaar én met partners in onderwijs, welzijn en sport. “Het zijn allemaal eilandjes, zeker in zo’n uitgestrekt gebied als hier. Maar als je partijen samenbrengt, kunnen er heel mooie dingen ontstaan”, besluit Haanstra. ■

Bijzondere projecten

De afgelopen jaren hebben cultuurcoaches Floor Haanstra en Jacolien Quarré meerdere projecten helpen organiseren in de gemeenten Borger-Odoorn, Veendam, Pekela en Oldambt. Hieronder een greep uit hun repertoire.

75 jaar vrij

In de gemeente Borger-Odoorn is Jacolien Quarré betrokken bij een project rondom 75 jaar bevrijding. De historische vereniging wilde graag iets met basisscholen organiseren en de interne cultuuroördinator van een van de basisscholen zag daar wel iets in. Quarré: “We hebben samen een route door de gemeente ontwikkeld langs plekken waar een bijzondere gebeurtenis heeft plaatsgevonden in de oorlog of bij de bevrijding. Daarnaast wordt er een voorstelling vertoond. De historische vereniging maakt de verhalen over de gebeurtenissen.”

Quarré heeft het contact gelegd met het Hunebedcentrum. Daar is een theaterzaal en wordt de voorstelling vertoond. Ook heeft

ze geholpen met de subsidieaanvraag voor het projectplan. De leerlingen van groepen 7 en 8 van alle scholen in de gemeente doen in 2020 mee aan de route. Ook in Oldambt wordt 75 jaar bevrijding gevierd met het onderwijs. In cultuurhuis De Klinker in Winschoten kunnen de groepen 8 en brugklassen naar de voorstelling ‘VRIJLAND’ waarin ze kennismaken met verschillende veteranen en hun verhalen.

Erfgoed

Cultureel erfgoed is een belangrijke pijler van het cultuuronderwijs in Zuidoost-Groningen en Drenthe. Quarré: “Het is belangrijk dat kinderen weten in wat voor gebied ze leven en wat de geschiedenis ervan is.” Een voorbeeld van een project rondom erfgoed is de Tocht om de Noord. Dat is een wandel-evenement met zesduizend deelnemers dat in september plaatsvond in Veendam. De Tocht om de Noord junior is voor leerlingen van groepen 6, 7 en 8. Ze wandelden vanuit school langs een aantal belangrijke gebouwen, zoals het hoofdkantoor

van AVEBE (een aardappelmeelfabriek), het Veenkoloniaal Museum en Nedmag, dat magnesiumchloride wint. “Op deze locaties krijgen ze informatie over het type industrie en de historie van het gebied. Op deze manier versterk je de binding van de leerlingen met hun leefomgeving. Kinderen kunnen op een speelse manier iets leren over het gebied”, zegt Haanstra.

Opera De Mikado

Leerlingen van basisschool De Poolster in Nieuw-Buinen en opera-ensemble Frizzare uit Roderwolde hebben samen de opera ‘De Mikado’ uitgevoerd. De bedoeling was om dit in het dorps huis te doen, maar uiteindelijk kon de voorstelling in theater Geert Teis in Stadskanaal plaatsvinden. “Een opera en kinderen is niet meteen een logische combinatie. Daarnaast is het verhaal van een opera vaak ingewikkeld. Zeker voor dit gebied, waar lezen niet vanzelfsprekend is. Daarom hebben we een boek ontwikkeld met het verhaal en plaatjes.” Aan de hand van dit boekje werkten de leerlingen aan

taalvaardigheid.

Daarnaast kregen de leerlingen les over Japan, waar het verhaal zich afspeelt, en kregen de kinderen van Frizzare les over opera. In de week voor de uitvoering maakten de leerlingen met hulp van ouders zelf decors en kostuums, en leerden ze schminken. Lokale vakdocenten verzorgden muziek- en dramalessen. De leerlingen van groep 8 kregen les in ondernemerschap en waren verantwoordelijk voor de organisatie van de opera, werkten aan sponsoring, schreven een stukje voor de krant, fotografeerden en filmde, maakten affiches en regelden de kaartverkoop. “Als kers op de taart stelde de gemeente geld beschikbaar om de voorstelling in het theater uit te voeren. Veel kinderen en ouders waren nog nooit in een echt theater geweest. Alles bij elkaar is dit project veel meer geworden dan alleen een operavoorstelling.”

Schuldgevoel

Negentig procent van onze sporttrainers en -coaches is niet opgeleid voor die taak. Dat komt neer op 360.000 goedwillende, maar niet-gekwalificeerde vrijwilligers. Tot voor kort behoorde ik ook tot deze groep en nu ineens voel ik me schuldig. Niet omdat ik 25 jaar lang ongediplomeerd op het veld heb gestaan, maar omdat ik na al die jaren gestopt ben als voetbaltrainer – vanwege nieuw werk.

Gek genoeg heb ik me nooit schuldig gevoeld vanwege het ontbreken van de juiste opleiding. Ik voelde me best capabel. Ik heb immers jarenlang gevoetbald, besteedde uren aan voetbalpraat en via Google ontdekte ik leuke oefenvormen. Ook waren de resultaten prima en voelde niemand zich geroepen om mijn plek in te nemen. Bovendien had ik helemaal geen tijd om, naast een drukke baan, trainingen op maandag en wedstrijden op zaterdag, ook nog eens op cursus te gaan. Kortom: ik hanteerde dezelfde argumenten als die overige 359.999 trainers om mijn papieren niet te halen.

“HET ZAL HEEL WAT VRAGEN VAN BUURTSPOORTCOACHES OM DE BESTAANDE VRIJWILLIGERS TOCH ONTVANKELIJK TE MAKEN VOOR BEGELEIDING”

Toch heb ik een schuldgevoel. Dat komt omdat mijn vereniging, zoals alle andere sportclubs, zo veel moet en dus niet meer op mij kan rekenen. Het is voor een club al lang niet meer voldoende om op tijd de netten in de doelen te hangen. Sla het Nationaal Sportakkoord er maar op na: de vereniging moet bijdragen aan een gezonde samenleving, een positieve sportcultuur creëren en openstaan voor iedereen. Dit vraagt nogal wat van de clubs die bier en frikandellen als belangrijke inkomstenbron hebben, van oudsher gericht zijn op de sportprestaties van de hoogste teams en hun specifieke identiteit willen behouden. Het vraagt vooral ook om veel handjes. En mijn club moet het dus met een paar handen minder doen.

Gelukkig constateert het Sportakkoord ook dat het niet alleen om zo veel mogelijk vrijwilligers gaat. Bij een sterke, toekomstbestendige en maatschappelijk betrokken vereniging draait het ook om kwaliteit. De 359.999 overgebleven, niet-gekwalificeerde trainers moeten er dus aan geloven. Zij vormen een op het oog makkelijke bron van kwaliteitsverbetering. Het Ministerie van VWS investeert daarom in proeftuinen bij 56 verenigingen in zeven gemeenten, waar begeleiding van jeugdtrainers door buurtsportcoaches moet leiden tot meer sportplezier en minder uitstroom van jonge sporters.

Dat klinkt logisch, maar is toch minder simpel dan het lijkt. Want het gevoel bij trainers dat ze best capabel zijn, is niet ineens verdwenen. Net zo min als het tijdgebrek. Het zal heel wat vragen van buurtsportcoaches om deze vrijwilligers toch ontvankelijk te maken voor begeleiding. Ook zal niet elke vereniging ineens welwillend staan ten opzichte van een andere aanpak. Dat betekent dat buurtsportcoaches zich ook nog eens goed moeten kunnen inleven in specifieke clubculturen.

Daarmee wacht niet alleen de buurtsportcoaches een mooie, maar ingewikkelde taak, dat geldt ook voor hun opleiders aan de mbo's en hbo's. Want de eerste vereiste voor succes is overduidelijk dat buurtsportcoaches zelf goed gekwalificeerd zijn voor hun werk. Tot mijn geluk kan ik daar – vanwege het nieuwe werk – wel een steentje aan bijdragen. Dat vermindert in elk geval het schuldgevoel.

Frank van Eekeren is lector Impact of Sport aan de Haagse Hogeschool.

AMEN DOEN IS BELANGRIJK IN DE MAATSCHAPPIJ

TESSA DE WEKKER

Rabobank ondersteunt verenigingsleven

Het verenigingslandschap in Nederland is uniek in de wereld. Samen met NOC*NSF, LKCA, Kunstbende en het AD heeft de Rabobank vorig jaar het initiatief genomen om de Club van het Jaar in de categorie sport en cultuur te kiezen. “Wij vinden dat er in de huidige samenleving veel meer samen gedaan moet worden. Verenigingen zijn daar een goed voorbeeld van”, zegt Tom van Kuyk, hoofd Sponsoring van de Rabobank.

“Pas als de
samenleving lokaal
goed voor elkaar is,
kun je verder”

– Tom van Kuyk

De bank ondersteunt veel verenigingen, als sponsor, maar ook met kennis, kunde en een netwerk. “Met de verkiezing willen we de verenigingen in het zonnetje zetten, vanwege hun belangrijke rol in onze samenleving”, zegt Van Kuyk. Basketballvereniging Crackerjacks uit Amersfoort won de titel Club van het Jaar in 2018 en musicalvereniging Music All uit Enschede viel in 2019 de eer ten deel.

Ook is de Rabobank betrokken bij het project ‘Ready to Sport’. Samen met NOC*NSF worden lokale sportdagen georganiseerd om

kinderen en jongeren met een lichamelijke beperking kennis te laten maken met het sportaanbod bij hen in de buurt. Van Kuyk: “We geloven erin dat het lokaal begint. Pas als de samenleving lokaal goed voor elkaar is, kun je verder. Het ondersteunen van lokale verenigingen is een mooi middel om onze boodschap te verkondigen.”

MUSIC ALL IS ONDERDEEL VAN HET WIJ-GEVOEL IN ENSCHEDA

Theater is er voor iedereen. Dat is het credo van de musicalvereniging Music All Enschede. De club met veertig leden is dit jaar uitgeroepen tot Club van Jaar in de categorie cultuur. “Daar zijn we natuurlijk trots op. Dat hebben we deels te danken aan onze geweldige cultuurcoach Jacintha Blom”, zegt voorzitter Roy Koops.

“Ik ben er voor de hele culturele sector, maar in de praktijk toch vooral voor het amateurkunstveld”

– Tom van Kuyk

Enschede is een bloeiende kunst- en cultuurstad. Naast professionele gezelschappen, musea en podia zijn er maar liefst zo'n 150 culturele amateurkunstgroepen. “En dan heb ik de meeste bandjes nog niet eens meegeteld”, zegt Blom lachend. “Op 160.000 inwoners is dat behoorlijk wat.”

Contact

Sinds 2010 is Blom cultuurcoach in Enschede. Zij is de spin in het web van het hele culturele veld in de stad. Alle culturele organisaties, verenigingen, bandjes en individuele kunstenaars kunnen bij Blom aankloppen voor informatie, advies en ondersteuning. Ook adviseert ze de gemeente Enschede en Enschede Promotie over de rol van amateurkunstenaars bij activiteiten en evenementen

in de wijken of de gehele stad. “Ik ben er voor de hele culturele sector, maar in de praktijk toch vooral voor het amateurkunstveld.”

Blom ondersteunt de verenigingen en organisaties op het gebied van ledenwerving, vrijwilligers, financiën, pr en meer van dat soort randvoorwaarden. Amateurkunstenaars en verenigingen kunnen haar rechtstreeks benaderen met specifieke vragen, maar ze organiseert ook netwerkbijeenkomsten of workshops. Daarbij zet ze de professionele cultuursector in Enschede aan de amateurkunstwereld te koppelen. “Laatst gaf bijvoorbeeld de marketingmedewerker van het theater hier een workshop over het inzetten van sociale media. Dat zijn heel leuke avonden waarbij de professionals en de amateurs met elkaar in contact komen.”

“Met het wij-gevoel wil ik de amateurkunstsector zo sterk mogelijk maken”

– Jacintha Blom

Inclusief

Music All Enschede maakt graag gebruik van de diensten van de cultuurcoach. Blom: “Die vereniging is een van de actieveren in Enschede. Als ze ergens mee zitten, trekt Roy aan de bel.” Blom is de verbindende factor van de cultuurwereld in Enschede, zegt Koops. “Er zijn in Enschede veel clubs en gezelschappen. We kenden lang niet iedereen. Via Jacintha komen we met elkaar in contact, en daarvoor kunnen we de samenwerking zoeken.”

Zo organiseert Music All een kerstconcert met verschillende groepen uit Enschede en Hengelo. “En volgend jaar gaan we samen met Filharmonisch Orkest Wilhelmina een musicalconcert geven. Het is heel gaaf om samen met collega’s uit andere disciplines een productie te maken.”

Music All Enschede, de naam zegt het al, wil musicals graag voor iedereen bereikbaar maken. Bij elke voorstelling zet de vereniging bijvoorbeeld twee tolken gebarentaal in. Ook probeert de vereniging, die met haar musi-

cals regelmatig optreedt bij bejaardencentra en culturele evenementen, mensen met een beperking of weinig financiële middelen bij Music All te betrekken. Koops: “We doen wel altijd een stemtest, want zang is belangrijk. Maar als iemand vanwege een beperking niet kan dansen, is hij of zij toch van harte welkom. En wie niet zo goed kan zingen, maar graag bezig wil zijn met decorbouw, kleding of techniek kan ook lid worden.”

Leden binden

Die inclusieve werkwijze was een van de redenen waarom de vereniging is verkozen tot Club van het Jaar. De jury roemde de ondernemerszin en Open Club-gedachte van Music All Enschede: “Ze gaan vernieuwing aan, zoeken samenwerking op en hebben een honger naar advies en artistieke en organisatorische verbetering.”

Daarin speelt Blom een rol. “De grootste kracht van verenigingen is tegelijk hun zwakte. Mensen zetten zich in voor hun club van-

uit passie. Maar ze doen het er vaak bij, in de avonduren. Daardoor staat het vrijwilligerswerk onder druk. Ik ondersteun clubs waar mogelijk met kennis en contacten”, zegt ze. Toen Music All Enschede bijvoorbeeld mannen tekort kwam voor een bepaalde productie, is Koops via Blom in contact gekomen met andere verenigingen waarvan een aantal mannen met Music All heeft meegedaan. Ook is Koops met alle leden een gesprek aangegaan om erachter te komen wat ieder lid in zijn mars had. Dat heeft veel nieuwe vrijwilligers opgeleverd. Blom: “Ik snap dat de voorzitter van een club van 350 leden dat niet allemaal zelf kan doen, maar het is wel belangrijk om je leden te kennen en ze aan je te binden.”

Leden gedragen zich steeds meer als klanten, merken Blom en Koops. Blom: “Als je ze leert kennen, creëer je een wij-gevoel. Dat probeer ik in Enschede in het groot. Met het wij-gevoel wil ik de amateurkunstsector zo sterk mogelijk maken.”

CRACKERJACKS: VAN VERENIGING IN NOOD NAAR CLUB VAN HET JAAR

Vijf jaar geleden had basketbalvereniging Crackerjacks het lastig. De vereniging kampte met dalende ledenaantallen, was erg naar binnen gekeerd en miste clubgevoel. Nu is de Amersfoortse basketbalclub een bloeiende vereniging waar altijd wat te doen is. Crackerjacks werd vorig jaar sportclub van het jaar en is nu zelfs genomineerd voor de #BeActive Local Hero Award van de Europese Commissie. "Ongelooflijk hoe snel dat is gegaan", zegt secretaris Adrie van Wonderen.

Het is dinsdagavond en in een Amersfoortse sporthal zijn zo'n veertig jongeren bijeen voor een avondje 3x3-basketbal. Eigenlijk had het evenement plaats moeten vinden op het basketbalcourt buiten, maar het weer is te slecht. Onder leiding van Bas Rozendaal, speler van het nationale 3x3-team en oprichter van de stichting 3x3 Unites, spelen de zelf samengestelde teams een toernooitje.

3x3-basketbal was een van de eerste activiteiten die Crackerjacks ging ontplooiën om de sport meer bekendheid in de stad te geven. Van Wonderen: "Er kwam vanuit de Nederlandse Basketball Bond een 3x3-league. In tien steden werden voorronden gespeeld voor het open Nederlands kampioenschap. Wij gaven ons op als speelstad."

Open basketbalcommunity

Inmiddels zijn de activiteiten enorm uitgebreid. Op vier pleinen vinden 3x3-evenementen plaats en op twee pleintjes zijn wekelijks clinics en wedstrijdes waar iedereen aan mee mag doen. "Onze insteek is om een open basketbalcommunity neer te zetten in Amersfoort", zegt Van Wonderen.

Samen met de gemeente heeft de vereniging een van de pleintjes in de stad opgeknapt. "Crackerjacks heeft het pleintje in beheer gekregen. De gemeente heeft het opgeknapt, de vereniging organiseert er activiteiten voor de buurt en houdt het netjes. Zo maken we samen de buitenomgeving aantrekkelijk om in te bewegen", zegt Silvio Milia. Hij is beleidsregisseur bij de gemeente Amersfoort en heeft veel contact met Crackerjacks. "Crackerjacks brengt de maatschappelijke waarde van sport naar de inwoners en de openbare ruimte. Ze gaan de stad in en nodigen iedereen uit om mee te doen. Dat initiatief ondersteunen we graag."

Open club

Bij het aanvragen van subsidies bijvoorbeeld. Samen met twee andere sportaanbieders, Gym XL en de Bootcampclub Amersfoort, heeft Crackerjacks een tweejarige subsidie gekregen van het rijk om onder de naam Urban Sports Amersfoort met basketbal, freerunnen en kickboksen de jeugd te bereiken. Milia: "Dat werkt. Zeker het 3x3-basketbal begint echt een begrip te worden in de stad."

Van Wonderen: "Vorig jaar hebben we op 25 Amersfoortse scholen clinics georganiseerd. En

in mei vorig jaar hadden we een groot 3x3-evenement in het centrum van de stad. Daar bouwden we zes courts op en speelden we een toernooi met 75 teams. Zoveel mensen haakten aan en kwamen kijken. Fantastisch."

zocht het Nationaal Ouderenfonds contact met de club, om te kijken of Crackerjacks een basketbalactiviteit voor ouderen kan gaan opzetten in Amersfoort. "We onderzoeken nu hoe we dat kunnen organiseren. We zoeken

"Wat Crackerjacks doet, is precies wat we willen in het sportakkoord"

– Silvio Milia

3x3 is echter niet de enige activiteit waarmee Crackerjacks probeert zo veel mogelijk Amersfoorters te bereiken. Crackerjacks wil een open club zijn, voor iedereen. In 2015 heeft de vereniging samenwerking gezocht met de basketbalafdeling van de Gehandicapten Sport Vereniging Amersfoort. "Zij trainden in een andere zaal. Dat vonden we zonde. Natuurlijk zijn er verschillen, maar uiteindelijk delen we dezelfde passie voor basketbal."

Inmiddels trainen de rolstoelers, Crackerjacks on Wheels, in dezelfde sporthal als de valide leden, op dezelfde tijdstippen. Van Wonderen: "Daardoor zien de spelers elkaar. Het is nu zelfs zo dat als onze valide spelers langdurig geblesseerd zijn aan bijvoorbeeld knie of enkel, ze meedoen met de rolstoelbasketballers." Om het rolstoelbasketbal te promoten heeft de vereniging daarnaast tijdens een sportdag van de Amersfoortse basisscholen clinics rolstoelbasketbal gegeven. "De kinderen én de rolstoelbasketballers vonden dat geweldig", zegt Van Wonderen.

Ambassadeur

Door dit soort initiatieven weten andere partijen de vereniging goed te vinden. Onlangs

vooral zaalruimte overdag. Hopelijk kan de gemeente daar een rol in spelen. Wewillen er graag zijn voor iedereen", zegt Van Wonderen. Milia juicht die ambitie toe en gebruikt Crackerjacks regelmatig als voorbeeld. "We moeten de openbare ruimte aantrekkelijk maken en gaan benutten om zo veel mogelijk mensen aan het bewegen te krijgen. Ik kan me hierin geen betere ambassadeur voorstellen dan Crackerjacks. De vereniging is ook betrokken bij het lokale sportakkoord. Wat Crackerjacks doet, is precies wat we willen in het sportakkoord."

Van Wonderen denkt heel af en toe nog wel eens aan zijn vereniging van vijf jaar geleden. Die lijkt in niets meer op het Crackerjacks van vandaag. "Natuurlijk organiseren we ook nog steeds trainingen en wedstrijden voor onze 5x5-teams. Maar Crackerjacks is inmiddels zoveel meer. Een hechte club en onderdeel van een grote basketbalcommunity in de stad. Dat hebben we allemaal te danken aan onze zeventig vrijwilligers, zonder hen was dit nooit gelukt."

De opening van het Rob Vis basketbalplein in Amersfoort.

“IK WIST NIET DAT MIJN KIND DAT KON”

Ready to Sport: jongeren met een beperking kunnen wél sporten

Nick Berkman is 27 jaar. Hij werd geboren met cerebrale parese. Dat is een vorm van spasme waarbij een afwijking in de hersenen zit. Daardoor is zijn motoriek anders. Ook is Nick slechthorend en is hij sneller moe. Toch is sport een van zijn grote passies. Vroeger deed Nick aan judo, zwemmen en paardrijden. Nu houdt hij van zitskiën en survivalen. “Mijn motoriek belemmert mijn sportcarrière eigenlijk niet”, vertelt hij.

“De vertaling naar verenigingen komt langzaam op gang”

– Jeroen Kuijt

Toch is het nog lang niet vanzelfsprekend dat jongeren met een motorische beperking sporten. “Deze doelgroep blijft achter ten opzichte van andere doelgroepen met een beperking”, zegt Heleen Moes van NOC*NSF. “Kinderen met een lichamelijke beperking zitten vaak in het reguliere onderwijs. Dat is super, alleen is het lastiger om ze te bereiken. En ouders weten vaak niet dat ze bij sportclubs in de buurt terecht kunnen en gaan op zoek naar een vereniging die specifiek apart aanbod heeft voor deze doelgroep. Terwijl dat niet altijd nodig is.”

Lokale sportaanbieders

Er is heel verschillend sportaanbod voor deze doelgroep. Om jongeren met een lichamelijke beperking én hun ouders de mogelijkheden te laten zien, is NOC*NSF samen met de Rabo-

bank Foundation drie jaar geleden begonnen met Ready to Sport. Dat zijn lokale sportdagen waar kinderen met een beperking en hun (valide) broertjes en zusjes allerlei verschillende sporten kunnen uitproberen.

Moes is namens de sportkoepel projectleider. Inmiddels heeft NOC*NSF in samenwerking met gemeenten en verenigingen 28 dagen in heel het land georganiseerd. “’s Ochtends krijgen deelnemers een vaardigheidstraining, bijvoorbeeld rolstoelvaardigheid of freerunnen. In de middag geven lokale sportaanbieders clinics”, vertelt ze.

Het lokale is belangrijk bij Ready to Sport. “De dag wordt altijd mede georganiseerd door een school, een aantal sportverenigingen of een revalidatiecentrum. We zoeken ook lokale of regionale sportaanbieders. Op die manier kunnen de jongeren en ouders meteen ken-

nismaken met de club en de trainer. De overgang naar een vereniging gaat makkelijker als het eerste contact op de sportdag gelegd is”, zegt Moes.

Revalidatiecentrum Heliomare

Revalidatiecentrum Heliomare in Heemskerk heeft inmiddels acht Ready to Sportdagen georganiseerd. Eerst samen met NOC*NSF tegenwoordig zelfstandig. Chelsey Edwards organiseert de dagen. Zij is bewegingsagoog en buurtsportcoach bij Heliomare en vanuit de gemeenten Beverwijk en Heemskerk aangesteld om het aangepaste sportaanbod in die gemeenten uit te breiden en de doelgroep richting de sportaanbieders te krijgen. “De Ready to Sportdagen zijn altijd ontzettend leuk. We hebben al veel verschillende sporten gedaan, zoals handboogschieten, judo, dans, aerial yoga, atletiek en bootcamp. De kinderen vinden het fantastisch.”

Toch is haar ervaring dat maar zo’n twintig procent van de deelnemers daadwerkelijk doorstroomt naar een sportaanbieder en structureel gaat sporten. “Waar dat aan ligt? De grootste rol ligt toch bij de ouders. Die moeten de kinderen brengen en halen, terwijl er vaak ook andere kinderen in het gezin zijn die ook moeten sporten.”

Daarom is het belangrijk dat de Ready to Sportdagen zowel voor jongeren als ouders zijn, zegt Edwards. “Ouders zien dan hoeveel plezier hun kind heeft. Ik hoor vaak: ‘Ik wist niet dat mijn kind dat kon!’ Maar kinderen met een beperkingen kunnen heel veel. En vaak kan dat ook bij reguliere sportverenigingen.”

MJ Tafeltennis Events

Dat betoogt Jeroen Kuijt ook. Zijn bedrijf MJ Tafeltennis Events is betrokken geweest bij twee Ready to Sportdagen in Almere. “We organiseren tijdens een sportdag wel vijftien verschillende tafeltennisactiviteiten, waarvan het normale overslaan er maar één is. We hebben attributen en tafels in allerlei kleuren. Door het speelse en de verschillende activiteiten die aan te passen zijn aan elk niveau, is tafeltennis bij uitstek geschikt voor mensen met een beperking.”

MJ Tafeltennis Events is geen vereniging, maar organiseert tafeltennisactiviteiten voor allerlei doelgroepen. Het bedrijf heeft speciaal materiaal ontwikkeld, zoals een pushpongbatje en een ballenzwever. Die zorgt ervoor dat de bal boven de tafel blijft zweven en de deelnemer alle tijd heeft om de bal te slaan. Kuijt: “Voor de Ready to Sportdagen hebben we contact gezocht met lokale verenigingen. Daar moeten de kinderen uiteindelijk terechtkomen. De bond is nu ook aan de slag gegaan met ons aanbod. De vertaling naar verenigingen komt langzaam op gang. We verkopen instapmodellen van onze materialen zodat clubs er mee aan de slag kunnen. Ook voor de reguliere jonge jeugd is deze vorm van tafeltennis fantastisch. Kinderen hebben al snel het gevoel van ‘hé ik kan dit’. De directe succesbeleving is groot.”

‘Kan niet’ bestaat niet

Moes merkt dat er steeds meer aanbod komt, ook bij reguliere sportverenigingen. “Toch vinden met name ouders het een drempel om

hun kinderen lid te laten worden. Bij de Ready to Sportdagen is daarom altijd een regiocoach aanwezig. Die kan de kennismaking tussen ouders en trainer/club verder begeleiden.”

De afgelopen drie jaar zijn 950 jongeren bij de Ready to Sportdagen geweest. Moes: “Helaas stopt het project na dit jaar. Tenminste, de financiering stopt. Het concept blijft en we hopen dat lokaal de Ready to Sportdagen doorgaan.” Bij Heliomare is dat het geval. Edwards: “We hebben een aantal donaties gehad en ook de gemeenten dragen bij, zodat we voorlopig door kunnen gaan.”

Nick Berkman is daar blij mee. Voor hem was sporten vanaf zijn jeugd vanzelfsprekend. “Mijn vader ging altijd met me mee. Ook met een beperking kun je uitdagende sporten doen. Probeer altijd uit te zoeken wat er wél gaat, want ‘kan niet’ bestaat niet.”

Op sportpark Galecop is altijd wat te doen voor iedereen in Nieuwegein

Op het eerste gezicht is sportpark Galecop in Nieuwegein een gewoon sportpark waar er in Nederland honderden van zijn. Een voetbalclub, atletiekvereniging, honk- en softbalclub en een rugbyvereniging, elk met hun eigen successen, uitdagingen en problemen. Maar sinds een jaar is Galecop veel meer dan dat. Samen met de gemeente, een professionele sportparkmanager, de naastgelegen golfbaan, bedrijven, een kinderdagverblijf, vluchtelingen én een gevangenis maken de clubs van hun sportpark een levendige place to be voor iedereen in de Nieuwegeinse samenleving.

TESSA DE WEKKER

Voetbalvereniging JSV, atletiekvereniging Atverni, rugbyclub Nieuwegein en honk- en softbalvereniging Nieuwegein Diamonds hebben samen ruim tweeduizend leden. JSV is met 1.250 voetballers de grootste club. De verenigingen kampen met uitdagingen waar zoveel Nederlandse sportclubs mee kampen: vrijwilligerstekort, financiële uitdagingen, soms een terugloop van het aantal leden, een lagere betrokkenheid van leden en ouders bij de vereniging en moeite voldoende kader te vinden. Twee jaar geleden staken de vier besturen de kop-

pen bij elkaar en besloten samen de uitdagingen aan te gaan.

Sportparkmanager

“Dit is mijn tweede termijn als voorzitter van JSV”, vertelt Coert van Ee. “De vorige keer was in de jaren tachtig.” Sindsdien is er een hoop veranderd. JSV is ontzettend gegroeid tot ruim 1.200 leden. Van Ee: “Dat vereist veel van onze organisatie. Bovendien is een sportvereniging tegenwoordig allang niet meer alleen een sportvereniging. Er worden veel meer maatschappelijke zaken verwacht

APEND BLOEMINK

Coert van Ee.

Actieve taallessen

Vorig jaar kwam Vluchtelingenwerk Nieuwegein in contact met sportparkmanager Jimte Poelman. De organisatie gaf driehonderd statushouders taallessen in een omgebouwd kantoorgebouw, maar vroeg zich af hoe ze deze mensen letterlijk en figuurlijk meer in beweging konden krijgen. Inmiddels krijgen de statushouders elke dinsdag les in de clubgebouwen van twee van de verenigingen op Galecop. Twee keer anderhalf uur, met daartussen een sportactiviteit. De sportactiviteit wordt verzorgd door trainers van de verenigingen. “De deelnemers vinden de lessen niet alleen leuker, ze leren ook het Nederlandse verenigingsleven kennen”, vertelt Poelman. Een aantal is inmiddels lid geworden van een sportvereniging. “We zijn nu bezig met het werven van vrijwilligers onder de mensen die taallessen krijgen. Een aantal statushouders heeft aangegeven vrijwilliger te willen worden. Dat mes snijdt aan twee kanten. We lossen een deel van het vrijwilligersprobleem van de clubs op. En deze mensen komen meer in aanraking met Nederlanders, waardoor ze de taal sneller leren en een netwerk opbouwen.” Als derde voordeel levert het de clubs geld op. Inmiddels al ruim 4.500 euro. De taalschool betaalt namelijk huur en daarnaast levert de gemeente Nieuwegein een bijdrage uit het integratiepotje.

dan alleen het organiseren van trainingen en wedstrijden. Het werk van een sportbestuurder is nu zoveel complexer dan dertig jaar geleden. Dat kun je bijna niet meer van louter vrijwilligers vragen.”

De vier besturen zetten hun ambitie op papier: sportpark Galecop moest een toekomstbestendig sportpark worden, waar ook overdag veel gebeurt, verbonden met de omgeving, met vier gezonde sportverenigingen,

zowel financieel als wat betreft organisatie. De gemeente Nieuwegein en SportID, het sportbedrijf van de gemeente, zagen wel wat in de plannen. Niet in de laatste plaats omdat die ook een aantal maatschappelijke thema's waar de gemeente mee kampt aanpakken. Vorig jaar mei werd buurtsportcoach Jimte Poelman aangesteld als sportparkmanager. De eerste resultaten zijn inmiddels zichtbaar. “Het mooiste is dat het initiatief vanuit de verenigingen zelf is gekomen. Daardoor krijg ik heel veel ruimte. Ik leg ze niets op”, zegt Poelman.

Doelstellingen

Voor hij in Nieuwegein aan de slag ging, werkte Poelman onder meer bij Snowworld, Dutch Water Dreams en de nieuwe

omgeving, meer maatschappelijke betrokkenheid en extra inkomsten voor de verenigingen.

Vervolgens is Poelman gaan praten met partijen in de omgeving. Talloze gesprekken voerde hij. Met vertegenwoordigers van bedrijventerrein Papendorp, de gevangenis twee kilometer verderop, het ziekenhuis en een instituut dat taallessen verzorgt aan statushouders. “Ik ben er gewoon heen gegaan. ‘Goedendag, ik ben de nieuwe buurman. Wat kunnen we voor elkaar betekenen?’ Dat blijkt heel veel te zijn.”

Nieuwe activiteiten

Die gesprekken zouden clubbestuurders nooit allemaal kunnen voeren, zegt Van Ee. “Daar hebben we de tijd niet voor. Een sport-

“Ik waak er voor dat ik niet de taken van de sportclub op me ga nemen”

– Jimte Poelman

sportcampus in Sittard-Geleen. Steeds combineerde hij sport met commerciële activiteiten. Die ervaring is goud waard, zegt Cees van Rootselaar. De voormalig profbasketballer is sportcoördinator van SportID. Hij onderhoudt het contact met de wethouder en de beleidsmedewerkers op het gemeentehuis van Nieuwegein. “Jimte combineert sport, maatschappelijke verantwoordelijkheid én commercie. Hij ziet mogelijkheden die anderen niet zo snel zien”, zegt Van Rootselaar.

Poelman wordt deels betaald door de gemeente en deels door de vier verenigingen. Zij leveren een financiële bijdrage naar rato van het aantal leden. De gemeentelijke subsidie is voor drie jaar. “Daarna moet ik mezelf kunnen verdienen”, zegt Poelman.

Het eerste wat hij in mei vorig jaar deed was samen met de vier clubs vier doelstellingen formuleren. Dat zijn: activiteiten overdag op het sportpark, verbinding maken met de

parkmanager kan fulltime bezig zijn met het sportpark en alles eromheen. Vrijwilligers niet.”

Poelman: “Met bijvoorbeeld de gevangenis heb ik wel vier gesprekken gevoerd. Geen probleem. Het is mijn werk. Een clubbestuurder zegt na de tweede keer: ‘Hier ga ik mijn tijd niet meer aan besteden, want ik moet nog tig andere dingen voor de club doen.’ Logisch. Ik waak er overigens wel voor dat ik niet de taken van de sportclub op me ga nemen. Ik ga niet de levering van de Sligro opvangen of op de stoel van de voorzitter zitten. Ik hou me bezig met het zoeken van nieuwe partners en het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.”

Binnen een jaar heeft Poelman flink wat partners aan het sportpark gebonden en de eerste resultaten zijn zichtbaar (zie kaders). Ook de samenwerking tussen de vier verenigingen komt langzaam maar zeker op gang. Van Ee: “We hebben een stuurgroep met de

voorzitters en Jimte. Binnenkort organiseren we samen een open dag voor alle inwoners van Nieuwegein-Noord. We gebruiken elkaars kleedkamers als het druk is en we maken gebruik van elkaars trainers. Zo krijgen onze voetballers nu looptraining van de atletiecoaches.”

Een paar jaar geleden was dat ondenkbaar, zegt Poelman. “De verenigingen leren elkaar steeds beter kennen. Natuurlijk gaat het niet allemaal vanzelf. Het heeft zijn tijd nodig, want alle verenigingen hebben hun eigen cultuur en sfeer. Maar men beseft wel dat men elkaar nodig heeft.”

Extra inkomsten

Met de activiteiten voor derden verdienen de verenigingen geld. Poelman: “Stel, ik haal een vergadering van een derde partij binnen. De gastvereniging krijgt 75 procent van de winst. De overige 25 procent is voor de stuurgroep.” Daarmee zijn het laatste jaar bijvoorbeeld aed's voor de vier clubs gekocht

en zijn de vergaderfaciliteiten in elke bestuurskamer verbeterd.

Het lastigste is vrijwilligers vinden die nodig zijn voor de activiteiten, zegt Van Ee. Toch lukt het vaak wel. “Als er hier een vergadering is, moeten wij als club zorgen voor een maaltijd en drankjes. En we moeten een trainer leveren voor het sportaanbod. Omdat we ervoor betaald krijgen, kunnen we de vrijwilligers een vergoeding geven. Dat helpt. En onze leden beseffen steeds meer dat ze met hun inzet de vereniging helpen om extra inkomsten te genereren.”

Dat is nodig, want ondanks het groeiend aantal leden lopen de inkomsten van JSV terug. Met name de kantine-inkomsten. Van Ee: “Wij spelen in de tweede klasse. We betalen de spelers niet, maar hebben ook geen businessclub. We hebben een beperkt aantal sponsors.” Ook merkt Van Ee dat er mede door gezondheidscampagnes bijvoorbeeld minder bier wordt gedronken. En de gezonde alternatieven zijn minder in trek. Ook trekt

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Een van de partners van Galecop van het eerste uur is het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Twee kilometer van het sportpark ligt de penitentiaire inrichting Nieuwegein. Poelman: “Bij mijn eerste ronde door de omgeving kwam ik met hen in contact. Ik zag dat het ministerie een traject ‘Werk via sport’ heeft voor gedetineerden die bijna aan het einde zitten van hun straf.”

Het idee is om gedetineerden in de laatste fase van hun straf alvast perspectief te geven op een betaalde baan via vrijwilligerswerk bij sportverenigingen. “Elke ochtend haalt iemand van de onderhoudsdienst [een ingehuurd professioneel bedrijf, red.] van Galecop een jongen daar op. Hij werkt de hele dag mee aan het onderhoud van het sportpark. Op vrijdag helpt hij een groep vrijwilligers van de honk- en softbalvereniging met allerlei klusjes.”

In het begin was het wennen voor de verenigingen. Poelman: “Ze moesten over een drempel heen en bij de eerste twee gedetineerden ging het minder goed. Nu gaat het wel goed, al blijft het wel bewerkelijk voor de clubs omdat de jongen begeleid moet worden.”

Inmiddels is de samenwerking tussen Galecop en de gevangenis uitgebreid. In het kader van een opleiding tot fietsenmaker knapt een aantal gedetineerden momenteel fietsen op voor het fietsplan van bedrijventerrein Papendorp. Poelman denkt al verder. “Aan een autowasservice voor werknemers die hier hun auto parkeren bijvoorbeeld. En aan een klein baristawagentje waar werknemers die hun auto hebben geparkeerd koffie kunnen kopen. Op die manier kunnen de gedetineerden verschillende vaardigheden opdoen.”

Vitaal vergaderen

Sinds een jaar biedt sportpark Galecop de mogelijkheid om te vergaderen in kleine groepen, inclusief maaltijd en sportactiviteit. Onder andere het St. Antonius ziekenhuis, Zorg van de Zaak, de gemeente Nieuwegein en het Nationaal Ouderenfonds behoren tot de klanten. Een arrangement is inclusief gebruik van de vergaderruimte, een gezonde maaltijd, koffie, thee en water en een halfuur bewegen. Poelman: "De bestuurskamers van de verenigingen zijn gemoderniseerd en van alle vergadergemakken voorzien. Vrijwilligers van de verenigingen verzorgen de maaltijden en de sportactiviteit. De eerste keren heb ik de verenigingen begeleid, maar nu verzorgen ze alles zelf."

Een avondvergadering van zes tot tien voor acht man kost 370 euro, inclusief tweegangenmaaltijd. Welkomme inkomsten voor de vereniging. Poelman: "Dat is voor veel bedrijven en organisaties een prima bedrag. Wij zijn geen commerciële partij, daar willen we ook niet mee concurreren. Wat we wel bieden is een kleinschalige accommodatie en beweging. Dat wordt als zeer prettig ervaren, want niets is vervelender dan uren zittend vergaderen."

"We willen dit initiatief graag uitrollen naar andere parken"

– Cees van Rootselaar

JSV minder bezoekers sinds de club een paar jaar geleden van de eerste naar de tweede klasse is gedegradeerd. "Dat alles merken we aan de kantineomzet. We zullen ons geld dus ergens anders vandaan moeten halen om te voorkomen dat we onze contributie te veel moeten verhogen. Want dan haken mensen wellicht af omdat het te duur wordt."

Verandering van mindset

De activiteiten voor verschillende partners die Poelman aan het sportpark heeft gebonden, beginnen hun vruchten af te werpen, zowel op financieel gebied als voor het werven van meer handjes voor de verenigingen. "We zijn pas een goed jaar bezig. Ik verwacht dat er steeds meer reuring op het park komt. En daar wordt uiteindelijk iedereen beter van", zegt Poelman.

De ontwikkelingen op sportpark Galecop blijven niet onopgemerkt. Zowel in Nieuwegein zelf als daarbuiten worden de werkzaamheden van Poelman en de verenigingen gevolgd. Van Rootselaar heeft regelmatig contact met de gemeente Nieuwegein. "De wethouder sport en de beleidsmedewerkers zijn erg enthousiast. De nieuwe aanpak moet een aantal problemen van de verenigingen oplossen, zodat ze niet meer bij de gemeente aan hoeven te kloppen. Daarnaast worden meer inwoners naar het park getrokken. Daarmee draagt Galecop bij aan de ambitie om meer Nieuwegeinners aan het bewegen te krijgen."

De nieuwe aanpak op Galecop vraagt wel op een verandering van mindset, ook op het gemeentehuis, zegt Van Rootselaar. "Andere domeinen moeten meer betrokken worden. Sport kan veel voor andere domeinen betekenen, maar je ziet dat iedereen in de poli-

tiek en de ambtenaren toch nog vooral met hun eigen ding bezig zijn. Er moet beter met elkaar worden samengewerkt. Ouderen, eenzaamheid, jeugdzorg, integratie, noem maar op. Allemaal thema's waar sport iets aan kan bijdragen. Dat zie je nu op Galecop."

Innovatiepartner lokaal sportakkoord

In Nieuwegein wordt hard gewerkt aan een lokaal sportakkoord. Galecop is een van de partners daarin. Van Rootselaar: "Sportpark Galecop is in het klein wat het Nationaal Sportakkoord voor elkaar wil krijgen. Sterkere verenigingen, inclusief, maatschappelijke initiatieven." Galecop is daarom een voorbeeld voor andere sportparken en -verenigingen. In Nieuwegein laat SportID ook andere verenigingen zien wat zij kunnen bereiken.

Van Rootselaar: “We willen dit initiatief graag uitrollen naar andere parken.”

Ook vanuit NOC*NSF, andere gemeenten en het Ministerie van VWS is interesse. Poelman geeft regelmatig presentaties voor politici, sportbestuurders en ambtenaren. “We zijn een innovatiepartner van het Nationaal Sportakkoord”, zegt hij. “Alles wat daarvoor is bedacht, doen wij al. Via sport krijgen we dingen voor elkaar. Ik merk dat ook andere gemeenten daarin geïnteresseerd zijn. Kenniscentrum Sport gaat een reeks maken over Galecop, met best practices en voorbeelden. Zo kunnen we een product creëren waar ook andere gemeenten of sportverenigingen mee aan de slag kunnen. Op Galecop laten we zien dat dit soort initiatieven echt wat opleveren, voor alle partijen. Dat is hartstikke mooi. ■

Bedrijventerrein Papendorp

Papendorp is een groot bedrijventerrein aan de rand van Utrecht. Het ligt op een kilometer afstand van sportpark Galecop, net aan de andere kant van de A12. Er werken zo'n 20.000 mensen, bij grote bedrijven en organisaties als Bol.com, verschillende sportbonden en BDO.

Papendorp heeft vier problemen, vertelt Poelman. “Parkeren, bedrijfsvitaliteit, tekort aan horecagelegenheid en onderlinge verbondenheid.” Toen hij dat hoorde, borrelden de mogelijkheden meteen op. “We hebben hier bijna vijfhonderd parkeerplaatsen die overdag leeg staan. We zijn nu bezig met het opzetten van een shuttleservice en een fietsplan.”

De oude TeamNL-fietsen die bij de afgelopen Olympische Spelen zijn gebruikt, zijn door NOC*NSF geschonken en worden momenteel opgeknapt door gedetineerden in de Nieuwegeinse gevangenis (zie het kader ‘Ministerie van Justitie en Veiligheid’). De fietsen worden voorzien van een slot, dat met een bijbehorende app te openen is. Eenmaal aangekomen op Papendorp, zet de werknemer de fiets met de app weer op slot, waar hij voor een collega weer mee te nemen is.

Binnenkort organiseert Galecop een dag over bedrijfsvitaliteit voor bedrijven op Papendorp. Het doel is tweeledig. Ten eerste zullen de behoeften van de bedrijven worden gepeild, om te zien wat Galecop en de verenigingen voor de bedrijven kunnen betekenen. Poelman: “Daarnaast kunnen de mensen van de verschillende bedrijven elkaar leren kennen. Nu kennen ze de burens nauwelijks. Ze weten dus ook niet wat ze elkaar te bieden hebben. Via het sportpark kunnen we zorgen voor onderlinge verbondenheid.”

Dit gunnen we ieder kind

Kinderen maken op Cruyff Courts ook kennis met culturele activiteiten

De impact van een Cruyff Court in de wijk is – wereldwijd – zicht- en voelbaar. De mogelijkheden op het naar Nederlands beste voetballer ooit vernoemde speelveld blijken zelfs grenzeloos, zo toonde het pilotproject Cultuur@CruyffCourts deze zomer aan. “Mijn eerste reactie was nog: djembé en breakdance op zo’n grasveld, da’s gewaagd. Maar het heeft tot flinke deelname en veel enthousiasme bij de kids geleid. Ze komen – naast sport – in aanraking met kunst- en culturele activiteiten die ze anders nooit zouden kunnen ontdekken”, zegt Philip Schemmekes, producer en coach in Haarlem. In Utrecht wordt de follow-up van het initiatief zelfs vormgegeven met de aanstelling van een sport- en cultuurmakelaar, die de buurtsportcoaches gaat ondersteunen.

EDDY VEERMAN @CC UTRECHT

‘**G**ratias bij jou in de buurt ontdekken wat je leuk vindt’. Met die slogan en ondersteund met dynamische videobeelden werd de samensmelting van sport, cultuur en daar in opgaande spelende kinderen, kracht bij gezet. Half april verrichtten minister van cultuur Ingrid van Engelshoven, wethouder Richard de Mos en Cruyff Foundation-directeur Niels Meijer op het Eljero Elia Veld in Den Haag de landelijke aftrap van Cultuur@CruyffCourts, een samenwerking tussen het Jeugdfonds Sport & Cultuur en de Cruyff Foundation. Mede mogelijk gemaakt

door de VriendenLoterij en het Fonds voor Cultuurparticipatie. Acht weken lang werden – naast het bestaande sportaanbod – op veertien Cruyff Courts voor jongeren van acht tot vijftien jaar door het hele land culturele activiteiten georganiseerd. In 2020 komen er nog eens veertien plekken bij.

Laagdrempelig

Wat tot voor kort onbereikbaar leek voor in armoede opgroeiende kinderen, behoort opeens tot de mogelijkheden. “Kinderen in de wijken rond de Cruyff Courts, waar tot nu toe alleen gesport werd, krijgen nu de kans

cultuur en kunst te ontdekken”, zegt Grace Dias, coördinator van Jeugdfonds Sport & Cultuur Haarlem en Zandvoort. “Het gaat om djembé, urban en breakdance, graffiti, rap, fotografie en freestyle voet- en basketbal. Urban culture is ook cultuur en biedt tegelijk een heleboel fun. In de opzet van dit project maken kinderen gedurende acht weken door middel van workshops kennis met deze culturele activiteiten en creëren wij een laagdrempelige doorstroom naar reguliere lessen. Het Jeugdfonds Sport & Cultuur kan de lessen betalen als er thuis geen geld voor

is. Dat alle kinderen met sport en cultuur kunnen meedoen is belangrijk. Kinderen worden er fysiek, sociaal en mentaal sterker én blijer van. Dat gunnen we alle kinderen.” Op deze manier wordt gewerkt aan innovatie van het aanbod voor een specifieke groep kinderen en jongeren, zij die opgroeien in armoede.

Levenslessen

In Haarlem zocht Grace Dias namens het Jeugdfonds de samenwerking met Triple ThreaT, een groeiende jongerencommunity

in de wijk Schalkwijk. Philip Schemmekes is een van de medeoprichters. “Ik heb zelf in de wijk gewoond waar het project van start is gegaan. In mijn tijd speelden we als kind altijd buiten, maar ik merk dat het tegenwoordig minder gebeurt dat een buurjongetje langskomt en zegt: ‘Kom we gaan buiten spelen’ of: ‘Zullen we om half vier afspreken op het pleintje?’”

Schemmekes ‘speelde’ als kind van de straat lange tijd het spelletje ‘politie en boefje’, maar basketbal veranderde zijn leven. “Ik bracht het zelfs tot de eredivisie. Daar heb ik

“Het moet echt van twee kanten komen. Samen kunnen we heel veel kinderen bereiken”

– Martine Spanjers

veel levenslessen uitgehaald: omgaan met hiërarchie, teleurstellingen, het toewerken naar doelen. Op een gegeven moment besloot ik dat ik de mogelijkheden daartoe ook aan kinderen wil aanreiken. Ik wilde proberen jongeren in hun kracht te zetten, hun passie aan te spreken. Dat is ook de missie van Triple ThreaT.”

Met zijn community bieden producent Schemmekes en zijn team jongeren de kans van deelnemer aan een activiteit uit te groeien tot vrijwilliger of zelfs volwaardig lid van de organisatie. “In essentie zijn wij ook buurtsportcoaches, maar wij noemen het anders en vullen het anders in. Maar wij zijn net als zij ook rolmodellen in de wijk. Wij gebruiken vooral basketbal als middel om jongeren zowel skills als normen en waarden mee te geven. Ik coach de Onder 14-jongens van Triple ThreaT, die in de eredivisie spelen. Wij werken samen met de buurtsportcoaches, bij dit project was dat Redouan El Yousfi. De buurtsportcoaches kennen de kinderen door en door en kunnen de koppeling maken met hun leefwereld. Behalve dat hun aanwezigheid belangrijk is – omdat zij bekend zijn bij de jongeren – kunnen zij meedenken. Zij zien welke doelgroep aanwezig is en welke we nog missen. Dan kunnen we samen kijken hoe we die ook kunnen benaderen.”

Boven verwachting

Toen Grace Dias hem voor het eerst aansprak over het Cultuur@CruyffCourt-project en vroeg of het hem wat leek

jongeren op deze manier te prikkelen, was Schemmekes’ eerste gedachte: dat is een gedurfd concept. “Ik ben bekend met het court, maar had er nooit aan gedacht het court ook op deze manier in te zetten. Je bent buiten en bent afhankelijk van de omstandigheden. En bij cultuur en theater denk je niet aan een sportveld. Dat bleek ook toen we die gedachtegang tijdens een rondje langs de scholen deelden met de jeugd. Hun reactie was ook: ‘Breakdance op een kunstgrasveld?’ Maar het was wel uniek. En met het Nederlandse weer was het meteen een extra uitdaging.”

“Mijn passie is de horizon van kinderen te verbreden, dus het leek mij als producent gaaf de community er kennis mee te laten maken. Tijdens de eerste bijeenkomsten en bij het benaderen van andere partijen, ter voorbereiding op de grote kick-off, ontstond al een mooi gevoel. Eén grote familie. Bij het opstellen van het programma werd besloten om op één moment alle workshops te laten zien. En bij de opening waren behalve de wethouder van cultuur, de beleidsmakers en alle partners ook veel kinderen uit Haarlem aanwezig, het was boven verwachting.”

“Toen we een week later met de activiteiten begonnen, was de opkomst wéér boven verwachting. Natuurlijk verschilt de deelname per activiteit. Het freestyle voetbal zat elke week met 22 kinderen bomvol. Voor een buitenactiviteit waarvoor je je moet inschrijven, is dat heel goed. Bij de raplessen was de animo minder. We waren

voorbereid op regenval, dus hadden we ook een locatie binnen geregeld. Omdat er telkens nieuwe vriendjes of vriendinnetjes meekwamen, besloten we op het Cruyff Court te verzamelen, ook als we wisten dat we door de weeromstandigheden waarschijnlijk naar binnen zouden moeten uitwijken. Dan was het verbazingwekkend dat er ondanks de regen toch zoveel kinderen waren. Eén keer stond ik met de breakdancedocent in de regen te wachten. Ik verwachtte eerlijk gezegd niemand,

kwamen er toch acht kinderen. Te gek. Daar doe je het voor. Dan heb je hun passie dus opgewekt.”

Horizon

Qua begeleiding – voor dans, muziek en graffiti – hadden Schemmekes en zijn team gekozen voor workshopleaders die energiek zijn, kinderen kunnen enthousiasmeren en inhoudelijk een goede les kunnen geven. Schemmekes: “Daar krijgen de kinderen ook een band met de begeleiders. We

hadden acht weken lang acht verschillende workshops, dus het was best volgepropt op maandag, woensdag en vrijdag. En je zag dat er steeds nieuwe kinderen bij kwamen.”

“Een groot gedeelte van de doelgroep kan dergelijke lessen normaal gesproken niet betalen, dus wij hebben zeker iets moois gefaciliteerd. Ze zouden er anders waarschijnlijk ook nooit mee in aanraking komen. Hun horizon is ook niet breed genoeg, ze leven in een wereldje van: ‘Ik kan dat niet.’ Of: ‘Dat is niet voor mij bestemd

en te duur.’ Nu kunnen ze – als ze iets echt leuk vinden en het vaker willen doen – zelfs doorstromen naar reguliere lessen. Er is dus ook een vervolg.”

“Met alle betrokkenen hebben we na afloop het project geëvalueerd en natuurlijk zijn er leer- en verbeterpunten, maar iedereen was positief. Ik vond drie momenten écht geweldig: de kick-off was echt tof. In volle groei en bloei zag je alle mogelijkheden op het Court. Het tweede moment was een gedeelte van de freestyle voetbalworkshop.

“Ik had er nooit aan gedacht het court op deze manier in te zetten”

– Philip Schemmekes

De lesgever had één van zijn vrienden meegenomen en die ging helemaal los, de kinderen kenden hem en ze werden helemaal gek. Het derde moment was die middag in de regen, die tóch nog mooi uitpakte met de breakdancers.”

Kruisbestuiving

In Utrecht sloot een allopended project naadloos aan bij de pilot van Cultuur@CruyffCourts en was er sprake van kruisbestuiving. Martine Spanjers, producente van ZIMIHC (podium voor amateurkunst): “De insteek van ZIMIHC was om samen met het Jeugdfonds Cultuur Utrecht en SportUtrecht allerlei activiteiten en evenementen op te zetten, vanuit de achterliggende gedachte: Hoe kunnen we samen deze doelgroep beter bereiken en stimuleren tot actief meedoen aan sport én cultuur? Dat project heet ‘U Make&Move’ en het Cultuur@CruyffCourts-idee paste er perfect in. Zo konden we die pilot gebruiken om onze activiteiten verder te ontwikkelen. Het was daarom niet alleen een landelijke maar ook een stedelijke pilot. Je kunt lang en veel om tafel gaan zitten, maar in Utrecht houden we van doen.”

Ilse Visser ervoer als buurtsportcoach Sport en Cultuurmix dat – al zijn de ideeën nog zo goed – de praktijk ook weerbarstig kan zijn. “In de wijk Overvecht waren we al begonnen met ‘U Make&Move’, ook het Cruyff Court werd daarvoor gebruikt. Overvecht is een wijk waar het lastig is de jeugd te bereiken. Als de kinderen er eenmaal zijn, vinden ze het leuk, maar ze zijn afwachtend en eenkennig. Je moet als buurtsportcoach structureel je gezicht laten zien en een band opbouwen. Dat heeft tijd nodig en dat had ik al gedaan, want ik werk hier al tien jaar.”

“Dat maakt het voor mij juist ook zo leuk: er wordt meer van je gevraagd dan alleen les geven. Je wordt een vertrouwenspersoon voor ouders en kinderen. De ouders hebben vaak geen auto of fiets, dus de kinderen lopen een stuk voordat ze bij het Court zijn en dan willen ouders dat ze daar worden opgevangen door iemand die ze kennen.”

Doorstrom

“De workshops die werden gegeven waren sport, gecombineerd met kunst en cultuur: schilderen, knutselen of dans, een workshop fotografie, touwtje springen of voetballen op

V.l.n.r. Desmond Post (Cruyff Foundation), producer en coach Philip Schemmekes van Triple Threat, Grace Dias van het Jeugdfonds Sport & Cultuur Haarlem en Okrah Dankor, oprichter van Triple Threat. Buurtsportcoach Redouan El Yousfi staat niet op de foto.

muziek, het was allemaal heel laagdrempelig”, vervolgt Visser. “Capoeira viel heel goed in de smaak. Trommelen op grote tonnen, een circusworkshop waarin ze konden leren jongleren, als clown verkleed konden gaan, balanceren op een stalen koord – de kinderen vonden het prachtig. Dat kwam ook omdat ze de personen die de gastlessen gaven, al kennen. Die herkenning is van groot belang. Mijn collega geeft Streetsports. Als wij er maar zijn, dan komen de kinderen.”

Veel kinderen in Overvecht groeien op in een gezin met een laag inkomen. “Twee moeders die telkens aanwezig waren met hun twee kinderen, gaven meerdere keren aan hoe fijn ze het vonden dat hun kinderen konden meedoen aan activiteiten waar ze anders nooit naar toe hadden gekund omdat er geen geld voor is. Wij hebben als buurtsportcoaches naderhand geprobeerd de doorstroom van deze jongeren naar verenigingen te bevorderen, en het is goed dat het Jeugdfonds ook daarbij helpt. Taal blijft de grootste uitdaging, ook bij het aanvragen van steun. Deze mensen moeten daarbij echt bij de hand worden genomen.”

Sport- en cultuurmakelaar

Het LKCA – landelijk kennisinstituut voor cultuureducatie en amateurkunst – gaat het bereik, zowel kwantitatief als kwalitatief, en de impact van Cultuur@CruyffCourts monitoren. Astrid Meijs, die vanuit ZIMIHC en het Jeugdfonds Cultuur Utrecht het programma samenstelde: “We gaan de pilot met het Cruyff Court voortzetten in drie andere wijken van Utrecht, om ook daar alle kinderen in contact te laten komen met de sport- en cultuurlessen.”

Martine Spanjers: “Wij willen zelfs een stap verder gaan, door als eerste gemeente in Nederland een sport- en cultuurmakelaar aan te stellen. Deze gaat buurtsportcoaches helpen om meer affiniteit en een betere antenne richting cultuur te ontwikkelen. Anderzijds willen we culturele partijen helpen om zich ook op sport te richten, het moet echt van twee kanten komen. Samen kunnen we heel veel kinderen bereiken.” ■

Op weg naar het nieuwe normaal

Rookvrije sportterreinen en gezonde keuzes in de kantine

De intenties van het Preventieakkoord, opgelegde regelgeving en het idealisme van verenigingsbestuurders: van zowel boven- als onderaf wordt gewerkt aan een cultuuromslag in de sport. Bij de brede aanpak van het realiseren van een gezondere sportomgeving is synergie het sleutelwoord. Diverse partijen bundelen de krachten als het gaat om het creëren van bewustwording bij besturen, vrijwilligers, ouders en kinderen. Tussen de goede voornemens en de praktijk zitten weerstand, onwetendheid en scepsis. “Dat hoort bij verandering”, zegt Mara van Dooremaal van de Hartstichting. “Maar we maken stappen”, weet Linda Schonewille van Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG). Het omdenken loont, merken de mensen in het veld. Op weg naar het nieuwe normaal.

EDDY VEERMAN

Er is inmiddels veel winst geboekt. Neem de intentie tot rookvrije sportterreinen. “Eind 2015 hebben de Hartstichting, KWF en het Longfonds het initiatief genomen tot de beweging ‘Op weg naar een Rookvrije Generatie’. Sindsdien is een rits aan partners betrokken geraakt, zoals sportbonden, NOC*NSF en gemeenten, die zich ook allemaal inzetten voor dit thema. We begonnen met één rookvrije voetbalclub en gaan nu richting de 1.500 buitensportverenigingen. Dat is een enorme groei. Mensen die roken vragen we rekening te houden met waar ze dat doen, want zien roken doet roken en er raken nog steeds honderden kinderen per week verslaafd aan roken”, zegt Mara van Dooremaal.

Vliegwieleffect

“Sinds 2008 is de regel van kracht dat binnen – in horeca, kantines en sporthallen – niet mag worden gerookt, waarbij de zogeheten inpandige rookhokken – nu nog – de uitzondering vormen. Voor het buiten roken op een sportterrein bestaat geen wetgeving, maar het is gelukkig wel aan verandering onderhevig en dát vanuit een maatschappelijke – vrijwillige – beweging. Er zijn steeds meer gemeenten en verenigingen die zelf vragen hoe ze mee kunnen doen.”

“Er is dus een vliegwieleffect ontstaan en dat er zoveel goede voorbeelden zijn, helpt richting de verenigingen die nog niet meedoen.” Iedereen kent het beeld van de kantinebeheerder die buiten de keuken of net

“Het streven is dat in 2025 alle sportterreinen rookvrij zijn”

– Mara van Dooremaal

“Verenigingen willen wel een gezondere sportkantine, maar weten vaak niet hoe”

– Irene Walk

buiten de kantindeur z'n shaggie rookt. Of de vrijwilliger die de sigaret buiten de kleedkamers aansteekt. Wie dat tegen wil gaan, kan weerstand oproepen. “Van velen horen we dat het na het invoeren van een rookvrij sportterrein wel meevalt met de reacties en dat het vooral positieve reacties zijn. Acht van de tien mensen willen ook dat sportterreinen waar kinderen komen rookvrij zijn. Er is dus draagvlak voor.”

“Maar mensen zien zeker ook belemmeringen. Bestuursleden zijn bang dat een rokende vrijwilliger dan zal stoppen. Neem hen dus mee, leg het waarom uit bij een kopje koffie. Niemand wil dat kinderen gaan roken. Hetzelfde geldt voor handhaving. We bieden veel communicatie aan.” Op www.rookvrijgeneratie.nl/sport staat een compleet stappenplan voor verenigingen. “Iemand erop aanspreken – want er komen bijvoorbeeld ook bezoekers van andere clubs – is belangrijk. Mensen moeten wennen aan het nieuwe beleid, je hoeft geen politieagent te spelen maar spreek mensen vriendelijk aan, leg het beleid uit en vraag om medewerking. Des te normaler het straks wordt, des te gemakkelijker het in de loop der tijd gaat verlopen.”

Buurtgezondheidscoaches

Buurtgezondheidscoaches vervullen een belangrijke rol in het schenken van aandacht aan dit thema, in het aanjagen, doorverwijzen en verbindingen leggen, aldus Van Dooremaal. “Soms zijn er meerdere verenigingen op één sportpark, dan kun je kijken of je het samen kunt oppakken, eventueel met hulp van de gemeente. Voor ons is het belangrijk om die

samenwerking op lokaal niveau te hebben. Dat geldt ook voor de buurtgezondheidscoaches, zij hebben contact met de verenigingen, merken dat het thema leeft en kunnen verenigingen erop attenderen en vragen hoe zij erin staan.”

“Als verenigingen het beleid invoeren, kunnen ze ook gratis rookvrijborden aanvragen via www.rookvrijgeneratie.nl/sport. Tuurlijk is het lastig als je verstokte rokers tussen de prominenten of de bestuursleden van een vereniging hebt. Vrijwilligers zijn belangrijk voor een club en daar zitten ook mensen bij die roken. Uit ervaring weten we ook dat er voorzitters zijn die zelf roken, maar wél achter dit initiatief staan. Ze begrijpen de achterliggende gedachte, dat ze een voorbeeldfunctie hebben, dat we met z'n allen niet willen dat kinderen gaan roken en we daarvoor de sociale omgeving gezonder moeten maken. Dus maken ze zelf maar een ommetje als ze niet willen afkicken.” “Het gaat om het recht van kinderen om gezond op te groeien. Een interessante ontwikkeling is dat er voor roken op schoolpleinen regelwetgeving aan komt. Van wetgeving in de sportomgeving is nog geen sprake, maar in het Preventieakkoord hebben verschillende partijen met elkaar afgesproken ernaar te streven dat in 2025 alle sportterreinen rookvrij zijn.”

“Als aanvulling op de ondersteuning voor sportverenigingen via www.rookvrijgeneratie.nl/sport, zoals het stappenplan, voorbeeldteksten en borden, is het nu mogelijk om een adviesgesprek op locatie aan te vragen. Dit doen wij in samenwerking met het programma ‘Team:Fit’ van JOGG en hun Team:Fit-coaches.”

Gezonde kantine

JOGG werkt inmiddels samen met 142 gemeenten. “Samen met hen en met partners zoals de Rookvrije Generatie werken we aan het creëren van een gezondere sportomgeving”, vertelt Linda Schonewille, programmanager sport- en vrijetijdsonderzoek van JOGG. “We kunnen het niet alleen en werken met veel partijen, ook op lokaal niveau.”

“Met Team:Fit helpen we sportverenigingen en -accommodaties de kantine gezonder te maken en ook adviseren we over het rookvrij- en verantwoord alcoholbeleid. We trekken daarin samen op met de sportbonden, maar ook met lokale aanbieders, zij hebben immers het netwerk. Op het moment dat een vereniging enthousiast is, worden wij als expert ingevlogen om hen stappen te laten zetten. We besteden daarbij aandacht aan verschillende onderwerpen zoals: Hoe organiseer je Team:Fit binnen je club, hoe krijg je vrijwilligers mee en hoe logisch is het dat je die stap zet?”

“We hanteren de richtlijnen van het Voedingscentrum en zetten de Kantinescan in als startpunt om te bepalen wat gezond is en wat niet.

Vervolgens geven we advies. De vereniging bepaalt het niveau waar ze naar toe willen: brons, zilver of goud. Daar zijn bepaalde producteisen - aanwezigheid van groenten, fruit, andere gezonde keuzes, uitstraling van de kantine - voor opgesteld en als daar aan is voldaan, wordt een certificaat uitgereikt. De meeste verenigingen vrezen dat de omzet naar beneden gaat, maar uit ervaring weten we dat dat niet zo is."

"Het blijft een flinke uitdaging om iedereen binnen de vereniging mee te krijgen. Vaak begint het bij één persoon, van daaruit moet een breder draagvlak ontstaan. Daar kunnen de Team:Fit-coaches bij helpen. Essentieel is dat het gaat om het bieden van een gezondere keuze naast het bestaande aanbod. We zeggen dus niet dat friet en bier de kantine uit moeten, maar bezoekers hebben nu vaak geen andere - gezondere - keuze. Dus die keuze ontnemen je ze dan eigenlijk."

"De richtlijnen van het Voedingscentrum zijn erop gestoeld kinderen en volwassenen te verleiden om voor de gezondere keuze te gaan. Het is wat je ogen zien. Als de lekkere - en ook gezondere - broodjes in het zicht liggen of een

lekkere daghap wordt klaargemaakt en aangeprezen, wordt daar sneller voor gekozen. Het is net hoe je het communiceert."

Half september waren 1.586 verenigingen aan de slag met een gezondere sportkantine. JOGG heeft de afgelopen jaren 130 certificaten mogen uitreiken: 48 bronzen, 61 keer zilver en 21 kantines mogen pronken met goud. "Buurtsportcoaches en buurtgezondheidscoaches kunnen een grote rol spelen en wij willen hen meegeven dat wanneer zij de behoefte aan een gezondere kantine bij een club signaleren, ze contact met Team:Fit kunnen opnemen. Vervolgens kunnen Team:Fit-coaches met hen meegaan naar de vereniging."

Verruiming assortiment

Irene Walk is zo'n Team:Fit-coach in de provincie Brabant. "Een wereldbaan", zegt zij. "Ik kom als de interesse is gewekt en vaak ook de scepsis is weggenomen door de buurtsportcoach, combinatiefunctionaris of verenigingsondersteuner. Als het dan bijvoorbeeld gaat om het assortiment, komen ze bij ons terecht. Verenigingen willen wel, voelen zelfs dat ze iets met

"Het aanbod moet aansluiten bij de wensen van de mensen die er wonen"

- Sido de Schiffart

Teamfoto van 'Sportontwikkeling' van de bv SPORT in Leeuwarden. Geheel rechts Sido de Schifart.

dit thema moeten, maar weten vaak niet hoe.”
 “Waar we als Team:Fit-coach vaak tegen aanlopen, is dat de vrijwilliger wel een bepaald beeld heeft van hoe een gezonde kantine eruit moet zien, maar dat anderen binnen de vereniging dat weer anders zien. Daarom gaan we altijd eerst graag met een bestuurslid in gesprek. Het is raadzaam dat verenigingen een enquête houden onder de leden, om zo te peilen waar behoefte aan is. Er leeft vaak de aanname dat wij dingen weghalen, maar we halen niets weg, we voegen juist iets toe. Wat we graag zien, is dat er iets naast het bestaande aanbod wordt gezet of gelegd: een bruin broodje gezond naast het witte, niet alleen chips maar ook popcorn, naast de energybar ook een gezonde granenreep in het assortiment.”
 “Verenigingen wijzen soms ook op voorhand naar de kosten. Ik daag ze dan uit om een fruitsponsor te zoeken. Ik wil graag dat er in het weekeinde bij elke vereniging fruit wordt aangeboden in Brabant. Zet of leg de betere keuzes – zoals bananen en appels – in het zicht. Schenk bijvoorbeeld in de rust van een wedstrijd suikervrije ranja. Wij kunnen laten zien dat het daadwerkelijk haalbaar is om een ge-

zonde keuze in elke productgroep te hebben. Uit onderzoek blijkt ook dat Team:Fit-kantines meer omzet draaien.”
 “Samen met de vereniging zetten we kleine stapjes. Een vereniging moet het ook in het beleid opnemen, alleen dan wordt er continu invulling aan gegeven en houdt men zich aan de richtlijnen. We zijn heel blij met de buurtsport- en buurtgezondheidscoaches, want zij hebben die band met verenigingen en daarvoor komen wij gemakkelijker binnen. We vragen hen dan ook altijd met ons mee te gaan.”
 “Aanvankelijk dacht ik met deze baan dat het een druppel op de gloeiende plaat zou zijn, maar inmiddels week ik beter. Ik hou het klein: ieder kind dat een banaan eet in plaats van een energybar, is winst. En, wat belangrijker is: de verenigingen die er mee aan de slag gaan en iets bereiken, zijn trots.”

‘Brede Regeling Combinatiefuncties’

In Leeuwarden werkt de gemeentelijke dienst bv SPORT samen met zowel de Rookvrije Generatie als JOGG. Vanuit bv SPORT zijn naast de buurtsportcoaches ook twee

buurtgezondheidscoaches actief in de Leeuwarder wijken. De coaches richten zich binnen deze wijken op het stimuleren van een gezonde(re) leefstijl. Er wordt hierbij vooral ingezet op aandacht voor bewegen, roken, alcoholconsumptie, voeding, ontspanning (de zogenaamde BRAVO-factoren) en preventie. Er wordt nauw samengewerkt met sociale wijkteams, maar ook met wijkverpleegkundigen, scholen, buurthuizen en sportverenigingen.

In de tijd dat de bv SPORT – in 1999 – als eerste gemeentelijke dienst sport & recreatie in Friesland verzelfstandigde en hét orgaan werd om het sportbeleid van de gemeente Leeuwarden uit te voeren, liep Sido de Schifart daar stage. “Ik wilde van kinds af aan iets met sport doen, stroomde in op de ALO en vond het lesgeven in trainingspak leuk, maar wilde meer. Vanuit de studie Sport & Management werd ik hier stagiair en al snel kwam de vacature van leidinggevende vrij. Dit is m’n lust en m’n leven geworden.”

“Onderdeel van het gemeentelijk beleid is sportstimulering. Dat vullen we in met ons team van achttien mensen onder de noemer ‘Sportontwikkeling’. De twee buurtgezondheidscoaches zijn inmiddels vier jaar in dienst; hun functie is ontstaan vanuit het succes van de buurtsportcoach én de vraag vanuit de gemeente om de coaches ook in te zetten op andere thema’s rond gezonde leefstijl. Ik plaatste aanvankelijk vraagtekens, want de GGD is immers ook met professionals actief, dus waren wij wel de aangewezen partij?”

“Het begon met een geslaagd experiment en zo werd het geïntegreerd in wat nu ‘Brede Regeling Combinatiefuncties’ is. Tussen alle coaches is veel wisselwerking, ieder heeft zijn of haar eigen deskundigheid, maar er is ook sprake van overlap. Dat komt nadrukkelijk naar voren bij het beleid rondom de Gezonde Sportvereniging. Onze coaches treden op als adviseur bij het implementeren van dit onderwerp bij verenigingen. Eerst volgt een presentatie, waarbij één van onze buurtgezondheidscoaches samen met één

van onze buurtsportcoaches aan bestuurders van sportverenigingen de plannen met betrekking tot de Gezonde Sportvereniging uit de doeken doet. Dan komen onderwerpen als rookvrije sportaccommodaties, gezonde sportkantine en aed/BHV aan bod en dagen we de sportverenigingen uit om er met behulp van onze, ook financiële, ondersteuning mee aan de slag te gaan. Op onze beurt werken wij samen met Rookvrije Generatie, Team:Fit en Fryslân Hartveilig.”

Bewegvriendelijker buurt

Een ander goed voorbeeld van de aanpak bv SPORT betrof het Valeriuskwartier. De Schiffart: “Dat is een oude wijk met drie lagere scholen en veel verloop onder de bewoners. De kinderen komen meestal uit omliggende wijken. Qua openbare bewegmogelijkheden, ook voor die kinderen, was het aan renovatie toe. Samen met andere partners is actie ondernomen om de buurt bewegvriendelijker te maken, om het zó her in te richten dat het uitdaagt tot bewegen. Dat vereiste nadrukkelijk samenwerking, omdat het om verschillende doelgroepen gaat en verschillende thema’s omvat, zoals: Wat zijn de meest natuurlijke routes die ouders en kinderen naar school nemen? Hoe kun je die meer ‘vergroenen’? De wijk is ook aan vergrijzing onderhevig, daarom zijn ruimtes anders ingericht, met bijvoorbeeld jeu-de-bouleplekjes en fitness- in plaats van speeltoestellen. Het moet aansluiten bij de wensen van de mensen die er wonen.”

“De wijkbewoners waren vooraf betrokken, we hebben informatiebijeenkomsten gehouden en we zijn de deuren langs geweest om hun vragen en wensen te inventariseren. Op dezelfde manier is ook samenwerking op gang gebracht met de sportverenigingen en het Integraal KindCentrum. Vanuit die samenwerking gaan de buurtsport- en/of buurtgezondheidscoaches bij de verenigingen aan de slag, bijvoorbeeld met het onderwerp Gezonde Sportvereniging, het opzetten van nieuw sportaanbod of het betrekken van nieuwe doelgroepen bij de vereniging. Het gaat erom inzet en ondersteuning te creëren die aansluit bij de sportieve ontwikkelingen en ambities van de wijk. Zo probeer je verbindingen te leggen.”

“Vrijwilligers zijn belangrijk voor een club en daar zitten ook mensen bij die roken”

– Mara van Dooremaal

“Als buurtsportcoaches activiteiten aanbieden binnen het sociaal domein, kan de buurtgezondheidscoach bijvoorbeeld ingaan op voeding, diëtik, hoe je inkoop bij de supermarkt, et cetera. Het fijne is dat buurtsportcoaches en buurtgezondheidscoaches in één team zitten. Ze hebben vaak aan een half woord genoeg. De filosofie en de ideeën over hoe ze zichzelf willen neerzetten en hun werk willen doen, pakken zij ook samen op.”

Verbinden, ontzorgen en inspireren

De bv SPORT laat zich bij al haar activiteiten vergezellen door de mascotte Weevie. De Schiffart: “Als kinderen in het kader van ons programma ‘School van de Week’ uitgenodigd werden om in één van onze het plaatselijke zwembaden – zoals De Blauwe Golf – te komen zwemmen, was Weevie er bij. In eerste instantie was Weevie ‘van’ de zwembaden maar inmiddels is Weevie ook ‘van’ Sportontwikkeling. Hij komt niet alleen bij de lessen kijken, maar stimuleert bijvoorbeeld ook dat kinderen meer water gaan drinken in plaats van zoete drankjes. Op deze manier ontstaan mooie dwarsverbanden die door de buurtgezondheidscoach worden aangejaagd. Zo worden tegenwoordig na het uitdelen van de zwemdiploma’s bakjes fruit uitgedeeld in plaats van ijsjes en friet. Ouders waarderen dat we aandacht besteden aan het gezondheidsaspect. Natuurlijk zijn er ook die zoiets hebben van: waar bemoei je je mee, dat doen wij wel. Maar over het algemeen is er enthousiasme.”

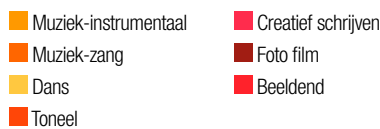
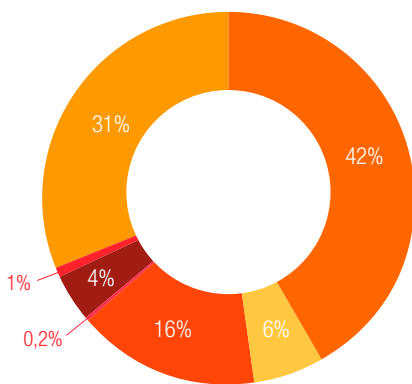
Sido de Schiffart zou graag zien dat zijn team op termijn wordt uitgebreid. “Het klinkt wat kleinerend, maar deze mensen zijn de manusjes van alles. Het zijn stille krachten, vaak onzichtbaar. Organisaties als de onze moeten vaak knokken voor hun positie, maar wat de coaches allemaal bereiken is enorm. Ze zijn de spinnen in het web. Ik vraag veel van ze, maar ze krijgen er veel verantwoordelijkheid en keuzevrijheid voor terug. Als je deze mensen in één team hebt, die met dezelfde opvatting hetzelfde doel nastreven, kan het succes alleen maar groter worden. Dan kun je nóg meer verbinden, ontzorgen en inspireren,” besluit De Schiffart bevlogen. ■

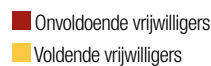
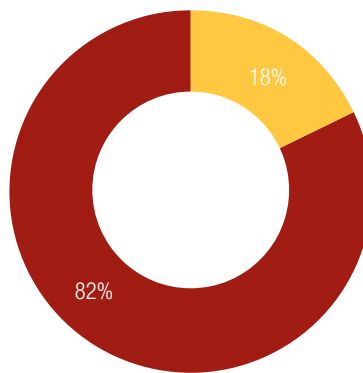
Het domein van de buurtsport- en cultuurcoach

..|| CULTUUR

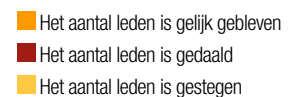
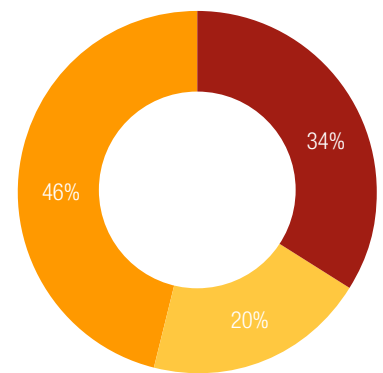
Schatting verdeling verenigingen over de kunstvormen

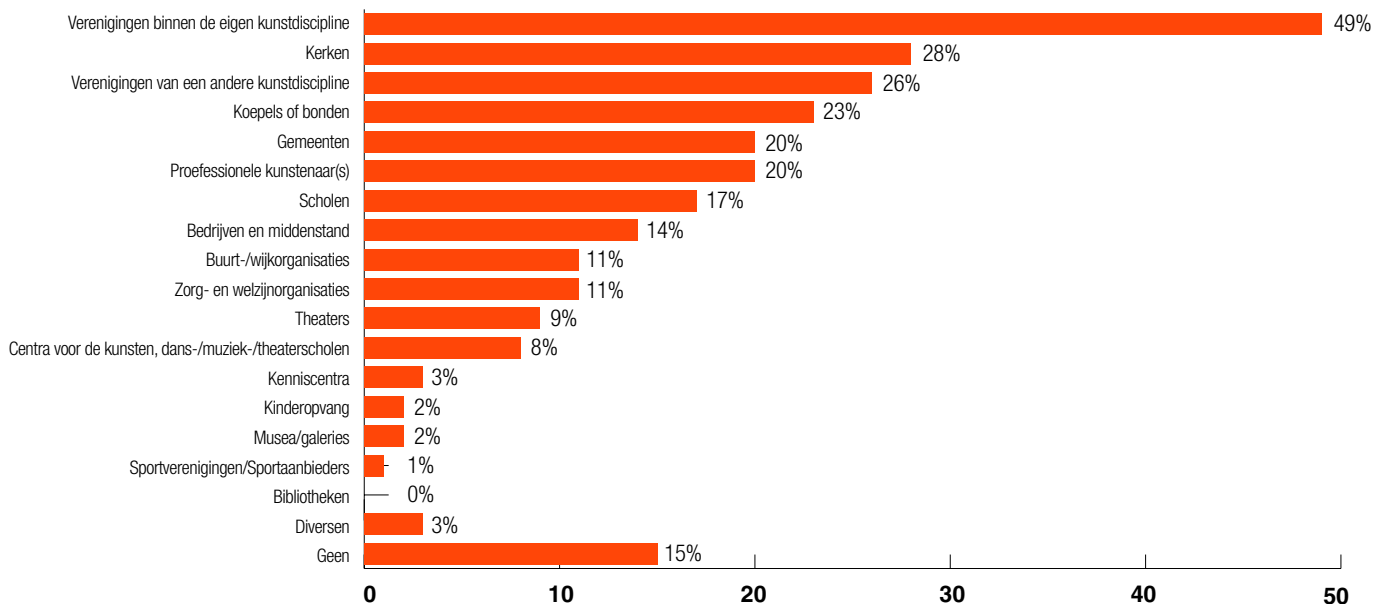
Vrijwilligers

Ontwikkeling ledenbestand

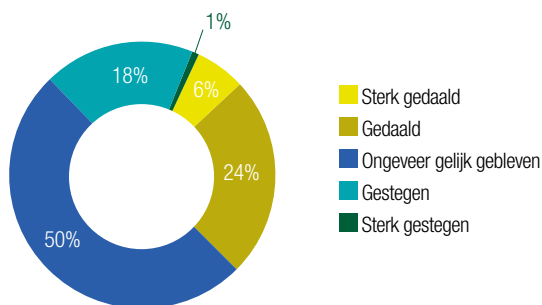

Percentage verenigingen dat samenwerkt met partners, per partner

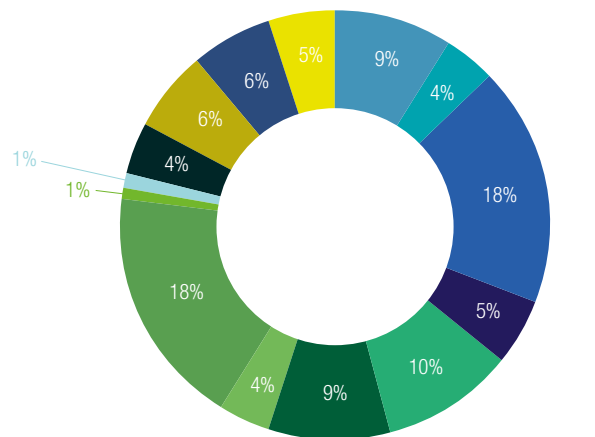
Bron: LKCA, Verenigingsmonitor 2018.

Ontwikkeling ledenbestand

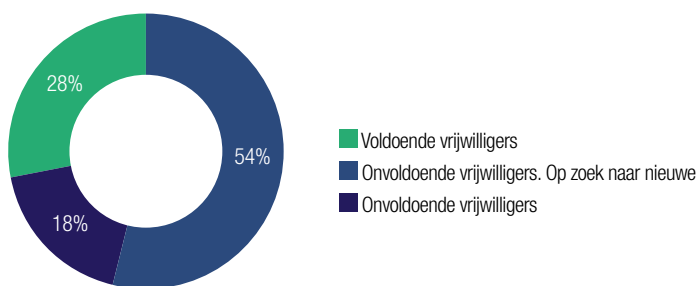
Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019.

Verdeling sportclubs over type sporten

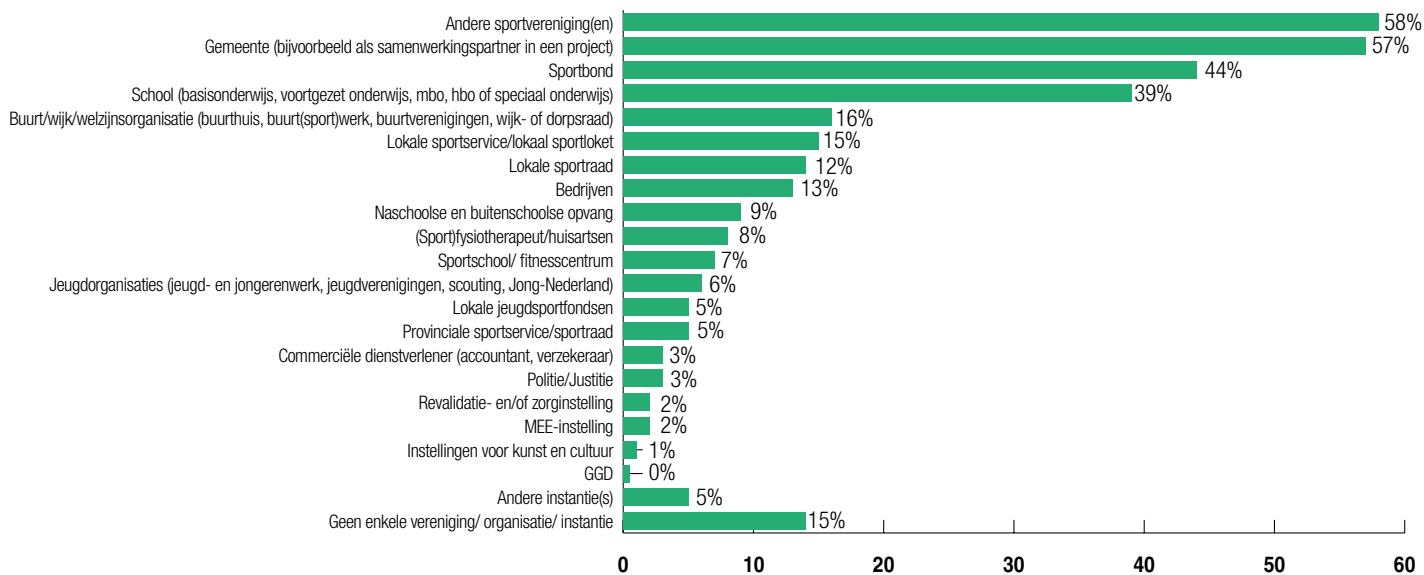
Bron: CBS, 2015.

Vrijwilligers

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019.

Percentage verenigingen dat samenwerkt met partners, per partner

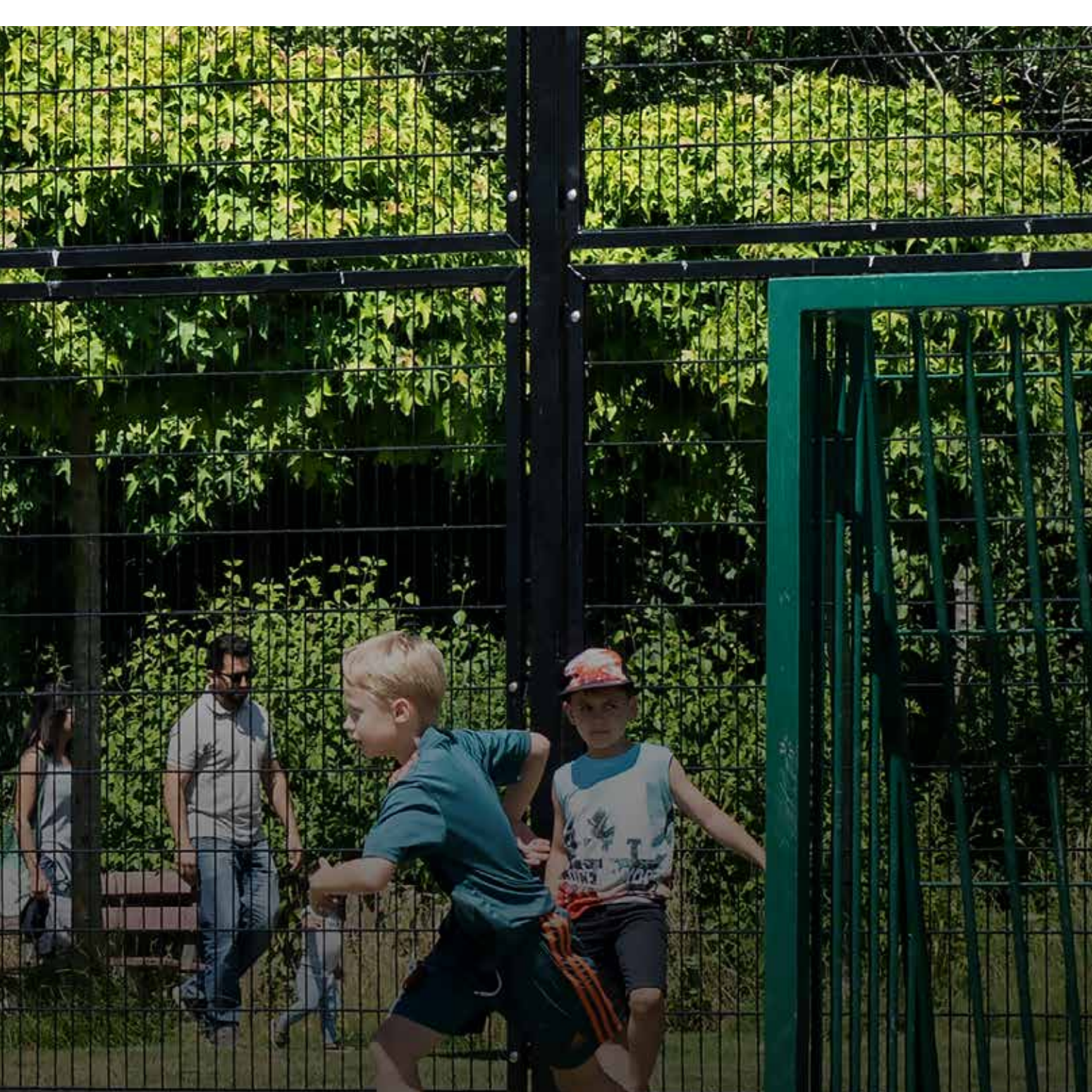
Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019.

A photograph of a man in a purple shirt with 'SU' on it, coaching two children on a tennis court. The man is standing behind the children, who are in motion. A tennis ball is visible in the lower left. The background is a black metal fence with green foliage behind it. A large white graphic element, resembling a speech bubble or a stylized 'S', is overlaid on the left side of the image.

amenwerking tussen sport- en cultuurcoaches als vanzelf- sprekendheid

**Sport en Welzijn in Leidschendam-Voorburg
kent nauwelijks grenzen**

ERNST BOUWES MICHEL GROEN

In Leidschendam-Voorburg hebben de combinatiefunctionarissen van Sport en Welzijn (SenW) de mix 'sport + cultuur' omarmd. "We komen regelmatig op bijeenkomsten voor buurtsportcoaches, waar het leggen van die verbinding een van de belangrijke thema's is", vertelt Tim Opmeer, senior combinatiefunctionaris Sport. "Dan kijken wij elkaar aan met een blik van 'dat doen wij al een tijdje'. Wij hebben als voordeel in Leidschendam-Voorburg dat alle medewerkers onder één dak werken, in tegenstelling tot de situatie bij veel collega's. Daardoor lopen we makkelijk bij elkaar naar binnen als we een goed idee hebben om vervolgens samen de uitvoering te bespreken."

De landelijke regeling spreekt over combinatiefunctionarissen, maar in Leidschendam-Voorburg is de terminologie veel vrijer ingevuld, vertelt Opmeer, terwijl hij wijst naar zijn twee gesprekspartners. “Zo is Berry [Heesen, red.] cultuur- en buurtcoach en Joyce [van der Sloot, red.], combinatiefunctionaris Sport, omdat wij in de wijk veel breder werken dan enkel met sportactiviteiten. Denk aan cultuur, natuur, techniek, nieuwe media, welzijn en sociale cohesie. We hebben ook combinatiefunctionarissen voor ouderen, voor aangepast sporten en voor verenigingsondersteuning.”

De kracht van de mensen

SenW in Leidschendam-Voorburg biedt kortom een ruime variatie aan activiteiten voor jong en oud rond sport en cultuur en bij voorkeur zonder grenzen te trekken. Hoe is deze bijzondere situatie zo gegroeid? “Volgens mij is dat een samenloop van omstandigheden geweest”, vermoedt Opmeer. “Manager Peter van den Berg heeft in dit wijkcentrum als aanjager de aangeboden mogelijkheden van de gemeente goed ingepast in de structuur, maar het zit hem ook in de kracht van de mensen die hier werken. Het zijn stuk voor stuk ondernemende, toegankelijke en flexibele types en dat maakt ook het succes. We helpen elkaar waar het nodig is, terwijl we ook veel vrijheid krijgen binnen de vastgestelde kaders.”

Sportpromotie

“Verder horen we van veel collega’s in andere gemeenten dat zij ook zelf les geven, terwijl wij de handen vrij hebben om evenementen en structurele activiteiten te bedenken en te organiseren”, vervolgt Berry Heesen. “Als het gezicht van de wijk proberen we af en toe op de playgrounds actief te zijn of bij scholen tijdens de evenementen mee te helpen, maar we zijn vooral een verbindende factor. Krijgen we het verzoek van een Brede School of we de kinderen kunnen laten honkballen, dan stappen we naar de lokale honkbalclub om te informeren wat bij hen de mogelijkheden zijn met betrekking tot het lenen van materiaal of

ten voor een leuke foto. Daarvoor overleggen en werken ze samen en houden ze allebei een herinnering over aan een gedeelde ervaring.”

Geen ‘nee’

Opmeer vervolgt: “We zetten graag mensen in hun kracht. ‘Nee’ zeggen komt bij ons vrijwel niet voor. Als we het zelf niet kunnen, gaan we op zoek naar de juiste persoon die het wel kan uitvoeren. In de loop der jaren hebben we hier in Leidschendam-Voorburg een netwerk opgebouwd waar we uit kunnen putten. Wij kunnen als buurtcoaches heus wel een voetbaltraining geven, maar een gediplomeerd trainer van een vereniging kan het veel

“Als we het zelf niet kunnen, zoeken we de juiste persoon die het wel kan uitvoeren”

– Tim Opmeer

het inzetten van een trainer. Voor de club is dit mooie promotie van hun sport. Wij hebben als combinatiefunctionarissen veel tijd en ruimte om projecten aan te pakken, zoals het contact leggen met een club en een school. Verder onderhouden we goede contacten met de organisatiepartners in de gemeente.”

Verbinden van generaties via het wijkcircus

Zo organiseert Van der Sloot een oudergymproject, waarbij een sportvereniging een trainer levert met een woonzorgcentrum als locatie en waarbij ook een fysiotherapeut betrokken is. “Ook zoeken we de combinatie tussen ouderen en jeugd, bijvoorbeeld met ons Wijkcircus. Daarmee hebben we een optreden gegeven. Na afloop gingen de deelnemende kinderen samen met de ouderen in het publiek oefenen met jongleren. We probeerden zulke ontmoetingen zo veel mogelijk in gezamenlijke activiteiten te gieten. Een tijd geleden maakten kinderen een poppetje, terwijl de ouderen een passende achtergrond maak-

beter. En die wil juist graag meedoen om zijn eigen club te promoten, aangezien deze vaak leidt onder teruglopende ledenaantallen. Het bevordert de doorstroom van kinderen naar het verenigingsleven, waar ze al een paar gezichten hebben leren kennen. Dat maakt die eerste stap minder groot.”

Tweehonderd activiteiten

Begin september lanceerde SenW in Leidschendam-Voorburg de ‘Sport & Cultuurkaart’, vervolgt Joyce van der Sloot. “De vroegere sportkaart en de oude cultuurkaart zijn dit jaar samengevoegd, waardoor de inwoners gratis of met een hoge korting mee kunnen doen aan bijna tweehonderd activiteiten in allerlei disciplines om deze eens uit te proberen. Zo hebben veel sport- en cultuurverenigingen proeflessen of trainingen opengesteld voor niet-leden. We hebben ze allemaal via ons netwerk aangesproken om het aanbod samen te stellen. Bij sportclubs is dat niet zo moeilijk, want die zijn heel zichtbaar en willen graag participeren.”

V.l.n.r.: Berry Heesen, Joyce van der Sloot en Tim Opmeer.

In de cultuursector is dat anders”, vult Heesen aan. “Daar werken veel freelancers en zzp’ers, die lastiger te vinden zijn en bovendien moeten leven van hun activiteiten. Met hen is in sommige gevallen een tegemoetkoming geregeld.”

Ledenwerving

Intussen krijgt de kaart zoveel aandacht, dat mensen naar de combinatiefunctionarissen toekomen om hun activiteit op de lijst te krijgen, vertelt Van der Sloot. “De deelnemende inwoners krijgen in de meeste gevallen drie gratis lessen zonder verplichtingen, waarbij de sportclubs hopen dat ze daarmee nieuwe leden kunnen binden. Voor sommige minder bekende sporten is dat een ideale manier om interesse te wekken.”

Daarnaast biedt de cultuursector een heel breed aanbod, van Japans boekbinden en zijdeverven tot korting op de vlindertuin, een lezing over Monet of een proefles op de Theaterschool, voegt Heesen toe. “Bovendien bieden we deelnemende kunstenaars de mogelijkheid om in de panden van Sport

en Welzijn in Leidschendam een expositie of een workshop te geven wanneer ze daar zelf onvoldoende ruimte voor hebben. Daarvoor organiseren we regelmatig een pop-up Open Atelier om werken van lokale kunstenaars te tonen. We zien dat als een win-winsituatie tussen burger en cultuuraanbieder.”

Sfeer proeven

De Sport & Cultuurkaart werkt ook goed in combinatie met de Brede School, constateert Heesen. “De gemeente heeft een aantal basisscholen aangemerkt die extra aandacht behoeven. Dat gebeurt door een aantal buurtcoaches die in de betrokken wijken zijn aangesteld. Op deze zogenoemde Brede School brengen we kinderen in aanraking met sporten die ze meestal nog niet kennen, via een tiental lessen bij een vereniging of op een sportaccommodatie. Als ze dat aanspreekt, kunnen ze via de Sport & Cultuurkaart nog een paar trainingen op de club meemaken om te zien of de sfeer daar bij hen past. Misschien vinden ze een andere vereniging toch leuker. Kijk, niet iedereen in

deze wijken heeft zomaar het geld om een jaar contributie te betalen voor een sport of een vereniging die ze niet zo goed kennen. Deze kaart verlaagt de drempel aanzienlijk. Helaas kunnen we nog niet registreren hoeveel leden de clubs binnenhalen dankzij de strippenkaarten.”

Programmagroep

SenW stelt vier keer per schooljaar een nieuw programma samen voor de Brede School. In dat programma worden activiteiten aangeboden die naar voren komen uit enquêtes van de buurtcoaches naar de interesses en behoeften onder de kinderen, de ouders en de leerkrachten, legt Opmeer uit. “Bovendien werken we in samenspraak met onze partners. Alle Brede Scholen zijn onderdeel van een programmagroep, waarin mensen zitten die in en rond de wijk actief zijn, zoals de politie, de bibliotheek, de school en de bso. Zij kennen de behoeften en geven aan wat nodig is, zoals bijvoorbeeld het aanpakken van een taalachterstand. Dat heeft dit jaar geleid tot het Kinderkunstproject ‘Taal &

“We zoeken de combinatie tussen ouderen en jeugd”

– Joyce van der Sloot

Kunst’, waarin we contact hebben gezocht met de bibliotheek en een lokale kunstenaar. Zij gaan in een aantal lessen met de kinderen aan de slag om een combinatie te leggen tussen taal en kunst om de geletterdheid te stimuleren.”

Winterwonderland

Verder houden de buurtcoaches goed bij wat collega’s in de rest van het land bedenken om te kijken of ze dat kunnen vertalen naar hun wijk situatie, vervolgt Van der Sloot. “Zo komen we voor de Brede School tot een voortdurend wisselend aanbod op het gebied van sport, natuur, techniek, toneel, dans, muziek of nieuwe media, waarvan we weten dat het de deelnemers aanspreekt of die een behoefte invult. Ook organiseren we elk jaar vier grote optredens in beide wijkkernen. Op het Winterwonderland kunnen de kinderen in een theater hun opgedane vaardigheden uit de cursus laten zien aan familie en vrienden. De buurtcoaches treden daarbij op als presentatoren. Zo bieden we podiumervaring en treedt de jeugd op voor de ouders, waarvan sommigen zelden of nooit in een cultureel centrum komen. Het Summer Talentfestival lijkt meer op een braderie met gezonde hapjes, workshops, exposities en optredens, waarbij ook onze wijkpartners – zoals ouderencentra, het lokale buurthuis, het moe-

dercentrum, taalcentraderelneemers die het leuk vinden in contact te komen met andere buurtbewoners – aanwezig zijn. We nodigen dan bijvoorbeeld ook ouderen uit van het verzorgingshuis, die genieten van een dagje uit. Dat levert een heel gezellige middag op bij ons kantoor, waardoor we de verbinding kunnen maken tussen sport, cultuur, de leerlingen en de buurtbewoners.”

Vrije kaders

“Belangrijk is de samenwerking met de scholen, de partners en de mensen in de wijk, waarmee we als buurt(sport)coaches in een overkoepelende functie zijn gegroeid”, voegt Opmeer toe. “We merken dat we steeds verder gaan in onze ontwikkeling en kunnen steeds meer ideeën uitvoeren. Dankzij de vrije kaders kunnen we makkelijk inspringen op de behoeften door verbindingen te leggen. Joyce heeft daar een mooi voorbeeld van.”

Ballroomdancing

“Klopt”, springt Van der Sloot in. “We kregen een vraag van een groepje ouderen die graag wilden ballroomdansen. We vonden een dansleraar die bij de doelgroep paste, terwijl we hier in het gebouw een zaaltje vrijmaakten. Direct kwamen op de middagen twintig, soms dertig dansende ouderen af. Door het succes was de ruimte al snel te klein en moest de groep verhuizen naar een andere locatie. Sindsdien kunnen ze het prima zelf regelen, al houden we het nauw in de gaten. De dansmiddagen lopen prima en dat is wat wij beogen. We zetten het op en dragen het over, als het goed gaat.”

Ouderengym

Een vergelijkbare ontwikkeling zagen ze bij de ouderengym. “Dat zijn we gestart omdat veel ouderen bij de sportverenigingen uitvielen, terwijl de stoelgym in een verzorgingstehuis te makkelijk voor hen is”, legt Van der Sloot uit. “Voor de mensen die tussen wal en schip vielen, heb ik een pilot ouderengym opgezet. Dat liep vanaf het begin storm, waarna andere organisaties vroegen of zij ook mee konden doen. Uiteindelijk hebben we nu een project draaien waarbij we trainers van sportverenigingen

opleiden om ouderengym te kunnen geven. Van één locatie twee jaar geleden waar ik de gym gaf, is het project nu uitgegroeid naar vier sportverenigingen die de lessen organiseren in de woonomgeving van de ouderen, waarbij ik nu enkel nog coördinerend betrokken ben.”

Sport-In

Een ander mooi voorbeeld is de Sport-In. “Daarin presenteerden tien sportverenigingen zich aan de jeugd. Dat leek mij ook wel iets voor de ouderen. Dat besprak ik met de nieuwe cultuurcoach, die het ook zag zitten. Daarop zijn we gekomen tot CreActief, Sport- en cultuurdagen 55+. Op een fitnessclub in Leidschendam-Voorburg organiseren we dit najaar elke maand een inloopochtend, waarop bezoekers kunnen aansluiten bij verschillende activiteiten, variërend van tai chi tot bridge en zingen. We sluiten elke keer af met de Bewegingbo, die snel aan populariteit heeft gewonnen in Leidschendam-Voorburg. Dat is een vorm van bewegen met sociale en culturele componenten.”

Pilot multisport

Vorig jaar begon SenW zelfs een Helpdesk voor sportverenigingen, die daar met al hun vragen langs kunnen komen, vertelt Opmeer. “We hebben een voetbalclub geholpen met het trainen van hun trainers. Dat konden we toevallig zelf, maar voor een vraag over sponsoring hebben we een contact uit het bedrijfsleven met succes langs kunnen sturen. Overigens vragen wij ons inmiddels wel af of de sportvereniging in zijn huidige vorm het nog lang volhoudt in deze tijd van veranderende mentaliteit en behoeften van sporters. Hierop inhakend zijn we begonnen met een pilot multisport waarin kinderen in twee wijken een jaar lang kunnen kiezen uit een divers aanbod van activiteiten zoals judo, dans en atletiek. Door die verschillende disciplines kan een kind zich multifunctioneel ontwikkelen, onder meer op kracht, weerbaarheid en snelheid.”

Beste aanpak

Door hun positie in het jongerenwerk hebben de buurtcoaches van SenW ook een signalerende functie. “We komen bij sommige

mensen achter de voordeur en we spreken leerlingen en docenten op de scholen”, vertelt Opmeer. “Daarnaast komen sportbestuurders tijdens de Verenigingsondersteuning Helpdesk met vragen, bijvoorbeeld over problemen met jongeren. Zo horen we soms over incidenten, waarna we kunnen bekijken wat de beste aanpak is. Doe je een individueel traject met een jongere of verpakken we het in een cursusachtige setting? We hebben ook een meldcodetraining gedaan als buurtcoaches, zodat we signalen herkennen bij een kind en kunnen doorverwijzen. De meldcode is een vijfstappenplan dat professionals die met kinderen werken helpt bij vermoedens van huiselijk geweld of mishandeling.”

Vrijwilligers

Uit diezelfde Verenigingsondersteuning door de combinatiefunctionarissen komt de Sport Club Academy (SCA) voort. Opmeer: “Daar leren jeugdleden van de clubs om vrijwilligerstaken uit te voeren. Dat is nuttig voor de vereniging, terwijl de jongeren kunnen voorsorteren op toekomstig werk of een opleiding, bijvoorbeeld in de horeca, in media en communicatie of de automatisering. Misschien vinden ze het leuk om achter de bar te staan of de website van de club te verzorgen. Op de Academy kunnen ze via tal van modules daarvoor de eerste vaardigheden opdoen. Steeds meer verenigingen haken hierop in. Het vrijwilligerswerk krijgt zo een

ander imago. Van een vervelend klusje, dat het vroeger was, ziet het jeugdlid een bardiens nu als een eerste stap naar zijn toekomst.”

Meerwaarde samenwerking sport en cultuur

“Ik denk dat het vooral belangrijk is dat wij als organisatie de verbinder zijn tussen de verschillende sectoren. Waar sport, cultuur en welzijn heel veel overeenkomsten hebben, zijn die niet altijd even duidelijk voor de afnemers ervan. Evenementen of activiteiten organiseren waarin de sectoren samen komen, of een platform opstarten waar zowel sport als cultuur te vinden zijn, brengen burgers in een omgeving waar ze kunnen ervaren en ontdekken vanuit een plek die ze kennen. Maar dit geldt niet alleen voor burgers, ook organisaties of verenigingen kunnen veel hebben aan de samenwerking tussen de sectoren. Zo worden de kantines van lokale voetbalclubs een keer per maand gebruikt voor een buurtresto waar eenzame wijkbewoners bij elkaar kunnen komen onder het genot van een maaltijd, bereid door de kok van de vereniging of door vrijwilligers. Op deze manier komen ze met elkaar in contact.” ■

Verenigingsondersteuning Hilversum als showcase van het Nationaal Sportakkoord

Bijna achthonderd buurtsportcoaches erbij én het beloofde Nationaal Sportakkoord, dat sportminister Bruno Bruins in 2018 samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties ondergetekende: in Hilversum gebruikte het college van B&W dit alles voor een dubbelslag. De gemeente wil haar sportclubs organisatorisch ondersteunen met de hulp van NOC*NSF en meteen de sociale rol van sport uitbreiden met de komst van zes extra buurtsportcoaches via een baanbrekend lokaal sportakkoord.

ERNST BOUWES

De mediastad heeft een breed sportaanbod met bijna honderd verenigingen, waar veel inwoners gebruik van maken. Tegelijkertijd merkt wethouder Sport Floris Voorink (VVD) in zijn gesprekken met deze clubs dat de meeste met dezelfde problemen kampen. “Het ledenaantal staat onder druk, leden zijn kritischer dan vroeger en ze stellen hogere eisen aan accommodaties en trainers, terwijl het aantal vrijwilligers afneemt. De druk om de boel draaiende te houden komt op een steeds kleiner groepje enthousiastelingen te liggen, terwijl ik daarnaast verlanglijstjes krijg toegestopt voor uitbreiding van het complex of een nieuw clubhuis. Kortom, veel te doen voor een wethouder die een krap budget heeft.”

Lokaal sportakkoord

Bij de aanstelling van het college vorig jaar kwam echter meer geld vrij, terwijl het Nationaal Sportakkoord kansen bood voor lokale plannen rond maatschappelijke thema's. “Dat gaf mij het inzicht dat de gemeente, samen met de clubs, in een lokaal sportakkoord meerdere doelen kan verwezenlijken. Intussen zeiden veel sportbestuurders te worstelen met thema's als de ledenwerving, de professionalisering van de organisatie of ze vroegen om financiële bijstand. Tegelijkertijd bleken zij zelden externe hulp in te schakelen. De gemeente wil graag helpen maar heeft niet de mankracht of de noodzakelijke kennis. In onze gesprekken met NOC*NSF bleek deze de problematiek te onderkennen.”

Wethouder Floris Voorink en Richard Kaper, hoofd sportparticipatie bij NOC*NSF, ondertekenen de Verenigingsondersteuning voor de stad Hilversum op het monumentale Gemeentelijk Sportpark.

Hein Veerman (NOC*NSF).

De poster voor het Long Course Weekend.

Wethouder Floris Voorink.

“De gemeente wil graag helpen maar heeft niet de mankracht of de noodzakelijke kennis”

– Floris Voorink

Verenigingsondersteuning

Sportbonden en NOC*NSF werken via het project ‘Verenigingsondersteuning’ al jarenlang aan de versterking van sportclubs in het land, zegt Hein Veerman, manager bij de sportkoepel. “De laatste tijd vinden we de gemeenten steeds vaker aan onze zijde, aangezien zij het belang van een bloeiend verenigingsleven onderkennen met het oog op de leefbaarheid, gezondheidswaarden en de sociale cohesie. Lokale overheden en sportbonden weten elkaar op dit terrein steeds beter te vinden. Daarvoor hebben we via een partnership met de Rabobank Verenigingsondersteuning ontwikkeld.”

Extra stap

Hilversum besteedde al langere tijd aandacht aan de versterking van de lokale clubs, maar het college van B&W wilde nog een extra stap maken, merkte Veerman. “Op zoek naar de beste middelen heeft Hilversum als eerste gemeente bij ons aangeklopt om te kijken wat de Verenigingsondersteuning haar te bieden had. We gaan samen met de gemeente op zoek naar sportverenigingen binnen de stadsgrenzen met een wens om via de ondersteuning tot meer zelfredzaamheid en meer maatschappelijke betrokkenheid te komen. Vervolgens ontwikkelen we na een intakegesprek een ondersteuningstraject op maat, waarbij we de meest geschikte adviseur matchen met de vraag van de club. Daarvoor hebben sportbonden en NOC*NSF

een ‘sportprofessionalsnetwerk’ van een paar honderd deskundigen samengesteld waar we uit kunnen putten.”

Strategische allianties

Een uitkomst voor de Hilversumse wethouder. “Daar vonden we elkaar heel snel in”, zegt Voorink. “Via NOC*NSF heb ik zo meteen ook alle andere bonden aan boord. Zij hebben allemaal hun eigen programma’s ontwikkeld om hun leden en verenigingen te helpen met allerlei vraagstukken. Vaak zijn deze bonden strategische allianties aangegaan met partners in het bedrijfsleven, die adviesdiensten leveren, zoals accountants, juristen, fiscalisten, noem maar op. Die kennis willen we in Hilversum met elkaar delen. Dit idee hebben we met de lokale verenigingen besproken, wat voor voldoende draagvlak heeft gezorgd om een samenwerkingsovereenkomst met NOC*NSF af te sluiten. Begin juli kwamen vijftig clubbestuurders naar een informatie- en inspiratieavond met de sportkoepel en diverse sportbonden om met elkaar in gesprek te gaan over de ambities en de uitdagingen in de toekomst. Met die achtergrond konden de verenigingen de eerste hulpvragen formuleren, die ze voor het begin van de herfst moesten indienen.”

Nieuwe dimensie

Diverse vertegenwoordigers van sportbonden bezochten de Hilversumse inspiratieavond op 4 juli, waaronder Marc Wolfertz, accountmana-

Sv Olympia '25 is een van de deelnemers aan de Verenigingsondersteuning.

ger van de stad Utrecht en Het Gooi bij tennisbond KNLTB. “Verenigingsondersteuning op juridische zaken en accommodatie is voor de meeste sportbonden niets nieuws, maar in dit project met de gemeente Hilversum krijgt het een nieuwe dimensie”, meent hij. “In deze aanpak heeft de gemeente een stap teruggezet door niet direct allerlei projecten en programma’s te lanceren, maar eerst in gesprek te gaan met de sportverenigingen met de vraag waar hun behoeften liggen. We waren met diverse andere bonden aanwezig op de inspiratieavond, zodat we samen met de clubs een inventarisatie konden maken van de uitdagingen. Die methode, om eerst te kijken wat er speelt, spreekt de tennisbond heel erg aan. Het is heel goed om lokaal de samen-

werking te zoeken via de buurtsportcoach, de gemeente, de bonden en de verenigingen. Als dat slaagt, kan sport een mooie invulling geven aan diverse maatschappelijke trends.”

Financiële tegemoetkoming

“Tennis kan daar zeker een belangrijke rol in vervullen, aangezien je dat op latere leeftijd nog prima kunt spelen”, vervolgt Wolfertz. “Ouderen blijven daardoor in beweging. Voor verenigingen is het vaak interessant om de banen overdag te vullen, zodat een park ook dan gezellig is. Tachtig procent van de tennisclubs is eigenaar van de eigen accommodatie, waardoor ze van oudsher niet veel contact hadden met de overheid. Door de

teruglopende ledenaantallen en de roep om duurzame sportcomplexen, staan zij tegenwoordig juist weer vaker bij de gemeente op de stoep. In dit geval biedt het Sportakkoord mogelijkheden voor bijvoorbeeld een financiële tegemoetkoming bij het faciliteren van bijeenkomsten voor niet-leden op hun banen, zoals een groep ouderen. De bond stimuleert de partnerships tussen clubs, gemeente en buurtsportcoaches. Daarbij kan de KNLTB voor rackets en ballen zorgen en contacten leggen met beschikbare tennistrainers. Meestal regelen we dat via de buurtsportcoaches. In Hilversum kan ik door het Sportakkoord snel schakelen met de verenigingen en de gemeente. Dat werkt heel goed.”

“Sport kan een mooie invulling geven aan diverse maatschappelijke trends”

– Marc Wolfertz

“De coaches vormen samen één team met dezelfde missie”

– Reineke Boonhof

Nieuwe leden

Wethouder Voorink inventariseert dit jaar de binnengekomen hulpvragen. “Die variëren van een tekort aan jeugdleden of accommodatievragen tot leden- en sponsorwerving. Typisch thema’s om voor te leggen aan NOC*NSF, waarna we mogelijk een masterclass Sponsoring met een deskundige kunnen beleggen of maatwerk aanbieden aan een club voor individuele begeleiding. Daar hebben we nu de middelen voor. Daarnaast biedt de ‘Brede Regeling Combinatiefuncties’ ons de ruimte om meer buurtsportcoaches aan te stellen. Zij gaan zich niet met ledenwerving bemoeien, maar krijgen wel toegang tot de clubaccommodaties waar overdag niet veel te doen is. De verenigingen willen maatschappelijke functies daarmee uitbreiden, terwijl ze de inkomsten goed kunnen gebruiken. Als je dan kijkt naar de mogelijkheden, dan denk ik bijvoorbeeld aan een activiteit met scholieren of een groep ouderen op het complex van een sportclub. Daarmee kan een doelgroep op het terrein komen die deze stap individueel niet snel zou maken. Als zij enthousiast raken over de beoefende sport, zou dat de club wellicht nieuwe leden kunnen opleveren. Zulke activiteiten kun je niet van de bestuursleden verwachten, die al zoveel taken binnen de vereniging moeten uitvoeren. De grote clubs hebben misschien een professional in dienst, die zo’n programma kan uitvoeren, maar voor de kleintjes is dat geen optie. Veel sportverenigingen in Hilversum waren graag bereid om activiteiten met ouderen te organiseren, maar hadden meestal onvoldoende mankracht in huis.”

Versterking clubs

In Hilversum zou die rol inderdaad heel goed in handen van een buurtsportcoach kunnen komen, denkt NOC*NSF-manager Hein Veerman. “De gemeente heeft al vroeg ingehaakt op het Sportakkoord, als een van de tientallen voorlopers in Nederland, waarbij ze direct de verbinding wil maken tussen het Sportakkoord en de Verenigingsondersteuning. Als derde component komen de buurtsportcoaches om de hoek. Die begrijpen de maatschappelijke infrastructuur in de stad en hebben veel contacten binnen de clubs. Zo kun je extra toegevoegde waarde geven aan een project. Ik heb gemerkt dat ze in Hilversum heel goed zijn in het vinden van de juiste mensen. De komst van de buurtsportcoaches heeft in veel gemeenten veel bijgedragen aan de toename van sporten en bewegen, en steeds meer ook aan de versterking van de clubs. Zoals Hilversum het nu invult door het combineren van het Sportakkoord, de Verenigingsondersteuning en

buurtsportcoaches, blijkt dat deze drie componenten elkaar enorm kunnen versterken.”

Met open armen ontvangen

In het verleden kwam het volgens Veerman voor dat een buurtsportcoach bijvoorbeeld een activiteit organiseerde in de wijk, waarbij een nabijgelegen club zich gepasseerd voelde en dit zelfs als concurrentie kon zien vanuit de gemeente. “In Hilversum zou dat nu niet meer voor hoeven te komen, omdat de buurtsportcoach weet dat een bijpassende sportvereniging haar accommodatie graag ter beschikking wil stellen op een rustig moment. Zo kunnen clubs hun maatschappelijke rol vergroten, misschien nieuwe leden vinden en wat extra’s verdienen. Daarnaast is het werk van de buurtsportcoach makkelijker als hij weet waar ze hem met open armen ontvangen. Zoals ik het nu zie, kan Hilversum uitgroeien tot een van de showcases in ons land.” ■

In Beesel gaan sport en cultuur hand in hand

De Blits! is de naam van een nieuw project rondom beeldende kunst op de vier basisscholen in de gemeente Beesel, waarbij een kunstwerk van een regionale kunstenaar een aantal weken op een centrale plek in het schoolgebouw logeert. Dit voorjaar stond het doek 'In het Rood Rijden' van de Swalmense schilder Cris Vries met daarop wielrenner, en Limburger, Tom Dumoulin, centraal. Het fungeerde als kapstok om een reguliere les op een originele manier te benaderen, maar was bovendien de link naar de LCW Kids Sportdag.

Kwaliteitsimpuls

Zo gaan in Beesel kunst, cultuur en sport hand in hand. "De gemeente wil een kwaliteitsimpuls geven voor een brede ontwikkeling van kinderen", legt Alex Peeters, beleidsmedewerker cultuur, uit. "We zien dit als aanvullend en ondersteunend op alle inzet die het onderwijs zelf al levert. Wij zijn er van overtuigd dat jongeren hun interesses en mogelijkheden beter ontwikkelen door in aanraking te komen met allerlei vormen van sport, kunst, cultuur en erfgoed. Verder vinden

we het belangrijk dat iedereen mee kan doen in een gezonde omgeving en samenleving. Sport, kunst, cultuur, erfgoed en muziek kunnen daar een mooie bijdrage aan leveren."

Dezelfde missie

Hiervoor heeft de gemeente Beesel een sportconsulent en een cultuur- en muziekcoach aangesteld, voegt Reineke Boonhof, beleidsmedewerker welzijn, toe. "Deze coaches zijn voornamelijk tijdens schooltijd actief. Daarmee kunnen ze ieder op hun eigen vakgebied alle kinderen bereiken. In samenwerking met verenigingen en lokale aanbieders zorgen zij voor een verrijking van de lessen als aanvulling op de docent. De coaches vormen samen één team met dezelfde missie. Ze dragen bij aan de ontwikkeling van kinderen, brengen sport, kunst, cultuur en erfgoed dichterbij de doelgroep, stimuleren jongeren hun talent te ontdekken en zetten in op ontmoeting en plezier."

Bloeiend verenigingsleven

Ook op andere gebieden verrijken sport en cultuur elkaar in de gemeente, zoals via de Talentour XL, een naschoolse

markt met een breed sport- en cultuuraanbod en bij een evenement als Long Course Weekend. "Deze driedaagse triatlonachtige wedstrijd is gekoppeld aan de eerste editie van het project De Blits!", legt Peeters uit. "De deelnemende leerlingen hebben samen met een regionale kunstenaar en de cultuurcoach de poster voor het Long Course Weekend ontworpen."

Verder werken de coaches aan het versterken van het lokale sportieve en culturele veld, aangezien de verenigingen een belangrijke voorwaarde voor de leefbaarheid binnen de kernen van Beesel zijn. Gelukkig kent de gemeente – dankzij de inzet van heel veel vrijwilligers – een gezond en bloeiend verenigingsleven. Boonhof: "Wij ondersteunen de vrijwilligers in de vraagstukken die zij tegenkomen. Voor een deel overlappen de vragen binnen sport- en cultuurverenigingen elkaar. Hierin weten de coaches elkaar dan ook te vinden."

Dwarsverbanden

Daarnaast werken de verenigingen, de professionals en de organisaties samen aan een veilig verenigingsklimaat en doen ze mee aan de landelijke

campagne Rookvrije Generatie. Voor kunst, cultuur en erfgoed is ook een duidelijke verbinding met het regionale programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) 'Lokaal C', dat in Noord-Limburg wordt gecoördineerd door het Kunstencentrum Venlo voor alle gemeenten in de regio. Alle redenen voor de coaches om samen te werken in een team. Dit doen ze vooral op locatie. "Wekelijks zijn zij samen te vinden op steeds een andere school in onze gemeente, zodat ze direct te benaderen zijn door het onderwijs. Sinds een aantal maanden sluiten de JOGG-regisseur en de buurtsportcoach volwassen/ouderen aan bij het team. Ik denk dan bijvoorbeeld aan projecten als 'Dementievriendelijk Beesel', de promotie van de rookvrije generatie of aan COOL, een interventie voor mensen met overgewicht. Ook daar zijn meer dan voldoende dwarsverbanden te leggen, omdat zowel de regisseur als de buurtsportcoach contacten onderhouden met lokale sportverenigingen en het onderwijs", besluit Boonhof.

De kracht van lokaal

De buurtsportcoach is in Buren en Neder-Betuwe niet meer weg te denken. Dat is bijzonder. Door de reformatorische inslag is met name in Neder-Betuwe in groepsverband sporten niet heel gebruikelijk en bovendien zijn de coaches in dienst van een lokale fitnessclub. Dat blijkt prima te werken. “Doordat juist een lokaal bedrijf de buurtsportcoach aanbiedt, versterken die elkaar.”

▣ MARK VAN DER HEJDEN

Healthclub Juliën is bijna niet te missen, voor wie over de provinciale weg van Neder-Betuwe naar Buren rijdt. De naam prijkt in grote blauwe letters op de voorgevel van de sportschool die, heel symbolisch, bijna op de grens van beide gemeenten staat. Binnen vinden bezoekers uiteraard een volledige sportschool met onder meer cardio- en fitnessapparatuur en een spinningruimte. Ook kunnen ze daar gebruikmaken van de diensten van een fysiotherapeut, diëtist of sportmasseur.

Het is bovendien de locatie van waaruit de buurtsportcoaches in de gemeenten Neder-Betuwe en Buren werken én de plek waar eigenaar Juliën van der Slikke ons ontvangt voor een rondetafelgesprek over de inzet van

de buurtsportcoaches in beide gemeenten. Naast Van der Slikke zijn daarbij aanwezig: Gerbert van Bommel, buurtsportcoach in beide gemeenten; Joris Maier, buurtsportcoach en coördinator van de buurtsportcoaches; Carin van den Brink en Christian de Jongh, beleidsmedewerkers in Neder-Betuwe respectievelijk Buren en Doke Verstegen, werkzaam voor de GGD in beide gemeenten.

Om met de deur in huis te vallen: Wat zijn de doelstellingen voor de inzet van de buurtsportcoaches?

Maier: “In Buren zijn we vanaf 2014 ingezet om scholen te helpen het gezondheidsbeleid aan te passen. Dat gebeurt op verschillende manieren. Wil je een gezonde school worden?

Dan zet de school met een adviseur van de GGD en met ondersteuning van een buurtsportcoach een speciaal programma op. Als op het schoolplein weinig wordt bewogen, kan de buurtsportcoach er lijnen voor een sportveld trekken. De buurtsportcoach geeft voorbeelden van activiteiten, waarvan het de bedoeling is dat de leraren deze overnemen.”

“In Neder-Betuwe doen we dat ook, en meer. Er is bijvoorbeeld de beweeggroep ‘Samen is leuker’ voor kinderen die meer tijd en aandacht nodig hebben. Daarnaast houden de buurtsportcoaches in Neder-Betuwe zich ook bezig met senioren, bijvoorbeeld door middel van walking football. Wel is het zo dat de gemeente Buren heel nieuwsgierig is naar hoe breed de buurtsportcoach in Neder-Betuwe wordt ingezet.”

“Met de beide gemeenten werk ik de doelstellingen uit in een uitvoeringsplan, waarmee we de komende jaren in de gemeenten aan het werk gaan. Daarin komen speerpunten, prioriteiten en samenwerkingen als met de GGD en sportverenigingen aan bod. Dat plan draag ik daarna over aan de buurtsportcoaches.”

Kunnen enkele voorbeelden uit het uitvoeringsplan worden gegeven?

De Jongh: “Het is in Buren onze taak om te zorgen dat kinderen zo snel mogelijk leren bewegen. Mensen worden ouder, ze moeten langer blijven werken, dus het is goed als ze daarin een goede start krijgen. Concreet is het doel dat we uit de GGD-monitor

kunnen halen dat jongeren meer bewegen en de motoriek vooruitgaat ten opzichte van de vorige meting.”

Van den Brink: “In Neder-Betuwe richten we ons met name op de kwetsbare inwoners. Dat is heel breed; van mensen met een beperking tot statushouders en mensen die veel thuis zitten. En het wordt steeds breder. (ge)Zin in Fit is een mooi voorbeeld. Gewicht is een lastig onderwerp om aan te snijden. Gelukkig zien we dat mensen die niet sporten, wel komen naar (ge)Zin in Fit.”

“Het sportpark van Dodewaard is een ander voorbeeld. Dat sportpark wordt nu niet optimaal gebruikt. Twee buurtsportcoaches gaan partijen verbinden zodat er meer reuring in de tent komt. We hopen dat andere kwetsbare inwoners daar een plek vinden. Zo is het elke

“Het is elke keer zoeken naar manieren om een groep te bereiken”

– Carin van den Brink

keer zoeken naar manieren om een groep te bereiken.”

De Jongh: “Buren heeft tot en met dit jaar gekozen voor de minimale variant van zestig procent van het toegewezen budget. De fte’s zetten we alleen in op basisscholen. Het is puur prioriteit. We zien de problemen bij de basisscholen, het is voor hen een probleem om goede gymlessen te geven. De buurtsportcoach kan dat gat vullen.”

“Vanaf 2020 verhogen we onze deelname naar honderd procent. Van 2,77 fte nu kunnen we komend jaar 4,64 fte inzetten. Dat zal voor een deel terechtkomen bij bewegen voor ouderen én bij cultuur. Kinderen hebben niet alleen sportieve talenten, maar ook creatieve talenten. We willen bijvoorbeeld meer werken aan cultuureducatie op school. De plannen daarvoor zijn echter nog in ontwikkeling.”

De beide gemeenten delen de buurtsportcoaches. Worden ook programma’s gedeeld?

Maier: “Neder-Betuwe is in 2014 gestart met (ge)Zin in Fit. De gezondheidsproblemen in beide gemeenten zijn echter vrijwel hetzelfde. In plaats van een programma opnieuw te ontwikkelen, is het beter dat over te nemen zodat we niet opnieuw in dezelfde valkuilen stappen. Begin dit jaar is het programma ook in Buren van start gegaan.

Het is wel belangrijk dat je hier de cultuur kent. De verschillende dorpen in Neder-Betuwe en Buren zijn niet met elkaar te vergelijken. Wij zijn hier opgegroeid, dus is het goed dat we dat weten.”

Wat is de kracht van de buurtsportcoach?

Verstegen: “De kracht van de buurtsportcoach is dat hij meerdere rollen heeft. Hij kan echt verbinden.”

Van Bommel: “We hebben korte lijstjes met gemeenten en scholen. We opereren laagdrempelig en zijn heel zichtbaar. Iedereen kan naar ons toestappen of mailen.”

Maier: “De buurtsportcoaches voorzien in een behoefte. Allerlei partijen, in het onderwijs, gezondheid of sport, zijn vooral met hun core-business bezig. Er is geen tijd meer om verbindingen met elkaar te leggen. Buurtsportcoaches kunnen die combinaties wél maken. Ook zijn ze vaak breed opgeleid; niet alleen gymdocent of fitnessinstructeur, maar zitten daar tussen in. Ze kunnen een leuke les bewegingsonderwijs geven, een fitheidstest afnemen. Ze kunnen van alles wat.” De Jongh: “De buurtsportcoach is ook belangrijk vanwege de signalering. Het was al winst dat kinderen meer kennismaken met sport en spel. Daardoor pikten we ook signalen op van overgewicht en pesten. Daar gaan we met andere programma’s weer aan werken.”

Verstegen: “De kracht van onze buurtsportcoaches is ook dat ze hier vandaan komen. Lokaal zijn ze goed verankerd. Ze werken in de verenigingen en hebben kennis van de gemeenten. Dat kun je bouwen aan gezondheidsverbetering.”

Van den Brink: “De waarde van de buurtsportcoach zie je met name bij kinderen. Zij kennen de buurtsportcoach. Ze zien hem bij naschoolse activiteiten, bij de bso. Hij wordt een herkenningspunt en juist daarom doen de kinderen mee.”

Kun je een concreet voorbeeld geven van het goede werk van een buurtsportcoach?

Van Bommel: “Een jongen ging op school vaak door het lint, ook bij de gymlessen. Hij werd niet altijd begrepen. Na contact met zijn ouders hebben we hem laten meedraaien met

mannen niet. We hebben contact gezocht met welzijnsorganisaties, huisartsen en fysiotherapeuten, die ook veel senioren zien. We hebben al die senioren bij elkaar genomen en daarmee voetbalverenigingen benaderd om walking football uit te rollen. We hebben informatieavonden georganiseerd. Toen senioren gemotiveerd waren te komen, zijn we de trainingen gestart.”

“Wij hadden dus een groep, maar de vereniging had nog geen trainer. Daarom boden de buurtsportcoaches de eerste tijd de trainingen aan, daarna moet dat geborgd zijn binnen de verenigingen. Nu biedt tachtig procent van de verenigingen hier walking football aan, en ruim de helft daarvan heeft een eigen trainer.”

Hoe ervaren sportverenigingen deze hulp?

Van den Brink: “Dat wordt als gemakkelijk ervaren. Het is echter niet de bedoeling dat een buurtsportcoach telkens een clinic gaat geven. De vraag is dus hoe de vereniging daarmee omgaat. Dat zijn soms gevoelige gesprekken. De verenigingsleden zijn vaak mensen met het hart op de tong en veelal gericht op de eigen vereniging. Ons gaat het om de gemeente. Scholen moeten ook ondersteund worden, maar ook daar kunnen we niet telkens gymlessen blijven geven.”

Maier: “We moeten ons bewegen tussen verschillende doelen. Het hoofddoel is mensen laten bewegen, het subdoel is verenigingen versterken.”

Van den Brink: “We hebben de verenigingen nodig en willen deze dus ook behouden. Elke keer is het zoeken naar hoever je meegaat

het project ‘Samen is Leuker’. Die structuur hebben we teruggebracht naar de gewone lessen, zodat hij daar beter kan meedraaien. Als er iets is, kan hij bij mij langs. Ik ken hem.” Maier: “Er zijn meer voorbeelden. Voor een jongen van twintig jaar die op jonge leeftijd hersenletsel heeft opgelopen, was geen goed aanbod. Voor ‘Samen is Leuker’ was hij eigenlijk te oud, dus hebben we hem daar trainer gemaakt. Hij is helemaal opgebloeid. Een ander meisje ging met de taxi naar speciaal onderwijs en had amper contact met andere jongeren in de gemeente. Haar ouders plaasten een oproep of meer kinderen dit probleem hadden. Voor twaalf kinderen hebben we toen iets laagdrempeligs kunnen starten. Dat zijn de momenten waarop je echt iets kan betekenen.”

Van Bommel: “Omdat we veel op scholen komen, zie je de kinderen daar en bij de na-

schoolse activiteiten. Hun plezier in bewegen is een stuk groter geworden, mede door de inzet van ons, de buurtsportcoaches. Kinderen uit verschillende groepen – uit reformatische hoek, uit gezinnen die het wat minder hebben of kinderen van statushouders – spreken daardoor ook onderling af.”

De buurtsportcoaches zoeken ook nadrukkelijk de samenwerking met sportverenigingen. Hoe gaat dat in zijn werk?

Maier: “We hebben op dit gebied veel geïnvesteerd in de uitrol van walking football. De voetbalverenigingen in beide gemeenten zijn vrij sterke organisaties, maar kampen wel met terugloop. Tegelijk zagen we dat bij een kwetsbare groep inwoners, de senioren, voor vrouwen nog wel aanbod was, maar voor

“In stedelijke gebieden heb je snel activiteiten georganiseerd, hier is dat echt moeilijker”

– Doke Verstegen

Juliën van der Slikke.

Doke Verstegen.

met de vereniging. Als een vereniging graag wil helpen, maar het lukt nu even niet, ben je iets schappelijker dan wanneer je merkt dat een vereniging wel makkelijk belooft maar weinig doet. Het is elke keer zoeken en kijken naar wat past.”

Bijzonder aan de situatie in Buren en Neder-Betuwe is dat de buurtsportcoaches in dienst zijn van Healthclub Juliën, een commercieel bedrijf. Hoe is dat ontstaan?

Van der Slikke: “We deden altijd al veel op het gebied van gezondheid en preventie. We zijn ooit begonnen met schooljudo en raakten steeds meer betrokken bij gemeentebeleid. Nu zijn we intern betrokken bij buurtsportcoaches uit beide gemeenten.”

Maier: “Ik ben in 2014 begonnen bij Healthclub Juliën, toen als combinatiefunctionaris. Dat is klein gestart, maar in een periode van vijf jaar uitgegroeid tot een groot deel van Rivieren-

land. Jongens en meisjes uit de buurt die een sportopleiding volgen, vragen allemaal: ‘Kunnen we hier stage lopen?’ Zo zijn alle buurtsportcoaches hier begonnen. We hebben een goede relatie met de sportopleidingen opgebouwd, waardoor we bepaalde studenten kunnen krijgen. Nu zijn er zeven flexibele buurtsportcoaches die ieder verschillende sterke punten hebben. We zorgen dat we van alles wat te bieden hebben.”

Van der Slikke: “De buurtsportcoach is vanuit de healthclub gecreëerd, ik beschouw ze als medewerkers van de club. Sommigen zijn compleet in loondienst, anderen werken op zzp-basis.”

“Zoals we bedrijven preventie aanbieden, zo zijn de buurtsportcoaches op dit gebied ook een manier om midden in de maatschappij te staan. Dat doen we ook door samenwerking met verenigingen en goede doelen. Zo bouwen we een naam op in de regio. Overal waar iets op het gebied van gezondheid ter sprake komt, moet Juliën bovenkomen.”

“De kracht van de buurtsportcoach is dat hij meerdere rollen heeft”

– Doke Verstegen

Hoe kijken andere partijen naar de samenwerking? Het is makkelijk om als buurtsportcoach deelnemers eerst naar de healthclub te verwijzen.

Van der Slikke: “In het begin, op het moment dat Juliën ter sprake kwam, zagen ze ons vooral als commerciële partij. Nu ze ons in praktijk zien, is dat gevoel weg. De buurtsportcoach is neutraal, hij moet de beste oplossing kiezen. Hij blijft een bemiddelaar die de deelnemers op de goede weg kan zetten, naar een vereniging of een sportcentrum. De reformatorische mensen komen hier bijvoorbeeld niet vanwege de muziek.”

Van den Brink: “Bij de start kregen we van de sportverenigingen wel wat weerstand, want hoe onafhankelijk zijn de buurtsportcoaches? Dat hoor je nu niet meer, misschien omdat ze nu zien dat er veel verschillende doelgroepen zijn.”

Van der Slikke: “Op het moment dat de samenwerking alleen een verkoopverhaal is om

naar Juliën te gaan, snap ik de kritiek. Maar wij staan midden in de maatschappij. Wij werken ook met alle sportverenigingen. Verenigingen moeten ook het hoofd boven water kunnen houden, dus daar helpen we ze bij.”

Verstegen: “Het is daarnaast ook winst dat Healthclub Juliën een lokale partij is die blijft. Doordat juist een lokaal bedrijf de buurtsportcoach aanbiedt, versterken die elkaar. Stel dat een sportfederatie de buurtsportcoaches aanneemt, die zijn dan in de hele regio actief. Deze club staat bijna op de grens van beide gemeenten. Juliën heeft ruim twintig jaar in Buren en ruim twintig jaar in Neder-Betuwe gewoond. Die kennis en kracht heb je nodig. In stedelijke gebieden heb je snel activiteiten georganiseerd, want daar zitten partijen dicht op elkaar. Dat is hier echt moeilijker.”

Van der Slikke: “Nu is er vooral een fijne samenwerking. Wij participeren overal in. Tijdens de vitaliteitsdagen zijn we een van de partijen die de gemeente bijstaat. Met de gemeente kijken we ook hoe inwoners kunnen stoppen met roken; met vijf wandelingen tij-

dens Stoptober spelen we daar met de buurtsportcoaches een actieve rol in. Dat gaat in samenwerking, je kan niet zeggen: het is van de gemeente of van ons. Iedereen is daarin actief.”

Moeten de buurtsportcoaches blijven?

Van den Brink: “Sport ligt in onze omgeving heel gevoelig. In het begin had de buurtsportcoach niet echt waarde, dat duurde wat langer. Sinds een studente in een onderzoek opsomde wat bereikt is, merken we de verschillen.”

Van der Slikke: “Op de manier waarop het nu gaat, plaatselijk met veel lokale helden, zeker. Ik vind de buurtsportcoach een ijzersterk iets. Daarbij moet je ook een beetje geluk hebben dat het klikt, maar dat is op dit moment zeker het geval.”

Van den Brink: “Ze mogen niet meer weg. We hebben nog vier jaar te gaan. Wat mij betreft blijft het daarna zo.” ■

n Huizen is de buurtsportcoach klaar voor de volgende stap

Nu de buurtsportcoaches bijna vier jaar actief zijn in Huizen, is iedereen positief. Meer mensen in Huizen sporten en sportverenigingen weten daardoor ook meer leden te trekken. Het zou mooi zijn als de buurtsportcoach de kans krijgt om in de komende periode ook de sportverenigingen zélf te versterken. “Ik denk dat Huizen klaar is om ook die stap te zetten.” MARK VAN DER HEUDEN

“We zien onze rol in sportstimulering van doelgroepen die wat verder van de sport afstaan”

– Lizzy Merckx

Het is druk in de Huizense gymzaal. Buiten regent het en is het fris, maar binnen loopt de temperatuur – en de spanning – op. Daar lopen en zitten zo'n tachtig kinderen met hun ouders in een zaal nauwelijks groter dan een basketbalveld, wachtend tot zij op een van de kleine twintig knikkerbanen aan hun wedstrijd mogen beginnen.

Op deze woensdagmiddag 12 juni strijden de kinderen om wie de koning van het schoolplein wordt en zich een jaar lang de beste knikkeraar van Huizen mag noemen. En om wie mee mag spelen om de nationale titel later die maand in Ouwehands Dierenpark in Rhenen. Uiteindelijk zal Mats de gelukkige zijn.

Het is ook weer zo'n dag waarop de buurtsportcoaches zich met een van hun activiteiten laten zien in Huizen. Van buitenspelen komt buiten sporten, dat is het idee achter dit Nederlands kampioenschap. "Knikkeren is laagdrempelig, een manier om kinderen in beweging te krijgen", zegt Rubin Vos, buurtsportcoach in Huizen. "Door knikkeren te promoten, komen kinderen achter hun tablet vandaan, gaan ze de deur uit en komen met anderen in contact. Het is een voorbeeld van een succesvol buurtsportcoachprogramma."

Buurtsportcoach voor breedtesport

De buurtsportcoach werd een kleine vier jaar geleden geïntroduceerd in Huizen. "De buurtsportcoach moet mensen in beweging brengen", zegt Lizzy Mercx, sportbeleidsmedewerker in de gemeente aan het Gooimeer. "Hij of zij richt zich op specifieke doelgroepen: uiteraard de jeugd, vooral die met bewegingsachterstand, mindervaliden, ouderen en nieuwkomers."

Het kader voor de buurtsportcoaches ligt in de sportnota die de gemeente Huizen heeft vastgesteld. Mercx: "We richten ons op de breedtesport. We zien onze rol in sportstimulering van doelgroepen die wat verder van de sport afstaan en om bewegingsachterstanden bij de jeugd te verminderen."

Als gevolg daarvan lopen er nu 22 buurtsportcoaches, samen goed voor bijna 9 fte, rond in het stadje met ruim 41.000 inwoners. "We werken samen met zo veel mogelijk lokale partijen, die via de buurtsportcoach iets doen wat ze eerder nog niet deden: verbinderen", vertelt Anita Campbell, secretaris bij het platform.

Vanaf het begin was Sport Platform Huizen enthousiast over de mogelijkheden die een buurtsportcoach bood. "Vier jaar geleden

kwam Rubin Vos aan boord. Hij heeft een sportachtergrond en is een extra kracht bij het verbinden van verenigingen. Zijn opdracht was mede om de Nationale Sportweek in Huizen op te zetten. Verder ondersteunt hij de najaarsbijeenkomsten van Sport Platform Huizen en neemt hij, samen met het bestuur, deel aan de jaarlijkse gespreksronde met verenigingen."

"De knikkerdag is een voorbeeld van een succesvol buurtsportcoachprogramma"

– Rubin Vos

ding zoeken", zegt Mercx. "Het mooie is dat zo een heel nieuw netwerk is ontstaan."

Sport Platform Huizen

Sport Platform Huizen is een van de partijen die, met medefinanciering van gemeente en rijk, een buurtsportcoach heeft aangesteld. "Sport Platform Huizen is ontstaan vanuit de sportverenigingen. Wanneer de gemeente met de verenigingen aan tafel wil, is er nu één gesprekspartner in plaats van dertig. Ook bespreken we onderling zaken als accommodaties, vrijwilligersbeleid en versterken we elkaar door kennis en vrijwilligers te

kwam Rubin Vos aan boord. Hij heeft een sportachtergrond en is een extra kracht bij het verbinden van verenigingen. Zijn opdracht was mede om de Nationale Sportweek in Huizen op te zetten. Verder ondersteunt hij de najaarsbijeenkomsten van Sport Platform Huizen en neemt hij, samen met het bestuur, deel aan de jaarlijkse gespreksronde met verenigingen."

Vos en de andere buurtsportcoaches moeten er vooral voor zorgen dat de verschillende doelgroepen meer gaan bewegen. Ouderen bijvoorbeeld: "We willen sportverenigingen

“Ik vind het leuk om de sport te promoten en de positieve kanten ervan te delen met anderen”

–Mustapha Jaffaoui

aan. Het maakt niet uit welk niveau je hebt, je kunt altijd meedraaien.”

Met de buurtsportcoaches organiseert Jaffaoui clinics bij basisscholen en middelbare scholen. “Gedurende vier weken komen de leerlingen hier elke dinsdag naartoe en leer ik ze basistechnieken. Ik hou er elke keer nieuwe leden voor de club aan over. Alleen bij het speciaal onderwijs geven we clinics op de eigen locatie.”

Jaffaoui is met zijn vereniging ook altijd aanwezig bij de September Sportmaand en andere activiteiten die door de buurtsportcoach worden georganiseerd. “Voor alle festivals en evenementen hier weten ze me te vinden”, vertelt hij. “Ik doe het niet alleen om leden binnen te halen. Ik vind het leuk om de sport te promoten en de positieve kanten ervan te delen met anderen.”

Atletiekvereniging Zuidwal

Ook atletiekvereniging Zuidwal werkt intensief samen met buurtsportcoaches. Samen met hen organiseert de vereniging clinics bij scholen in Huizen. Ook rondom een evenement als de Koningsspelen is er veel contact. “Soms draagt de buurtsportcoach ook nieuwe leden aan. Een meisje met een beperking dat meer wilde bewegen is zo bij ons komen sporten”, zegt trainer Cees Leefflang.

Het is geen kwestie van: de vereniging vraagt, de buurtsportcoach draait. Leefflang: “Stel, ik wil mensen uitnodigen voor een open training. Dan maak ik daarvoor een plan: aankleding, flyers, wat wil ik laten zien, trainers.

ertoe brengen om zich buiten de reguliere sporters ook open te stellen voor andere doelgroepen”, zegt Campbell. “Ouderen zijn een snelgroeiende doelgroep, maar veel verenigingen hebben nog niet de faciliteiten en expertise om ze te bedienen. De buurtsportcoach heeft die kennis wel en kan verenigingen daarmee ondersteunen.”

Ze vertelt over ‘FitStars’, een project uit de koker van Sport Platform Huizen om senioren opnieuw aan het bewegen te krijgen. Het platform werkt daarbij samen met een tiental verenigingen en sportaanbieders in onder meer voetbal, tennis, fitness, bridge en wandelen. “Veel senioren zijn na een kennismakingsperiode van zes tot twaalf weken lid geworden van een sportvereniging of -aanbieder. Dat opent ook in sociaal opzicht nieuwe horizons. Ouderen komen in beweging en worden uit hun sociaal isolement gehaald. En worden soms zelf vrijwilliger.”

Fight Club Huizen

De werkzaamheden van de Huizense buurtsportcoaches zijn heel divers. Zo organiseerde Vos begin september op het surfstrand van Huizen een beachvolleytoernooi, waaraan ook statushouders uit Eritrea deelnamen.

“Volleybal is heel populair in Eritrea, maar het is heel lastig om de statushouders naar een vereniging te krijgen. Met het beachvolleybaltoernooi wilden we ze in beweging krijgen, ze met Nederlanders laten volleyballen en zo laten integreren.”

“Buurtsportcoaches lopen ook op schoolpleinen rond”, vervolgt Vos. “We betrekken de kinderen op een leuke manier, bijvoorbeeld met diabolosets. Zo bouwen we wat op. Kinderen vinden het leuk om in contact te zijn met de buurtsportcoach. We bieden pausportsport aan en zijn op vaste momenten in de wijken aanwezig met andere sportactiviteiten voor de jeugd.”

Uiteraard werken de buurtsportcoaches veel samen met sportverenigingen, bijvoorbeeld met Fight Club Huizen, de vereniging die Mustapha Jaffaoui eigenhandig heeft opgebouwd. Jaffaoui werkt al jaren als jeugdhulpverlener en wilde jongeren een steuntje in de rug geven door met ze te kickboksen. Inmiddels omvat zijn Fight Club een zeer gemengde groep van 170 leden. “We bieden onder meer reguliere sportschoolpakketten, circuittraining en voor de allerkleinsten Kick&Fun. Vooral de conditietrainingen slaan

Daarna ga ik brainstormen met de buurtsportcoach. Hoe kunnen we dit uitwerken, hoe kunnen we daar bekendheid aan geven? Samen zoeken we naar antwoorden.”

Hij neemt een evenement voor WAO-jongeren in 2018 als voorbeeld. Niet echt een bijzondere doelgroep voor Leeftang, die bij Zuidwal al veertien jaar trainer is van een groep atleten met een lichamelijke beperking. “Arbeidsongeschikte jongeren hebben ook vaak een beperking. Hoe krijg je zo’n groep aan het sporten? Met UWV Hilversum en buurtsportcoaches hebben we een evenement georganiseerd, daarbij was ook een paralympisch sporter aanwezig, om te

laten zien wat mogelijk was. Zo hebben we het hele jaar door activiteiten met uiteenlopende groepen.”

Korfbalvereniging Huizen

Ook Korfbalvereniging Huizen geeft samen met buurtsportcoaches regelmatig clinics op scholen. “In mijn ogen biedt de buurtsportcoach mogelijkheden die je verder zelf moet invullen”, zegt voorzitter Theo Vijfhuizen. “Jongeren op deze manier kennis laten

maken met korfbal levert ons meer nieuwe leden op dan een open dag.”

Ook boort de buurtsportcoach nieuwe kanalen aan. “Het hele jaar door, ook tijdens vakanties, zijn ze bezig om sport op de kaart te krijgen”, vertelt hij. “Het creëren van nieuwe mogelijkheden ligt voor zeventig tot tachtig procent bij de buurtsportcoach, vervolgens is het aan de betrokken verenigingen om hun voorwerk om te zetten in ledenwinst.”

Toch bestond er bij de introductie van de buurtsportcoach in Huizen de nodige scep-

op scholen en vertellen daar over het sportaanbod in Huizen”, zegt trainer Leeftang. “Ook voor de wat moeilijk bereikbare doelgroep doen ze moeite.”

“Voor de gemeente Huizen maken de buurtsportcoaches in alles het verschil”, stelt Jaffaoui. “Ze organiseren veel activiteiten samen met sportverenigingen of bijvoorbeeld dansscholen. Ze zetten zich in om de jongeren in beweging te krijgen. Ook jongeren die geen groot budget hebben, kunnen aan veel activiteiten meedoen.”

“We willen sportverenigingen ertoe brengen om zich open te stellen voor andere doelgroepen”

– Anita Campbell

sis bij verschillende verenigingen, vertelt Vijfhuizen. “Ik maakte destijds deel uit van het bestuur van Sport Platform Huizen. Er bestond toen de huiver dat er ook kosten voor verenigingen aan verbonden waren. Ook dachten verenigingen dat wanneer de buurtsportcoach mensen in beweging zou krijgen, dit mogelijk een concurrent zou blijken voor verenigingen.”

Ook Anita Campbell, secretaris bij het platform, herinnert zich dat verenigingen zich eerst achter de oren krabden. “In het begin gold onbekend maakt onbemind. Verenigingen wisten nog niet goed hoe met de buurtsportcoach om te gaan. Zelfs nu is het nog niet goed geland bij alle verenigingen. Dan hoor je: ‘We hebben dat niet nodig, er is geen tijd voor.’ Dat is een volgende slag die we willen maken: de buurtsportcoach nog meer bij de verenigingen betrekken.”

Hechting en samenhang

De verenigingen die al goed samenwerken met de buurtsportcoach zijn louter positief. “De buurtsportcoaches zijn verbinders. Zij kennen de verenigingen goed, zijn aanwezig

De vraag of de buurtsportcoach er in direct zin toe bijdraagt dat meer jongeren de weg naar de vereniging weten te vinden, is lastig te beantwoorden. Bij Fight Club Huizen ziet Jaffaoui na elke clinic wel nieuwe jongeren aansluiten; hetzelfde gebeurt bij atletiekvereniging Zuidwal, aldus Leeftang. Vijfhuizen is terughoudender. “Ik kan het niet kwantificeren. Negen van de tien keer wordt iemand niet direct lid na een activiteit. En als-ie zich later aanmeldt, komt dat dan door de activiteit? Wel is het zo dat sinds scholieren via de clinics van de buurtsportcoach kunnen kennismaken met korfbal, de ledenaanwas uit die groep toeneemt.”

Ook bij de gemeente en buurtsportcoaches overheerst tevredenheid over hetgeen na bijna vier jaar is bereikt. “Ik merk dat bij de jeugd in het primair onderwijs bewegen en sporten is toegenomen – al is het lastig meetbaar”, zegt sportbeleidsmedewerker Lizzy Mercx. “In het middelbaar onderwijs is het afhaakpercentage lager geworden. Leerlingen die eerder stopten met een sport, bijvoorbeeld omdat ze een baantje hebben gekregen op die dag, switchen nu van sport.”

Mercx meet het succes van de buurtsportcoach ook af aan de samenwerking die is ontstaan tussen sportverenigingen en andere instellingen in Huizen. “De buurtsportcoach betekent veel voor sportverenigingen, maar ook voor zorginstellingen en alle andere organisaties die met mensen werken. Men vindt elkaar makkelijker, schakelt elkaar eerder in, maakt gebruik van elkaars kennis. Daardoor is er meer hechting en samenhang ontstaan. Dat zie je in de activiteiten terug.”

Verenigingen versterken

Meer mensen uit Huizen bewegen, verenigingen zien door de inzet van de buurtsportcoach het ledenaantal stijgen. Alles goed dus? Ja, met de kanttekening dat de verenigingen door het werk van de buurtsportcoach niet direct meer divers of sterker worden. Maar dat is ook nooit de inzet van de buurtsportcoach geweest, protesteert buurtsportcoach Rubin Vos. “De buurtsportcoach is er niet om verenigingen in leden te laten groeien. Het is allereerst een initiatief om mensen die niet sporten aan het bewegen te krijgen. Mijn rol is verbindingen leggen, met scholen, met bso’s, met ouderen. Daar zijn de verenigingen ook bij gebaat. We creëren kansen voor verenigingen.”

Vos ziet echter wel degelijk mogelijkheden om via de buurtsportcoach ook de verenigin-

gen zelf te versterken. “Op meerdere sportverenigingen in Nederland zijn al verenigingsondersteuners actief die het bestuur helpen en richting geven. Ik ben ervan overtuigd dat

komt vooral omdat ze afhaken op de verplichte cofinanciering. Daar zou eerst op landelijk niveau een oplossing voor uitgewerkt moeten worden.”

“De buurtsportcoach biedt mogelijkheden die je verder zelf moet invullen”

– Theo Vijfhuizen

de buurtsportcoach dezelfde bijdrage kan leveren en zo verenigingen sterker kan maken. Bij verenigingen zijn vooral vrijwilligers actief, die doen dat er maar bij. De buurtsportcoach heeft wel de tijd om de diepte in te gaan.”

Nationaal Sportakkoord

Na vier jaar ervaring met buurtsportcoaches is de tijd er ook rijp voor, verwacht Vos. “Steeds meer buurtsportcoaches stappen af van hun sportactiviteiten en treden vooral op als verbinder. Ik denk dat Huizen klaar is om ook die stap te zetten.”

Wel zou een buurtsportcoach dan deels in dienst bij een sportvereniging moeten kunnen komen. Mercx betwijfelt of verenigingen dat al aandurven. “Onvoldoende verenigingen sluiten vooralsnog aan op deze regeling en dat

Ook Anita Campbell van Sport Platform Huizen hoopt dat verenigingen snel de financiële ruimte zal worden geboden om buurtsportcoaches aan zich te verbinden. “Uiteindelijk heeft alles met geld te maken. Daarom ben ik zo blij met het Nationaal Sportakkoord, dat bedoeld is om de sport te versterken en de verenigingen te ondersteunen. Door dit akkoord komt er extra geld vrij om in te zetten.” ■

Choku Gym zorgt voor levenslange verbondenheid in Zaandam

Het belang van sport in een probleemwijk

Sinds een aantal jaren is het steeds vanzelfsprekender dat sport als middel wordt ingezet om mensen in de samenleving te helpen hun leven (weer) op de rit te krijgen. Maar helemaal nieuw is dat natuurlijk niet. Je zou bijna vergeten dat er ook plekken zijn waar sport en maatschappelijke betrokkenheid al jarenlang hand in hand gaan. Choku Gym in Zaandam is daar een prachtig voorbeeld van.

LEON JANSSEN LOK

De Zaanse wijk Poelenburg komt over het algemeen niet bijster positief in het nieuws. Sterker nog: Poelenburg wordt officieel bestempeld als achterstands- of probleemwijk. In 2016 haalde de wijk zelfs het landelijke nieuws met de 'treitervloggers' die het dagelijkse leven van jongeren in de wijk filmde. Het uit groenige golfplaten opgebouwde vrijstaande pand van Choku Gym is een oase van respect en discipline in de wijk. "Voor veel bewoners is Choku Gym een tweede thuis en iedereen

die hier vanaf zijn jeugd komt, blijft voor altijd verbonden en wil later heel graag iets terug doen voor de maatschappij", vertelt een trotse Suheyla Albayrak, penningmeester van het bestuur van Choku Gym.

Levendige sfeer

Albayrak is in het dagelijks leven werkzaam als juriste voor de gemeente Amsterdam en is al meer dan twintig jaar - sinds haar jongste jeugd - verbonden aan Choku Gym. Tijdens het gesprek, dat plaatsvindt op een

“Als mensen om je geven, maakt het dat je iets wilt terugdoen”

– Suheyla Albayrak

gewone doordeweekse avond aan het einde van de zomervakantie, is het een levendige boel in de sportschool. De ontmoetingsruimte kenmerkt zich door honderden bекers en bokalen die uitgesteld zijn op schappen en in prijzenkasten. Aan de muren prijken posters en krantenknipsels, soms uit lang vervlogen tijden, en een paar tafeltjes en stoeltjes bieden eenieder de gelegenheid even met elkaar bij te praten. Vanuit de boksräume klinken wilde kreten door en het is een komen en gaan van mensen van diverse pluimage.

“Financiële steun is meer dan welkom, want als de vrijwilligers uitvallen, heeft Choku Gym een probleem”

– Ivan Nikolov

Een Turks gezin dat hun zontje komt aanmelden, een man met overgewicht in een shirt kletsnat van het zweet, een vrouw in Afrikaanse klederdracht, een oer-Hollandse moeder met haar tienerdochter en een man die om wat voor een reden dan ook met een vogeltje op zijn schouder loopt. Iedereen groet elkaar vriendelijk en dat is kenmerkend voor de sfeer hier, geeft Albayrak aan. “Mensen voelen zich hier thuis en op hun gemak. Dat is de belangrijkste reden van ons succes.”

Topsport én maatschappelijke betrokkenheid

Ze vertelt over de oorsprong van Choku Gym dat in november veertig jaar bestaat en waar je terecht kunt voor karate, boksen, capoeira, zelfverdediging en fitness. Destijds is het opgericht door Ivan Nikolov die als klein jongetje in 1954 met zijn ouders in Nederland belandde. Nikolov is hét gezicht

van Choku Gym en geeft op alle zes de dagen dat de school geopend is, les. “Ik denk dat hij er in al die jaren maar drie of vier keer niet is geweest”, zegt Albayrak met bewondering. “Vroeger was dit een kleuterschool en nu huren wij het dus van de gemeente Zaanstad. We zijn een qua omvang misschien kleine, maar qua behaalde prijzen grote club geworden.” De vele bekeringen (“je ziet hier ongeveer een tiende deel van al onze behaalde prijzen”) zijn wat dat betreft illustratief. In de loop der jaren maakten vele karateka’s van Choku deel uit van de Nederlandse selectie. Maar behalve op topsportgebied is Choku Gym vooral ook groot in zijn maatschappelijke betrokkenheid.

Recht op het doel af

“Langzamerhand kreeg Ivan steeds meer hulp van anderen, omdat die zagen dat hij echt alles zelf probeerde te regelen. De last die op zijn schouders rustte, werd wel heel erg groot.” En dus kwam er ondersteuning: voor het papierwerk, voor de coördinatie van de wedstrijden en (later) voor de bouw van een website en het gebruik van sociale media. Een moeder (echtgenote van een bestuurslid en nog altijd een van de drijvende krachten) kwam met het idee om kinderen bijles te gaan geven. Als ze dan toch zat te wachten als haar dochter aan het trainen was... “Dat was het moment waarop de sociaal-maatschappelijke kant van Choku Gym echt vorm begon te krijgen. We hadden en hebben veel universitair geschoolden en die hebben zich ingezet voor de mensen hier. Dat paste heel erg goed bij Ivan, want hij wil

er op alle vlakken voor zijn leerlingen zijn. Hij belde rond voor mensen die een stageplek nodig hadden, voor woningen, voor banen. Dat maatschappelijke zat echt in hem.” Vandaag de dag is dat nog steeds de dagelijkse praktijk. Choku is Japans voor ‘recht op het doel af’ en er zijn volgens Albayrak maar weinigen op wie dat meer van toepassing is dan op Nikolov. “Als er iets geregeld moet worden, doet Ivan dat het liefst onmiddellijk; hij wil van geen uitstel weten.”

Structuur en discipline

Albayrak kan uit eigen ervaring vertellen wat de meerwaarde is van Choku Gym voor kinderen en jongeren die in een lastig parket zitten. “Ik bracht hier in mijn jeugd heel veel tijd door. Ik kom zelf uit Poelenburg, ben hier geboren en heb veel vriendinnen gehad die hun opleiding niet hebben afgemaakt, die niet hebben gestudeerd. Zij waren veel op straat, dat is in Poelenburg nu eenmaal best aantrekkelijk. Ik was elke dag hier, ik had een doel, een wedstrijd, ik moest trainen en leefde daardoor heel gedisciplineerd. Je komt thuis, je moet je huiswerk maken, eten, trainen en dan slapen. Je went aan die structuur. Ivan heeft mij geleerd dat je altijd nóg iets meer kunt op het moment dat je zelf denkt dat dat niet meer kan.” Bepalend was ook het moment dat ze als tiener vanwege haar brutale houding werd weggestuurd. Met twee ouders in de bijstand leken haar kansen op sportbeoefening verkeken, maar Nikolov zocht haar na een paar dagen op om de ruzie uit te praten. “Vanaf toen realiseerde ik me dat ik hier thuishoorde. En als mensen

om je geven, maakt dat je iets wilt terugdoen. Toen Ivan me een tijd geleden vroeg om de burgemeester te woord te staan omdat ik een makkelijke prater ben, hoefde ik niet te twijfelen. En dat is ook de reden dat ik in het bestuur zit.”

Belang van integratie

Het verhaal van Albayrak is illustratief voor zovelen die hun jeugd doorbrachten bij Choku Gym. Het is opvallend hoe velen zijn opgegroeid tot jongeren met een havo- of vwo-diploma of carrières kregen als arts, advocaat, directeur, pedagoog of fysiotherapeut. Ze benadrukt het belang van een goede integratie: “Ik was lichamelijk gezond, kon me goed concentreren en zat op een islamitische school. In zo’n omgeving maak je nauwelijks contact met de Nederlandse bevolking. De integratie verloopt dan niet goed. Hier bij Choku Gym maak je allerlei culturen mee. Je leert hoe je moet omgaan met andere

normen en waarden, hoe je je daaraan kunt aanpassen. Het heeft ervoor gezorgd dat ik ook maatschappelijk verder ben gekomen. Zonder de mensen die ik hier ontmoet, zou ik heel erg in mijn eigen kring zijn gebleven. Als ik op een Turkse bruiloft ben, zie ik vaak geen enkele andere bevolkingsgroep, geen Nederlanders, geen Surinamers. Als je op je 25ste of je dertigste geen Nederlandse vrienden hebt, ga je daar last van krijgen, want je leeft je leven uiteindelijk niet alleen in je eigen kring. Discipline, doorzettingsvermogen, omgang met mensen, respect, vertrouwen – dat heeft ervoor gezorgd dat ik sta waar ik sta.”

Veelzijdig aanbod

Karate vormt dus de hoofdmoot van het aanbod van Choku Gym, maar dat is lang niet alles. Albayrak somt op: “We doen aan veel projecten van de gemeente mee: Ivan heeft bijvoorbeeld korte lessenreeksen gegeven

“Omdat we hier altijd zijn en alles zien, kunnen we goed inspelen op de behoefte van mensen”

– Suheyta Albayrak

“Op een club leer je hoe je moet omgaan met andere normen en waarden”

– Suheyta Albayrak

aan meer dan dertig groepen van verschillende basisscholen, we helpen met voetbaltoernooien en schoolsportdagen en we geven sinds kort bootcamplessen in het door de gemeente aangelegde bootcampcours in het Vijfhoekpark hier om de hoek. We zijn kortgeleden gestart met gratis kickbokslessen voor kinderen en geven kickboks-, yoga- en mindfulnesslessen aan vrouwen die niet gemengd willen trainen. We gaan met de leerlingen naar de diertuin en hebben elk jaar een grote barbecue waarbij ook alle buurtbewoners van harte welkom zijn. Zo kunnen we uitleggen waar we voor staan en wat we doen. Binnenkort starten we bovendien met EHBO-lessen. Een arts die hier al meer dan vijftien jaar traint, heeft zich daarvoor beschikbaar gesteld. In beginsel is dat voor de ouders van leerlingen, maar we willen het ook aanbieden aan de mensen in de wijk.” Daarnaast begeleidt Choku Gym vrijwilligers die een traject vanuit het UWV volgen. Zo zijn onlangs twee mensen begonnen die voor de Facebookpagina en het Instagramaccount het nieuws in de gaten houden. Bovendien wordt er in oktober jaarlijks een banenmarkt georganiseerd. “En we schakelen mensen uit ons eigen netwerk in”, besluit Albayrak. “Een leerling van ons heeft bijvoorbeeld een groot beveiligingsbedrijf. Hij neemt schoolverlaters of hangjongeren aan, biedt ze een opleidingstraject aan waarna ze aan de slag kunnen in de beveiliging.”

“Mensen voelen zich hier thuis en op hun gemak. Dat is de belangrijkste reden van ons succes”

– Suheyla Albayrak

Zonder buurtsportcoaches

Een veelzijdig aanbod dus, waarbij samenwerking met andere instanties onontbeerlijk is. De gemeente werd al genoemd, en dat omvat ook het welzijns- en straathoekwerk, de politie, het wijkteam en sportservice Zaansstad. Albayrak haalt als voorbeeld het project aan dat momenteel wordt opgezet in samenwerking met het jongerenwerk om veertien langdurig werkloze jongeren te begeleiden naar sport en werk. Ze krijgen een coach, mindfulnesslessen, sollicitatielessen... alles wat erbij hoort.

Bijzonder dat dat allemaal lukt zonder buurtsportcoaches? “Nee hoor”, vindt Albayrak. “Wij voorzien daar nu eenmaal zelf in. En nogmaals: dat komt omdat mensen zich hier van jongs af aan thuis voelen en daardoor later in hun leven iets willen terugdoen voor de wijk waarin ze zijn opgegroeid.” Ook de combinatie topsport en maatschappelijke inzet, toch geen alledaagse, levert volgens Albayrak geen problemen op. “Je geeft hier zelf aan wat je kan en wil. Topsport kan, maar wie zich meer wil concentreren op gezondheid, op persoonlijke ontwikkeling of op school, kiest daar voor. Zie het Turkse gezin van zojuist: laat dat jongetje lekker meedoen, na een maand kijken we wel hoe het verder met hem gaat. Omdat we hier altijd zijn en alles zien, kunnen we goed inspelen op de behoefte van mensen.”

Jubileum

In november bestaat Choku Gym veertig jaar en dat moet gevierd worden. Albayrak: “We zijn er nog niet helemaal uit, maar het liefst willen we een symposium organiseren en een boek laten samenstellen. We hebben zoveel mooie verhalen.” Verhalen die al meer

dan eens zijn opgepikt door politici. De burgemeester komt regelmatig langs en de secretaris-generaal van het Ministerie van VWS én diverse ministers in het verleden vereerden de sportschool met een bezoek. De Zaanse Uitdaging, een bedrijsennetwerk voor maatschappelijk betrokken ondernemers, voelt zich betrokken bij Choku Gym en er is op z'n tijd landelijke waardering (zoals toen het NRC eind 2017 Choku Gym de 'Parel van Poelenburg' noemde). Bondscoaches uit Turkije en Frankrijk waren onlangs op bezoek om hun visie op de sport en Choku Gym te geven. En dan werd Nikolov ook nog geridderd voor zijn werk in Poelenburg.

Waardering

Waardering genoeg dus. Toch wringt het soms dat Choku Gym zoveel zelf moet doen, al wordt dat ook als een kracht gezien. Albayrak: “We draaien niet op contributie. Als je niet kan betalen, ben je ook welkom. We hebben geen kantine, schenken geen alcohol, we doen alles op eigen kracht. Wel worden we gesteund door allerlei kleine grote projecten en fondsen. Wij geloven dat als je iets goeds doet, je er ook iets goeds voor terugkrijgt.” Trainer Alex die even bij het gesprek aan-

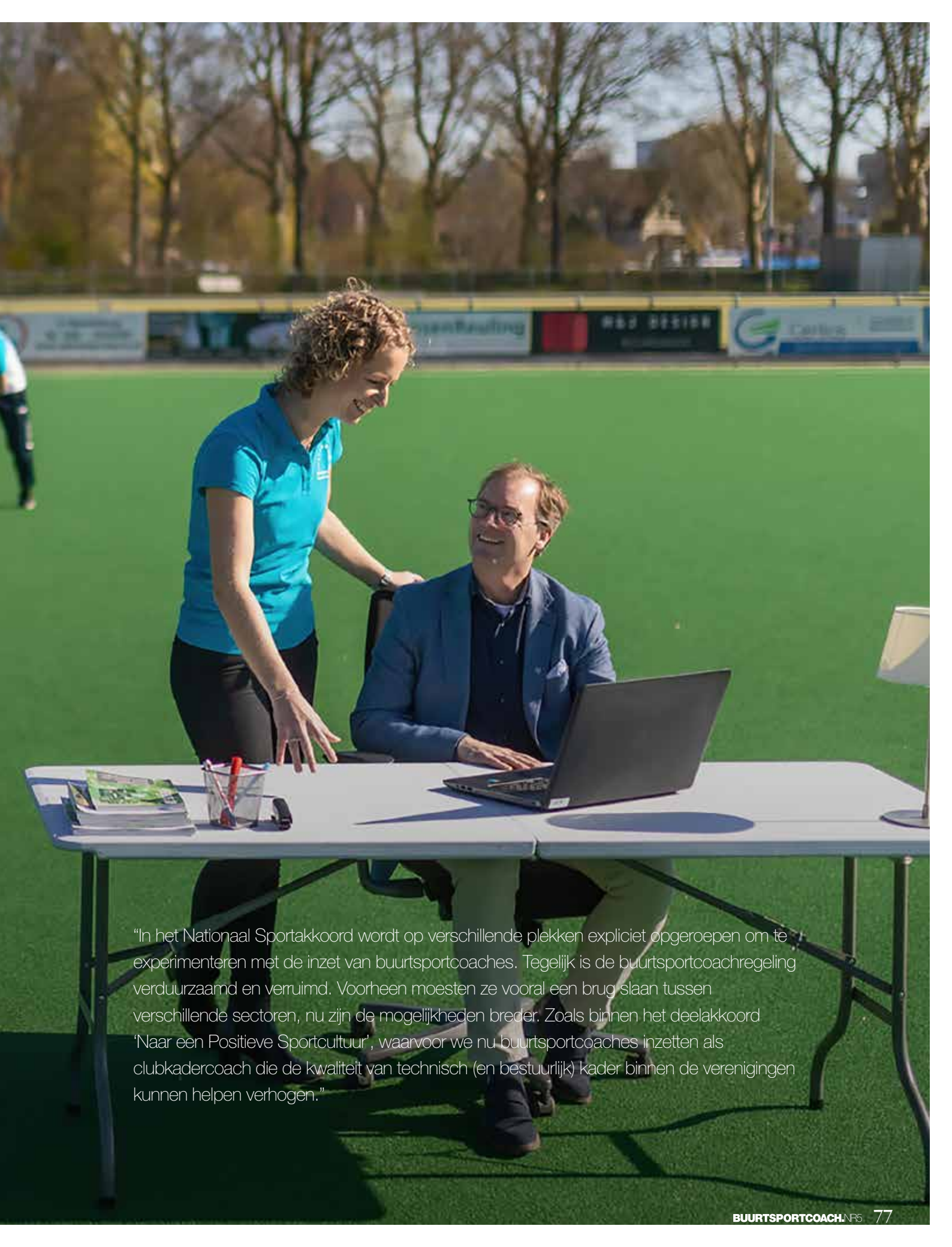
schuift, haalt de fikse bijdrage aan die de naburige hockeyvereniging ontving voor een extra hockeyveld. “Ivan haalt de kinderen op, brengt ze thuis, zorgt dat ze goede banen krijgen, zorgt dat kinderen naar wedstrijden gaan zodat ze discipline en respect krijgen. Waarom is daar geen geld voor?” Alex heeft twee sportscholen in Utrecht en Zeewolde, maar is dus ook nog coach in Poelenburg. “Ik stond er vroeger alleen voor met een moeder die alcoholiste was en een vader die me in de steek gelaten had. Als ik Ivan niet had ontmoet...” “Dan had je leven er heel anders uitgezien”, vult Nikolov, die meeluistert, aan. “We hebben hier zo'n zestig nationaliteiten, we zijn misschien wel de armste wijk van Nederland, met 26 procent die in de bijstand zit. In al die jaren heb ik wel vijfduizend hangjongeren en driehonderd vluchtelingen begeleid.” Financiële steun is dus meer dan welkom, want als de vrijwilligers uitvallen, heeft Choku Gym een probleem, waarschuwt Nikolov. Hoe groot dat probleem is als hij er zelf niet meer zou zijn, daarover zwijgt hij liever. ■

rofiteren van een nieuw type buurtsportcoach

De clubkadercoach in Doetinchem

LEON JANSSEN LOK SPORTSERVICE DOETINCHEM

“In het Nationaal Sportakkoord wordt op verschillende plekken expliciet opgeroepen om te experimenteren met de inzet van buurtsportcoaches. Tegelijk is de buurtsportcoachregeling verduurzaamd en verruimd. Voorheen moesten ze vooral een brug slaan tussen verschillende sectoren, nu zijn de mogelijkheden breder. Zoals binnen het deelakkoord ‘Naar een Positieve Sportcultuur’, waarvoor we nu buurtsportcoaches inzetten als clubkadercoach die de kwaliteit van technisch (en bestuurlijk) kader binnen de verenigingen kunnen helpen verhogen.”

“Een clubkadercoach is dus een professional met een pedagogische achtergrond”

– Roel van der Weide

Aan het woord is Jens van der Kerk, werkzaam bij de KNVB en vanuit die hoedanigheid actief als projectleider namens NOC*NSF van de Proeftuinen Clubkadercoaches, een functie die hij samen met Roel van der Weide van het KNKV vervult. “Steeds meer gemeenten proberen met sport een link te leggen tussen de welzijnssector, onderwijs en verenigingen. Maar dat kan alleen met veel sterke verenigingen waar een positief pedagogisch sportklimaat heerst. Met de Clubkadercoaches kunnen we daar een bijdrage aan leveren en daarmee dus ook aan het vergroten van de maatschappelijke relevantie van sportverenigingen.”

Kwaliteit trainers en coaches bepalend voor sportplezier

Sinds januari 2019 zijn er ruim vijftig pilotverenigingen gestart met Clubkadercoaching. Het proeftuinenproject bestaat uit zeven gemeenten (Den Haag, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Zwolle, Doetinchem en de Gelderse Sportfederatie (een provinciaal orgaan, maar voor het gemak beschouwd als een gemeente) en acht sportbonden (Nevobo, KNHB, KNKV, KNVB, Atletiekunie, NHV, NTTB en KNGU). Per gemeente zijn er gemiddeld zeven verenigingen geselecteerd. Deze worden een-op-een, in een sportspecifiek cluster of in een sportgeneriek cluster, begeleid door een clubkadercoach. Een krachtige opbrengst van het project is volgens de projectleiders nu al dat de sportbonden en gemeentelijke sportservicebureaus intensief samenwerken en elkaars kracht ervaren.

Van der Weide: “We willen meer plezier en ontwikkeling bij (jeugd)sporters realiseren. Uit diverse onderzoeken – zoals uit de Sportkadermonitor van NOC*NSF uit 2015 – blijkt dat de trainers en coaches een van de belangrijkste actoren zijn die dit beïnvloeden. Als je een goede en leuke trainer hebt, is het ook veel leuker om te sporten! We willen de trainers en coaches dus graag helpen.”

Clubkadercoach: voor technisch én bestuurlijk kader

Veel sportbonden bieden opleidingen en cursussen voor technisch kader, maar daarmee wordt een grote groep trainers/coaches nog niet bereikt. “Juist de onervaren beginnende trainers kunnen een steuntje in de rug gebruiken”, betoogt Van der Weide. Binnen het programma Veilig Sportklimaat werd hier in de voorgaande jaren het concept van ‘kaderbegeleiding’ bedacht; iemand op de club die met de trainers meekijkt en hen tips geeft. Dit kan een vrijwillige trainersbegeleider zijn, maar vanaf nu dus ook een clubkadercoach. “Een clubkadercoach is een buurt-sportcoach die zich inzet bij het opzetten, uitvoeren en inbedden van kaderbegeleiding op de club. Het is dus een professional met een pedagogische achtergrond.”

Clubkadercoaching is bovendien breder dan alleen het begeleiden van trainers en coaches. Het gaat namelijk ook over de succesvolle implementatie van het concept binnen de vereniging. Oftewel: de clubkadercoach heeft ook verantwoordelijkheden en taken richting het verenigingsbestuur ten aanzien

van de verankering binnen de club. En soms begint het zelfs eerst bij het bestuur. Van der Kerk: "Eén ding weten we zeker: als het niet bestuurlijk gedragen wordt, niet vanuit een bewuste keuze, kun je dat misschien een seizoen doen omdat er een paar mensen heel hard aan trekken, maar dan weet je dat het na één of twee seizoenen weer weg is. De clubkadercoach heeft meerdere rollen: zorgen dat het gaat draaien op de club, uitvoerend, maar ook zorgen dat het bestuurlijk is ingebed. Je ziet dus ook verenigingen die inzetten op het ondersteunen van het bestuur, om dit goed structureel binnen de vereniging te krijgen."

De clubkadercoach bij gymnastiekvereniging Ypsilon

Een van de verenigingen waarbij de clubkadercoach op deze manier wordt ingezet,

is de Doetinchemse gymnastiekvereniging Ypsilon, een vereniging van zo'n vijfhonderd leden die er nog niet zo lang geleden bijzonder slecht voor stond. Alle bestuursleden vonden het na zo'n vijf jaar welletjes, gefrustreerd en geïrriteerd geraakt door de eeuwige discussies binnen de club over wie waarvoor verantwoordelijk was. Het gebrek aan duidelijke lijnen en een heldere structuur dreigde de club de das om te doen. Pascal Slutter besloot na tussenkomst van Sportservice Doetinchem de handschoenen op te pakken en werd de nieuwe voorzitter. "Sportservice bood aan met een clubkadercoach te gaan werken en dat sprak mij erg aan. Met mijn medebestuurleden heb ik ook meteen gezegd dat het roer om moest omdat we anders over twee of drie jaar weer tegen eenzelfde situatie aan zouden lopen." Hij legt uit waarom de clubkadercoach zich

bij Ypsilon vooral richt op het bestuur. "De mensen die zich bij ons inzetten als trainer of als coach zijn allemaal heel capabel, daar is niks mee, is prima verzorgd allemaal. De clubkadercoach is binnen onze vereniging juist heel belangrijk om een nieuwe structuur aan te brengen, om een nieuwe laag te formeren van commissies die functioneren tussen bestuur en trainers, zoals een technische commissie. En om op die manier ook meer vrijwilligers aan de vereniging te binden en taken over meerdere mensen te verdelen, zodat niet alles maar op een paar schouders rust."

Hoopgevende eerste resultaten

Hoewel de clubkadercoach nog niet zo lang bezig is, zijn de eerste resultaten hoopgevend. "De commissies zijn gevormd en de eerste vergaderingen zijn geweest. Sanne,

De drie clubkadercoaches van Sportservice Doetinchem (v.l.n.r.): Sanne Schennink, Danny Bent en Kirsten Boshoven.

onze clubkadercoach, heeft met iedereen gesprekken gevoerd en is bij de bestuursvergaderingen geweest om terugkoppeling te geven. Het is nu een kwestie van het begeleiden van die commissies: Hoe vaak kunnen ze het best overleg hebben, wat moeten ze bespreken, hoe moeten de lijnen zijn richting bestuur en technische mensen? De basis staat nu dus, die moet verder geoptimaliseerd worden. Samen met Sanne hebben we bepaald dat die commissies daar veel vrijheid in krijgen; we gaan ze geen bepaalde werkwijze opleggen. Daar zijn ze autonoom in, als het maar effectief en goed gebeurt. Ook hebben we afgesproken dat er veel meer op papier moet komen om de continuïteit te waarborgen.”

De vereniging is dus tevreden en heeft veel baat bij de inzet van de clubkadercoach. “Iedereen die betrokken is bij onze vereniging, of het nu als vrijwilliger, trainer of voormalig bestuurslid is, ziet en proeft natuurlijk wel dat het beter kan met de vereniging. We zijn hard op weg om weer een leuke en goede vereniging te worden, waarbij de continuïteit gewaarborgd is. Wij moeten als

kader gewoon een platform neerzetten waarbij mensen goed kunnen sporten en zich fantastisch voelen. En kijk, er spelen altijd zaken tussen mensen en ik merk dat mensen zich er prettig bij voelen dat Sanne er is, eigenlijk een onafhankelijk iemand bij wie mensen hun frustraties wat gemakkelijker uiten of sneller aangeven wat er in hun ogen beter kan. Het komt qua timing allemaal gewoon heel goed uit. Als wij dit als bestuur, mensen met een vaste baan, allemaal zelf hadden moeten doen, had het natuurlijk veel langer geduurd.”

Wisselwerking tussen bestuurlijk en technisch kader

De Sanne waar Slutter het over heeft, is Sanne Schennink. Ze licht toe: “Iedereen is inderdaad enthousiast binnen Ypsilon, mijn taak is vooral te kijken waar de belangrijkste doelen liggen en waar we ons op moeten focussen. Daarom zijn we begonnen met een technische commissie. Het inrichten van andere commissies en het realiseren van een gedragen vrijwilligersbeleid zijn ook belangrijk, maar dat komt later wel.

Eerst zorgen dat de lijnen staan en dat iedereen weet wat hij of zij moet doen. Dit stukje kadercoaching is zo van belang, omdat het er nu niet is. Dat zorgt voor heel veel onrust. Trainers en coaches zijn dan eerder met die onrust bezig dan met hun eigenlijke taak: training en coaching.”

Er zijn in Doetinchem nog vijf verenigingen die meedraaien in het traject. Bij die verenigingen ligt de nadruk meer op het technisch kader. “Maar ook daar merken we dat het één niet zonder het ander kan. Ik ben nu vooral bestuurlijk bezig, maar ik moet ook met de trainers in gesprek. En andersom geldt dat ook. Veel gemeenten hebben hun inzet gericht op Coach de coach, alleen hier hebben we gemerkt dat er veel meer behoefte is aan het leggen van verbindingen tussen de verenigingen, het borgen van processen en de wisselwerking daarbij tussen bestuurlijk en technisch kader.” Het is een facet dat ook Ypsilon-voorzitter Slutter aanspreekt: “Een clubkadercoach ziet wat er bij verschillende verenigingen gebeurt en kan het beste daaruit meenemen. Daar profiteren andere verenigingen dan weer van.”

Sportservice Doetinchem

Schenninks collega Manon Zwakenberg, verenigingsadviseur bij Sportservice Doetinchem, vertelt hoe de Sportservice betrokken raakte bij het proeftuinentraject van Clubkadercoaching: “Wij zijn actief binnen het bestuurlijk kader, ik zit regelmatig met verenigingsbesturen om de tafel. Dan gaat het vooral om de ontwikkeling van de organisatie en niet over de ontwikkeling van het kader, terwijl wij juist daar kansen zagen. In ons sportstimuleringsbeleid zien we het vooral: er zijn kansen voor bepaalde doelgroepen, maar trainers weten die kansen vaak niet aan te grijpen. Met buurtsportcoaches als clubkadercoach zagen wij ineens allerlei mogelijkheden.”

Een aantal verenigingen wilde meteen graag meedoen, andere moesten overtuigd worden. “Begrijpelijk ook wel”, verklaart Zwakenberg. “Je moet je kwetsbaar gaan opstellen en mensen krijgen misschien het

“Eerst moeten we zorgen dat de lijnen staan en dat iedereen weet wat hij of zij moet doen”

– Sanne Schennink

gevoel dat ze dingen niet goed doen. Nu we daadwerkelijk begonnen zijn, zien we dat het goed werkt. Met iedereen die ervoor open staat, gaan we aan de slag. Degenen die zich in eerste instantie wat terughoudender opstellen, kunnen dan zien dat ze door een clubkadercoach gewoon extra begeleid worden.”

De clubkadercoaches in Doetinchem starten ieder op hun eigen niveau, en kregen direct bijscholingen en cursussen aangeboden. Zwakenberg benadrukt dat het nieuwe functies zijn en dat de clubkadercoaches een plekje moeten zien te veroveren binnen de verenigingen. “Natuurlijk hebben ze wel ervaring met het geven van lessen en trainingen. Vanuit die ervaring gaan ze hier in Doetinchem aan de slag. Puur pedagogisch dus, voor vakinhoudelijke zaken kunnen verenigingen bij hun bond terecht.”

Opleidingen in ontwikkeling

De ondersteuning die clubkadercoaches moeten krijgen, is een belangrijk punt van aandacht in het proeftuinenproject. Van der Kerk: “We gaan er vanuit dat buurtsportcoaches die aan de slag willen als clubkadercoach aanvullend opgeleid moeten worden. Dat doen we nu met opleidingen die uit het programma Veilig Sportklimaat zijn voortgekomen: de bijscholing Coach de coach. De Academie voor Sportkader van NOC*NSF heeft daar een opleiding voor, maar die geldt puur voor de uitvoering. Voor de bestuursondersteunende kant, de procesbegeleiding, gebruiken we bouwstenen van de opleiding procesbegeleider van de Back to

Basics-opleiding. Dit zijn opleidingen vanuit de georganiseerde sport.”

“Nog mooier is het als het beroepsopleidingen kunnen worden van Sportkunde- of ALO-opleidingen. Windesheim in Zwolle heeft al iets in die richting en loopt daarin voorop. De Sportkunde-opleidingen zijn nu gezamenlijk een traject aan het ontwikkelen, waaronder ook een traject tot het opleiden van clubkadercoaches. Dat doen ze met *associate degree*-opleidingen, een soort instapstudie van het mbo richting hbo. De minister heeft ruimte gegeven aan een aantal hogeschole om dergelijke *associate degrees* te starten, en één daarvan is de opleiding tot clubkadercoach.”

Competenties

Hij vervolgt: “Het is een van de belangrijkste doelen die we beogen met de proeftuin: bepalen welke competenties je nu eigenlijk nodig hebt als clubkadercoach. Bestuurlijk én technisch kader begeleiden, is dat goed verenigbaar in één persoon? Dat is wel een van de spannende vragen. Dan moet je in elk geval met beide groepen gemakkelijk contact kunnen maken en kunnen doorvragen, en moet je dus zowel op mbo- als op hbo-niveau kunnen functioneren.”

“We moeten straks een kwaliteitskader opstellen. Dat bevat onder andere een competentieprofiel, maar ook aanbevelingen over wat nu precies de succesfactoren en valkuilen zijn als je hiermee begint. En het gaat natuurlijk ook over de financiële kant. Is het logisch dat bonden de clubkadercoach meefinancieren en zo ja, wat betekent dat dan voor de verantwoor-

delijkheid? Dat is echt lastig. Tot nu toe is het niet gebruikelijk dat bonden meefinancieren. Een bond als de Nevobo doet dat wel, maar voor de meeste bonden is dit nieuw terrein.”

Financiering cruciaal voor toekomst

Ook Sportservice Doetinchem ziet de financiering als een belangrijke voorwaarde voor een daadwerkelijk vervolg. Het proeftuinentraject loopt nog tot en met juni 2020. Manon Zwakenberg geeft aan dat er in de eerste maanden al veel gebeurd is en dat geconstateerd is dat er meer behoefte is dan dat de Sportservice of de verenigingen in het begin dachten. “Wij zien de noodzaak en wij zien de kansen. De belangrijkste factor voor de toekomst zal ook de financiering zijn. Wie gaat er meefinancieren als de huidige subsidie afloopt? Is dat de vereniging, de bond, de gemeente? Daar moeten we de komende tijd met elkaar over in gesprek. We hebben nu meer contact met de betrokken sportbonden dan voorheen, dat is alvast winst.” Ze besluit: “Uiteindelijk draait het om het sportplezier, maar dat hangt samen met alle lagen binnen de vereniging. Wij ervaren dat je dat niet los kunt zien. Het is een kansrijk project, dat veel kansen biedt voor de verenigingen, voor de bonden en voor de gemeenten. Het is heel waardevol, dus wij hopen dat we dit kunnen continueren na juni volgend jaar.” ■

Verbinding

“EEN KIND GROEIT HET BESTE OP ALS DE DRIEHOEK THUIS-SCHOOL-STRAAT/ CLUB GOED IS”

Tonio kon moeilijk meekomen op school. Hij was een lastige leerling. Thuis waren te weinig bedden voor de familie om te slapen, ontbijt kreeg hij niet elke dag en na school was het niet veilig op straat. Een sportclub kende hij niet.

De school sloot zich aan bij Rotterdam Vakmanstad, gesteund door de Stichting De Verre Bergen. Die liet een moestuin en een grote keuken aanleggen. Elke dag kregen Tonio en zijn klasgenoten een warme, gezonde lunch. Zijn moeder werd vrijwilliger in de keuken en leerde daar om thuis ontbijt en diner gezonder te maken. Op school kreeg Tonio extra lessen zoals judo, techniek, filosofie, koken en tuinieren. Tonio ging vooral voor judo en techniek. Hij haalde betere cijfers, sliep beter en met hulp van het Jeugdfonds Sport & Cultuur kon hij in de buurt elke dag sporten. Op school drie uur per week en op het Afrikaanderplein leerde hij meer sporten onder leiding van multiclub Feyenoord. Zijn zus zag meer in muziek en dans, maar wist niet waarnaartoe te gaan. Gelukkig wist haar lerares bij Vakmanstad waar de SKVR (Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam) in de wijk cursussen gaf en vroeg als intermediair contributie aan bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur.

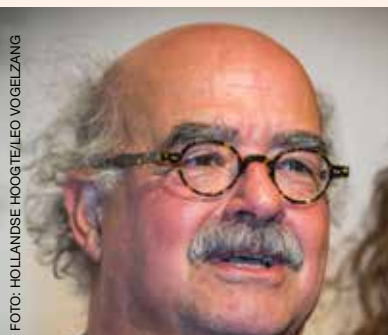
Elke dag zag de moeder twee vrolijke kinderen thuiskomen. De cijfers op school werden beter, de leraren zagen geconcentreerde leerlingen en leerden dat het brein van een kind zich beter ontwikkelt door deze sportactiviteiten en goede voeding. Denksporten naschools, thuis, maar ook op de computer versterkten niet alleen Tonio's concentratie, maar leverde hem ook vrienden en vriendinnen op die thuis langskwamen. Op het Afrikaanderplein was het elke dag een vrolijke boel met sport, muziek en dans. Ook gezonde voeding thuis en op school was nu heel gewoon.

Wat is de moraal van dit waargebeurde verhaal?

We weten dat een kind het beste opgroeit als de driehoek thuis-school-sstraat/club goed is. Buurtsport- en buurtcultuurcoaches zijn belangrijke verbinders in deze driehoek. Zij kunnen als professionals de verbinding zijn van school naar buurt en club, samen met de ouders, docenten op school en goede trainers bij de sportclubs en docenten bij de cultuur.

Henk Oosterling is ecosoof en oprichter van Rotterdam Vakmanstad.

Johan Wakkie is met Plan4 actief in de driehoek sport, cultuur en maatschappij.

Vijf goede redenen om een buurtsportcoach in te zetten

Een kwart van de Nederlandse sportverenigingen maakt gebruik van een buurtsportcoach, om sterker te worden en knelpunten op te lossen. Bij 68 procent van de verenigingen leidt het werk van de buurtsportcoach tot duidelijke resultaten, bijvoorbeeld tot meer leden. Wat zijn goede redenen om als sportvereniging een buurtsportcoach in te zetten? We noemen er vijf.

1 Toename leden

Buurtsportcoaches kunnen verenigingen helpen bij het werven en behouden van leden, bijvoorbeeld door clinics te organiseren, partners te binden of trainers op te leiden. Een derde van de verenigingen die een buurtsportcoach inzetten ziet daardoor daadwerkelijk een stijging van het aantal leden. Van de verenigingen die in de toekomst een buurtsportcoach willen inzetten heeft driekwart dit ook als doel.

2 Toename vrijwilligers

Buurtsportcoaches helpen verenigingen met het werven en behouden van vrijwilligers. Dit kan door ouders langs de lijn aan te spreken, een actie op te zetten die leden wijst op hun verantwoordelijkheid of bestaande vrijwilligers te begeleiden. Vijf procent van de verenigingen ziet al een toename van het aantal vrijwilligers en zes procent meer betrokkenheid van ouders door de inzet van buurtsportcoaches. In de toekomst wensen meer verenigingen (41% en 38%) dit.

3 Uitbreiding netwerk

Een buurtsportcoach kan een vereniging helpen om met de juiste organisaties contact te leggen of contacten te intensiveren. De meeste buurtsportcoaches (81%) hebben verbinden als een belangrijke taak. Bijna een derde van de verenigingen die een buurtsportcoach hebben, merkt uitbreiding van samenwerking en netwerk als resultaat. En evenzoveel verenigingen die in de toekomst een buurtsportcoach willen inzetten wensen dit resultaat.

4 Kwaliteitsverbetering organisatie

Een buurtsportcoach kan helpen de kwaliteit binnen de vereniging op orde te brengen of houden, bijvoorbeeld door trainers bij te scholen, beleidsplannen van het bestuur aan te scherpen of processen binnen verenigingen te optimaliseren. Verenigingen die al een buurtsportcoach hebben, zeggen een betere kwaliteit van de sportactiviteiten (12%), een betere kwaliteit van het kader/bestuur (10%) en/of

een kwalitatief beter verenigingsbeleid (3%) te merken door de inzet van de buurtsportcoach. Ook verenigingen die in de toekomst een buurtsportcoach willen inzetten wensen daardoor een betere kwaliteit van sportactiviteiten en kader/bestuur te krijgen (22% en 21%).

5 Binden van andere en nieuwe groepen sporters

Buurtsportcoaches kunnen groepen sporters die nog geen lid zijn van de sportvereniging vinden en binden. Dit kunnen andere doelgroepen of leeftijdsgroepen zijn dan de huidige leden. Verenigingen die een buurtsportcoach inzetten, zeggen dat de buurtsportcoach kan helpen met het bereiken van andere/nieuwe doelgroepen (8%) en het uitbreiden van het activiteiten aanbod (16%). Ook in de toekomst zien verenigingen graag dat de buurtsportcoach hieraan bijdraagt (respectievelijk 22% en 27%). ■

Bron: SPORT Bestuur en Management

SAMEN STERKER!